

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Mateo

Xita jchínga-la Jesucristo

(Lucas 3:23-38)

1 ¹Jè xojon xi oxkít'aà 'ín-la na'èn-jchá kjiin-la Jesucristo, xi ya inchrobàt'aà-ne tje-la David ko ts'e Abraham. ²Jè Abraham, jè komà na'èn-la xi Isaac ki'mì; ko jè Isaac, jè komà na'èn-la xi Jacob ki'mì; ko jè Jacob, jè komà na'èn-la xi Judá ki'mì, ko jñà xita 'ndse. ³Judá, jè komà na'èn-la xi Fares ko Zara ki'mì. Ko jè nea-la, Tamar ki'mì. Jè Fares, jè komà na'èn-la xi Esrom ki'mì; ko jè Esrom, jè komà na'èn-la xi Aram ki'mì; ⁴ko jè Aram, jè komà na'èn-la xi Aminadab ki'mì; ko jè Aminadab, jè komà na'èn-la xi Naasón ki'mì; ko jè Naasón, jè komà na'èn-la xi Salmón ki'mì; ⁵ko jè Salmón, jè komà na'èn-la xi Booz ki'mì; ko jè nea-la Booz, Rahab ki'mì. Ko jè Booz, jè komà na'èn-la xi Obed ki'mì; ko jè nea-la Obed, Rut ki'mì. Ko jè Obed, jè komà na'èn-la xi Isaí ki'mì; ⁶ko jè Isaí, jè komà na'èn-la xi David ki'mì xi xitaxá ítjòn tsibijna; koa jè David, jè komà na'èn-la xi Salomón ki'mì; ko jè nea-la Salomón, jè xi komà chjoón-la Urías nga sa ítjòn. ⁷Jè Salomón, jè komà na'èn-la xi Roboam ki'mì; ko jè Roboam, jè komà na'èn-la xi Abías ki'mì; ko jè Abías, jè komà na'èn-la xi Asa ki'mì; ⁸ko jè Asa, jè komà na'èn-la xi Josafat ki'mì; ko jè Josafat, jè komà na'èn-la xi Joram ki'mì; ko jè Joram, jè komà na'èn-la xi Uzías ki'mì; ⁹ko jè Uzías, jè komà na'èn-la xi Jotam ki'mì; ko jè Jotam, jè komà na'èn-la xi Acáz ki'mì; ko jè Acáz, jè komà na'èn-la xi Ezequías ki'mì; ¹⁰ko jè Ezequías, jè komà na'èn-la xi Manasés ki'mì; ko jè Manasés, jè komà na'èn-la xi Amón ki'mì; ko jè Amón, jè komà na'èn-la

xi Josías ki'mì; ¹¹ko jè Josías, jè komà na'èn-là xi Jeconías ki'mì, ko jñà xita 'ndse, k'e nga kiiko kjo'in xita Israel ján i'nde ñánda 'mì Babilonia.

¹²Xi komà iskan k'e nga jye kiiko kjo'in xita ján Babilonia, jè Jeconías, jè komà na'èn-là xi Salatiel ki'mì; ko jè Salatiel, jè komà na'èn-là xi Zorobabel ki'mì; ¹³jè Zorobabel, jè komà na'èn-là xi Abiud ki'mì; ko jè Abiud, jè komà na'èn-là xi Eliaquim ki'mì; ko jè Eliaquim, jè komà na'èn-là xi Azor ki'mì; ¹⁴ko jè Azor, jè komà na'èn-là xi Sadoc ki'mì; ko jè Sadoc, jè komà na'èn-là xi Aquim ki'mì; ko jè Aquim, jè komà na'èn-là xi Eliud ki'mì; ¹⁵ko jè Eliud, jè komà na'èn-là xi Eleazar ki'mì; ko jè Eleazar, jè komà na'èn-là xi Matán ki'mì; ko jè Matán, jè komà na'èn-là xi Jacob ki'mì; ¹⁶ko jè Jacob, jè komà na'èn-là José. Ko José, jè xi x'in-là komà María; ko jè María, nea-laá komà Jesús xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

¹⁷Ngats'iì xita jchínga-là Jesús, teñijòn skò ma-ne xi inchrobàt'aà-ne ts'e Abraham skanda David. Ko jñà xita jchínga-là Jesús xi inchrobàt'aà-ne ts'e David skanda k'e nga kiiko kjo'in jñà xita Israel ján i'nde ñánda 'mì Babilonia, tìkoáá teñijòn skò ma-ne. Ko ngui teñijòn skò ma-ne skanda k'e kits'iìn xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

Kíí komà k'e nga kits'iìn Jesucristo

(Lucas 2:1-7)

¹⁸K'e nga kits'iìn Jesucristo kiís'ín komà: María xi nea-la Jesús ko José jñà títsajna'ño-là xíkjín nga kixan. K'e nga tìkj'eè bitsajnakò xíkjín, María ki'ya-là nga ki'ndí 'ya xi it'aà ts'e nga'ño-là Iníma Tsjeè-là Nainá. ¹⁹José, xi x'in-là komà, nga xita kixi-né, majin-là nga kjosobà tsjá-là jè María, kisíkítsjeèn nga tà s'ilkíjna-ne chjoón jè, ko mì yá xita kji'nchré. ²⁰K'e nga k'oas'ín tísíkiítsjeèn jñà kjoa koi, jngoð àkjale-là Nainá tsohóko inga nijná. Kitsò-la:

—José, xi ya nchrobàt'aà-ne tje-là David, kì tsakjoðn-jèn nga bijnakoi María xi chjoón-lè koma, jè ki'ndí xi 'ya, nga'ño ts'e Iníma Tsjeè-là Nainá-né. ²¹S'eé jngoð-là ki'ndí x'in, ko 'ín-là Jesús k'oín. Koií k'oas'ín k'oín-ne nga jè kochrjetji naxandá-la xi kjoa ts'e jé-là.

²²Ngats'iì kjoa koi, k'oáá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Nainá xi it'aà ts'e xita xi kiichja ngajo-là Nainá kjòtseé nga kitsò:

²³ Jngoò chjoón xongó, ki'ndí k'oā kō k'oèè jngoò ki'ndí x'ín xi Emanuel k'oín 'ín-là.

Jè 'ín xi Emanuel tsò, Nainá tijnako-ná tsòyaá-ne.

²⁴ K'ē nga jaá-là José, k'oaá s'ín kis'iin koni s'ín kitsò-là àkjale-là Nainá, kiskoétjò María kō chixàn-ko. ²⁵ Tanga mìkii tsoyijòko xíkjin skanda k'ē-né nga kits'iin ki'ndítjòn-là María. Kō k'oaá s'ín tsibít'aà 'ín-là nga Jesús ki'mì.

Kiis'ín komà nga ijchò katsejèn-là Jesús jñà xit̄a xi 'ñó tjin-là kjoachjine

2 ¹ Jesús kits'iin yā naxandá xi 'mì Belén, nangui xi chja-ne Judea, k'ē nga xitaxá ítjòn tjna xi 'mì Herodes yā i'nde jè. Ijchò ján Jerusalén, xi naxandá sko-là Judea, xit̄a xi 'ñó tjin-là kjoachjine, xi inchrobà-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oi ² nga kjònangui. Kitsò:

—¿Ñánda tjna xitaxá ítjòn-là ts'ē xit̄a judío xi jye kits'iin? Ki'yaá jngoò-jen ni'ño ján ñánda bitjokàtji-ne ts'oi xi tsakó nga jye kits'iin. Kō ngajen koií xá kjoì-najen nga jchaxkón-jen.

³ K'ē nga kii'nchré Herodes xi xitaxá ítjòn tjna, tà kitsakjòn-né kō ngats'iì xit̄a naxandá Jerusalén. ⁴ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiichja-là ngats'iì xit̄a sko-là no'miì kō xit̄a xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés; kiskònangui-là ñánda jts'ín xi Cristo, [jè xit̄a xi xó sikkasén-ne Nainá]. ⁵ Jñà xit̄a koi kitsò-là:

—Yaá Belén, naxandá xi chja-ne Judea. K'oaá s'ín tíchja xojon xi kiskii jñà xit̄a xi kiichja ngajo-là Nainá nga kitsò:

⁶ Jñò xi xit̄a Belén 'mì-nò, xi nangui Judá nokjoà-nò,

ngásòn chjì-là naxandá-nò koni jñà naxandá ítjòn-là nangui Judá,
nga yaá kítjoiin jngòò xitaxá ítjòn xi sùkinda naxandá-na Israel.

⁷Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiichja'ma-la jñà xita xi 'ñó tjín-là kjoachjine nga kiskònangui-là mé nàchrjein-ne nga kijtseè ni'ño. ⁸K'èé kisikasén ján Belén; kitsò-la:

—Tanguió ján, koa ndaà chjinanguio xi it'aà ts'e ki'ndí jè. K'e nga sakò-nò, tikí'nchré-ná mé-ne tikoá kjián katsejèn-la nga skoexkoán koá jeya siikíjna.

⁹K'e nga jye kiì'nchré xita xi 'ñó tjín-là kjoachjine koni s'ín kitsò Herodes, k'èé kiì xita koi kò jè ni'ño xi kijtseè ñánda bitjokàtji-ne ts'oi k'oaá s'ín kiì ítjòn-là skanda ijchò ñánda tíjna ki'ndí jè, kò yaá tsasijna jè ni'ño. ¹⁰Jñà xita xi 'ñó tjín-là kjoachjine k'e nga kijtseè ni'ño jè, taxki tsjaá komà-la. ¹¹K'e nga jahas'en ni'ya jñà xita koi, kijtseè ki'ndí kò nea-la María. K'èé chinchaxkó'nchit'aà-la jè ki'ndí kò kijtseèxkón; jeya kisikíjna. Ikjoàn kiskíx'a kaxa-la kò kitsjaà-la ton oro, kò chrjóngó-la Nainá kò xkiì xi 'ñó ndaà jne xi 'mì mirra. ¹²Nga

komà iskan kits'iì-la nijná xitá xi 'nó tjin-la kjoachjine nga mì ti k'oaá s'in ndiyá kjoì-ne ñánda tjna Herodes. Xìn ndiyá kiì-ne nangui-la.

K'e nga jná xitá jchínga-la Jesús kiìko ján nangui Egipto

¹³ K'e nga jye kiì-ne jná xitá xi 'nó tjin-la kjoachjine, jngodò àkjale-la Nainá kisiniijná-la José, kitsò-la:

—Tisítjiin; chjoí jè ki'ndí ko nea-la; t'in ján nangui Egipto; yaá tjni skanda k'e 'an koaxán-lè. Nga jè Herodes xi xitaxá ítjòn tjna, kohótsji ki'ndí jè nga mejèn-la nga sìik'en.

¹⁴ K'ée tsasítjen José, k'e nga nitjen kiskoé jè ki'ndí ko nea-la nga kiì ján nangui Egipto. ¹⁵ Yaá tsibitsajna skanda k'e nga k'en Herodes. K'oaá s'in tsitasòn koni s'in kitsò Nainá xi it'aà ts'e xitá xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Ya nangui Egipto kichjà-la ki'ndí-na.”

K'e nga kinik'en ndí ixti x'in

¹⁶ K'e nga kijtsee jè Herodes nga jná xitá xi 'nó tjin-la kjoachjine kiskoònachan-la, tsí jti komà-la. Ikjoàn kitsjaà okixi nga sìik'en yije ndí ixti x'in xi jò nó tjin-la ko ngats'iì xi isa ki'ndí isa kóhokji ján naxandá Belén, ko ya naxandá indii-la koni s'in jye kisijiin-la mé nachrjein-ne nga kijtsee ni'ño jná xitá xi 'nó tjin-la kjoachjine. ¹⁷ K'oaá s'in tsitasòn 'én xi kitsò Jeremías, xitá xi kiichja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

¹⁸ Ya i'nde Ramá kinal'ya jngodò-la xitá xi tísikájno ko 'nó tíkjindáya ko títsiné; jè chjoón Raquel xi tíkjindáyakeè ndí ixti-la, nga mìkiì majehikon inima-la nga jye k'en ixti-la.

¹⁹ K'e nga jye k'en Herodes, xi xitaxá ítjòn tjna, jngodò àkjale-la Nainá kisiniijná-la José ján Egipto. Kitsò-la:

²⁰ —Tisítjiin, chjoí ki'ndí jè ko nea-la. T'in ijngodò k'a-ne nangui Israel. Jyeé k'en jná xitá xi tjin-ne nga mejèn-la sìik'en ki'ndí jè.

²¹ K'ée tsasítjen José, kiìko-ne ki'ndí jè ko nea-la ya nangui Israel. ²² Tanga k'e nga kiì'nchré José nga jè tíhotíxoma jè xi 'mì Arquelao ya nangui Judea, nga jè tjna ngajo-la na'èn-la Herodes, José kitsakjòn-né; mì k'oaá s'in kiì. Ján kiì i'nde ñánda 'mì Galilea nga k'oaá s'in kis'enojmíya-la inga nijná.

²³K'e nga ijchò i'nde jè, yaá tsibìtsajna ya naxandá xi 'mì Nazaret. K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn koni s'ín kitsò jñà xitá xi kiichjā ngajo-lā Nainá, nga jè Jesús xitá Nazaret k'oín.

'Én xi kiichjā Juan xi kis'iin bautizar xitá

(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)

3 ¹Jñà nachrjein koi j'iì Juan xi kis'iin bautizar xitá ya i'nde it'aà xìn nānda nangui kixì choòn, nangui xi chja-ne Judea, nga kisìka'bì 'én-lā Nainá, ²kitsò:

—Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nachrjein nga jchaa kó s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

³Jè Isaías, xitá xi kiichjā ngajo-lā Nainá, k'oaá s'ín kiskii xojon-lā xi it'aà ts'e Juan nga kitsò:

Na'yà-lā jta-lā jngod xitá xi 'nó chja

ya i'nde it'aà xìn nānda nangui kixì choòn, nga tsò:

“Tjandaà ndiyá-lā Nainá ya jjiin inima-nò;

kixì tikíjna koni jngod ndiyá nānda kojmeèya Na'èn-ná.”

⁴Nikje xi tsohòkjá Juan, tsja-lā cho camello-né; kò jngod sincho chrjoa tsibíkjá ndáyá-lā. Koa jñà tsojmì xi kiskine, cho langosta-né kò tsjén-lā cho cera xi tjín ijjiin ijñá. ⁵Ijchò 'nchré-lā xitá xi inchrobà-ne Jerusalén, kò nga kijndà nangui Judea kò ngats'iì naxandá xi ya chrañàt'aà-lā xajngá nandá Jordán. ⁶K'e nga jye tsafátakòn jé-lā jñà xitá, Juan, ikjoàn kis'iin bautizar ya xajngá nandá Jordán.

⁷K'e nga kijtseè Juan nga kjìn xitá fariseo kò xitá saduceo j'iì nga koma bautizar, kitsò-lā:

—jJñò, k'oaá s'ín ngaya-nò koni tsà tje-lā ye! ¿Yá xi okitsò-nò nga kinchat'aaxìn-là jè kjo'in xi nchrobá machrañàt'aà-nò? ⁸Ndaà tjín kjoa xi t'een nga ndaà kàta'ya-nò nga jyeé kinikájno jé-nò nga mì tì jé binchaàtsji-nò. ⁹Kì k'oaá s'ín nikítsjeèn ijjiin inima-nò nga bixón: “Ngajen, [mikii s'e-najen kjo'in nga] yaá inchrobàt'aà-najen tje-lā Abraham.” K'oaá xan-nò, Nainá, skanda jñà ndajo koma-lā sùkijatjìya-lā nga ixti-lā Abraham koma. ¹⁰Jè kichayá jyeé kjijnandaà nga kotesòn yá; ngats'iì yá xi 'mì ndaà toò ojà-lā, skanda kò ima-lā, jtísòn-né, ikjoàn sìnchájjiin ni'ín nga kiti. ¹¹Xi okixi, 'an koó nandá s'iin-nò bautizar, mé-ne nga sikájnoè jé-nò kò mì tì jé kinchátsji-nò.

Kií s'ín matsjeè tjé-la trigo

Tanga jè xi nchrobátjngui-na s'iin-nò bautizar kò Inima Tsjeè-la Nainá koa kò ni'ín. Ìsaá tjín-la nga'ño mì k'oaá-ne 'an. Skanda mìkiì tjí'nde-na nga 'an k'íkoaa xojté-la. ¹²Jyeé kjinaya tsja jè pala nga siitsjeè tjé-la trigo. Kínchàxkó trigo ya iya ni'nga; kò jè tjé paja kínchàjìin ni'ín nándá nga mìkiì bits'o nità mé nachrjein-ne.

K'oaá s'ín komà nga komà bautizar Jesús

(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

¹³Jesús j'iì-ne Galilea ya xajngá nandá Jordán nga mejèn-la nga jè Juan s'iin bautizar Jesús. ¹⁴Tanga jè Juan k'e nga sa ítjòn mìkiì kòkjeiín-la, kitsò-la Jesús:

—'Aán xi mochjeén-na nga jíí s'een-ná bautizar, tanga ngaji, ta saá 'an f'iichòn-ná.

¹⁵K'eé kitsò Jesús:

—Tjiì-lè kjondaà, t'een-ná bautizar mé-ne nga k'oa's'ín s'ikitasoán kjotíxoma-la Nainá.

K'eé kòkjeiín-la Juan. ¹⁶K'e nga jye komà bautizar Jesús, k'e nga jye ítjòjìin-ne nandá, ikjoàn kitáx'a-la ngajmii, kò jè Jesús kijtseè Inima Tsjeè-la Nainá xi inchrobàjen-ne ngajmii, koni kji nise paloma kji; yaá kiskaàsòn-la Jesús. ¹⁷K'eé kina'yà jngoð-la 'én xi ngajmii inchrobà-ne xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xan-la xi 'ño matsjake; tsja tjín-la takoàn it'aà ts'e.

K'e nga jè xita neí kiskoòt'aà Jesús

(*Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13*)

4 ¹Jè Inima Tsjeè-la Nainá kiiko Jesús jngodè i'nde it'aà xìn nga jè xita neí skót'aà nga mejèn-la nga kàtátsji jé.

²Ichán nachrjein ko ichán nitjen tsibijnachjan Jesús ko k'e nga koma iskan jye kjòhojò-la. ³Jè xita neí xi ma-la konachan ijchò kasit'aà chrañà-la ñánda tíjna Jesús, kitsò-la:

—Tsà kixií kjoa nga ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tji-la okixi jña ndajo koi nga inchrajín kàtama.

⁴Tanga Jesús kitsò-la:

—Tjít'aà Xojon-la Nainá, nga tsò: “Mitsà tà koi tsojmì xi ma chine kítsakon-ne xita, tikoá kítsakon-ne nga yije 'én xi chja Nainá.”

⁵Jè xita neí kiiko Jesús ya Naxandá-la Nainá xi xó kitjaàjìin-ne [ñánda 'mì Jerusalén]; kisikíjnasòn ingo ítjòn ñánda isa 'nga kji. ⁶Kitsò-la:

—Tsà kixií kjoa nga ji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tikatjengui yijo-lè, nga k'oaá s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò:

Nainá koií xá-la àkjale-la it'aà tsiji,
nga ko tsja tsoba'ñó-lè,
mé-ne nga nijngodè ndajo satíngui-ne ndsokoiì.

⁷Jesús kitsò-la:

—Tikoáá tjít'aà Xojon-la Nainá, nga tsò: “Kì k'oaá s'ín chít'iì Na'èn-ná xi Nainá.”

⁸Ijngodè k'a jè xita neí kiiko Jesús isòn nindoò xi 'nó 'nga kji, koa tsakó yije-la ngats'iì naxandá xi tjin isò'nde ko kjoajeya-la jña naxandá. ⁹Kitsò-la:

—Nga jí tsjaà yije-lè naxandá koi, tsà kosixkón'chit'aà-ná ko jeya sikíjna-ná.

¹⁰K'eé kitsò Jesús:

—Tixín xita neí, tjsit'aàxìn-ná. Nga k'oaá s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Jeya tikíjni Na'èn-ná xi Nainá 'mì-la; tà jè tajngodè tikitason-la.”

¹¹K'eé kii jè xita neí, tsasit'aàxìn-la Jesús. Ikjoàn ijchò àkjale-la Nainá xi kisis'in-la Jesús.

Kií komà nga kii síxájiin-là xitá Galilea Jesús

(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)

¹²K'e nga kii'nchré Jesús nga jè Juan xi kis'iin bautizar xitá ndayá tijnaya, kii ijngodè k'a-ne ya i'nde-la ñánda 'mì Galilea. ¹³Tanga mì ya tsibijna ñánda 'mì Nazaret; ján kii kijná ñánda 'mì Capernaum, jngodè naxandá xi kijnandiì ndáchikon ya i'nde xi chja-ne Zabulón kò Neftalí. ¹⁴K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kiskii Isaías xitá xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

¹⁵Jè nangui xi ts'e Zabulón kò jè nangui xi ts'e Neftalí, ya ndiyá xi fi indiì ndáchikon, ján xijngoaà xajngá nandá Jordán ya nangui Galilea, ñánda tjin xi mìtsà xitá judío.

¹⁶Jña xitá naxandá koi xi tjiñò kjohítsjeèn-la, kijtseè jngodè ni'ín xi 'ñó tse kji, koa jña xitá xi ya tjimaya ndiyá-la kjoabiyaà, kjohiseèn kjohítsjeèn-la.

¹⁷K'eé tsibíts'ia Jesús nga kiichjaya 'én ndaà-la Nainá. Kitsò: —Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nachrjein nga jchaa kós'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

Kií kis'iin Jesús nga ñijòn xitá kiichja-la xi ma-la sík'en tin

(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

¹⁸K'e nga tífa Jesús ya indiì ndáchikon ts'e Galilea, kijtseè jò xitá xi 'ndse ma, jngodè xi 'mì Simón kò tijè-ne xi 'mì Pedro, kò

xi ìjngòd, jè xi 'mì Andrés. Jñà x̄it̄a koi xi sík'en t̄in. K'è nga nchisíkatj̄en-j̄iin-ndá n̄a'ya-l̄a, ¹⁹ Jesús kitsò-l̄a:

—Nchrohótj̄ingui-ná, 'aán tsjaà-nò xá nga kíxkóya x̄it̄a xi 'an kj̄it'aà-na koni s'ín maxkóya t̄in.

²⁰ Jñà x̄it̄a koi n̄itoón kisikájna n̄a'ya-l̄a nga kiit̄j̄ingui-l̄a Jesús.

²¹ Ìsa xijngoaà ìsa Jesús kijtseè nguì jò x̄it̄a xi t̄ikoa 'ndse ma-ne; jngòd xi 'mì Jacobo, kò xi ìjngòd, Juan 'mì; ìxti-la Zebedeo. Yaá títsaya chitso kò n̄a'èn-l̄a. Nchibíndaàya jñà n̄a'ya-l̄a. Jesús kiichja-l̄a nga jñà kojmeiiko. ²² X̄it̄a koi n̄itoón kisikájna chitso-l̄a kò n̄a'èn-l̄a nga kiit̄j̄ingui-l̄a Jesús.

Kíí kis'iin Jesús nga kj̄in x̄it̄a tsakóya-l̄a

(Lucas 6:17-19)

²³ Jesús tsajmeè kóhokji nangui Galilea, tsakóya 'én-l̄a Nainá ya ni'ya ìngo sinagoga nga ìjngó ìjngó naxandá. Kiichjaya 'én ndaà-l̄a Nainá koni s'ín otíxoma Nainá; t̄ikoa kisindaà-ne ngats'iì ch'in xi t̄jín-l̄a x̄it̄a nga xk̄i xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-l̄a. ²⁴ Kina'yà-l̄a Jesús kóhokji ya ì'nde ñánda 'mì Siria, koa j'iiko-l̄a x̄it̄a xk'én xi kj̄in skaya ch'in t̄jín-l̄a, jñà xi ijòjno ijòt'aà yijo-l̄a kò x̄it̄a xi ch'in neí t̄j̄iin inima-l̄a, kò t̄jín xi ch'in biyaàxín t̄jín-l̄a, kò x̄it̄a xi mì kì ndaà ma síhiníyá yijo-l̄a. Jesús kisindaà-ne ngats'iì x̄it̄a koi. ²⁵ Kj̄in x̄it̄a xi ya ì'nde-l̄a Galilea kiit̄j̄ingui-l̄a, kò jñà x̄it̄a naxandá xi te ma-ne (xi 'mì Decápolis), kò jñà x̄it̄a naxandá Jerusalén kò naxandá xi i'nga xi ya chja-ne nangui Judea, kò xi chja-ne xijngoaà xajngá nandá Jordán.

Kíí kitsò Jesús nga kiichjaya ya isò'nga nindoò

5 ¹ Jesús, k'è nga kijtseè ngats'iì x̄it̄a xi kj̄in ma-ne, kiimij̄in-jno ya isò'nga nindoò koa yaá tsibijna. Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a ijchò kinchat'aà-l̄a. ² Jesús k'èé tsakóya-l̄a kitsò-l̄a:

Kj̄ondaà xi sakó-l̄a jñà x̄it̄a k'è nga mé kjoa títsaj̄iin

(Lucas 6:20-23)

³—Mé tà ndaà-l̄a jñà x̄it̄a xi machiya-l̄a nga mochjeén-l̄a kj̄ondaà-l̄a Nainá; x̄it̄a koi, jyeé ts'è ngats'iì kj̄ondaà xi t̄jín ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajm̄i nchrobá-ne.

⁴ Mé tà ndaà-l̄a jñà x̄it̄a xi kjindáya; Nainá s̄ijetakòn-né.

⁵ Mé tà ndaà-l̄a jñà x̄it̄a xi indaàj̄iin t̄jín inima-l̄a; jñà tjoé-l̄a nangui xi Nainá jye k'oas'ín kitsò nga jñà tsjá kjotjò-l̄a.

6'Mé tà ndaà-la jñà xit̃a xi 'nó mejèn-la nga kit̃asòn xi kjoa kixi xi Nainá síjé; Nainá kosik̃o nga kit̃asòn kjoa koi.

7'Mé tà ndaà-la jñà xit̃a xi mahimakeè xit̃a xi kj'eíí; Nainá kohimakeè ngajo-ne jñà xit̃a koi.

8'Mé tà ndaà-la jñà xit̃a xi tsjeè tjín inima-la; jñà xit̃a koi, jñà-né xi skoexkon Nainá.

9'Mé tà ndaà-la jñà xit̃a xi síkijna'nchán kjoa; Nainá ki'ndí-laá kitso-la.

10'Mé tà ndaà-la jñà xit̃a xi kjo'in tjín-la nga fitjingui kondra-la xit̃a, koi kjoa-la nga ndaà síkitasòn xi kjoakixi. Xit̃a koi, jyeé ts'e ngats'ii kjondaà xi tjín ya nãnda tihotixoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

11'Mé tà ndaà-nò k'e nga jñà xit̃a ch'o kitso-nò nga kotít'aà-nò k'o nga ch'o siik̃o-nò, k'o k'e nga 'én ndiso tsját'in-nò xi kjoa ts'an. 12Tsja t'è-là inima-nò, koa tsja t'è-là takòn. Jñò, tseé kjondaà tjoé-nò ján ngajmii. Mìtsà tà jñò xi otínik̃o-nò. K'oaá tis'in kinik̃o jñà xit̃a xi kiichja ngajo-la Nainá xi chinchima íjtòn-nò.

Kiís'in kochjeén naxa ko ni'in xi tjín isò'nde

(Marcos 9:50; Lucas 14:34-35)

13'Jñò, k'oaá s'in ngaya-nò koni tsà naxa xi mochjeén-la xit̃a isò'nde. Tanga tsà jè naxa mì t̃i kii siijnchra-ne tsojmì, ¿kó tis'in kochjeén-ne? Mì t̃i mé chjí-la; xixteèn-ne k'o yaá kinchanè xit̃a.

14'Jñò, k'oaá s'in ngaya-nò koni tsà ni'in xi mochjeén-la xit̃a isò'nde. Tsà jngoð naxandá xi isò'nga nindoð kijna, mìkii koma kíjna'ma. 15K'e nga jngoð ni'in sit'a'í, mìtsà ya sijnangui kaxa. Yaá sijna nãnda 'nga choòn, mé-ne nga kohiseèn yije-la xit̃a xi tít̃sajna ya ni'ya. 16Koni ni'in xi síhiseèn-la xit̃a, k'oaá s'in ndaà tijchá yijo-nò nguixkon xit̃a xi kj'eíí, mé-ne jñà xit̃a koi, jeya siik̃ijna Na'èn-nò xi Nainá xi tjina ngajmii k'e nga skoe-nò nga ndaà titsa'nè.

Kiís'in tsakóya Jesús it'aà ts'e kjotixoma-la

Nainá xi kiskii Moisés

17'Jñò, kì k'oaá s'in nikítsjeèn: mìtsà koi xá j'i-na 'an nga kochrjekànguia jè kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés k'o jè xi tsakóya xit̃a xi kiichja ngajo-la Nainá. Tà saá j'i sijnogoð-ná

'én xi tjí't'aà kjotíxoma. ¹⁸Okixíí xi xan-nò, koni tjin nàchrjein kíjna-ísa isò'nde ko ngajmì, nímé xi tjáxin-la jè kjotíxoma, nijngòè punto ko nijngòè letra tjáxin-la, skanda kóni nga kojngòè yije kjoa xi tjí't'aà kjotíxoma. ¹⁹Jè xita xi mìkìi síkitasòn koni s'ín tíchja kjotíxoma, nas'ín 'nó chiba tíchja, ko k'oaá s'ín okóya-la xita, k'oaá tis'ín 'nó chiba jcha-la ya ijìin naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmì nchrobá-ne. Ko jè xita xi síkitasòn kjotíxoma-la Nainá ko k'oas'ín okóya-la xita xi kj'eíí, jè xita jè, jè xi 'nó 'nga kíjna ya ijìin naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmì nchrobá-ne. ²⁰Okixíí xi xan-nò, tsà mìkìi ísa ndaà síkitasòn kjoakixi koni jña xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés, mìkìi kitjás'en-jnòè ñanda tíhotíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

Kíis'ín tjin it'aà ts'e kjoajti

(Lucas 12:57-59)

²¹Jñò jye kina'yà koni s'ín ki'mì-la jña xita jchínga-nò: “Kì xita ník'eèn; nita yá-ne xi xita sìik'en, kjo'in s'e-la.” ²²Tanga 'an k'oaá xan-nò, tsà jngòè xita xi kojtikeyè 'ndse, s'eé-la kjo'in. Jè xi ch'o kitso-la 'ndse, xitaxá tsjá-la kjo'in. Ko jè xi 'ndse kitso-la: “Ngaji nímé chjí-lè”, ok'in-la nga ján kjoí ijìin ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

²³Tsà k'e nga kíkoíi tsojmì kjotjò-lè nga Nainá k'oi-la ya i'nde tsjeè-la, koa ya koitsjeèn-lè nga jè 'ndsi tjin-la kondra tsiji, ²⁴tíkítsajnei tsojmì kjotjò-lè ya i'nde tsjeè, ikjoàn tikítsi'ba-la 'ndsi koa k'eé koma síkítsajnei tsojmì-lè.

²⁵Tsà tjin xita xi kohòngui-lè nga kjiko-lè ni'ya osen, k'e nga tjaàya ndiyá, nitoón jchibàndaà-nò, mé-ne nga mì ya kjiko-lè nguixkon xitaxá, ko jè xitaxá mì ya tsjá-la kindá jña policía nga mì ndayá kjiko-lè. ²⁶Okixíí xi xan-lè, mì tí kii koma kitjoo-ne ndayá skanda k'e nga kíchjítjì yijo-lè nga yije xi sìijé-lè xitaxá.

Kíis'ín tjin ts'e kjoa chijngui

²⁷Jñò, jye kina'yà koni s'ín ki'mì-nò kjòtseé: “Kì kjoa chijngui 'nè.” ²⁸Tanga 'an k'oaá xan-nò, nita yá-ne xi kotsejèn-jno jngòè chjoón nga fahajìin-la, jye kjoa chijngui tís'ín koni títsò inima-la.

²⁹Tsà jña xkoòn kixi ótsji jé-nò, tinachrjeé; kjiin tikatsjòè. Ísáa ndaà-ne tsà chija jngòè xkoòn mì k'oaá-ne tsà ya kixojìin

yije yijo-nò ya ijìin ni'ín ya i'nde kjo'in. ³⁰Tsà jñà ndseji kixi ótsji jé-nò, tìchátjòn; kjiin tikatsjod. Ìsaá ndaà-ne tsà chija jngod ndseji mì k'oaá-ne tsà ján kjoì yijo-nò ijìin ni'ín ya i'nde kjo'in.

Kiís'ín tjín kjotíxoma it'aà ts'e xita xi tsjeiin xíkjin

(Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)

³¹K'oaá tís'ín kis'engjmí kjõtseé, nita yá xita-ne xi mejèn-la tsjín chjoón-la, ítjòn tjámii'nga xojon xi tsjeiin-ne xíkjin xita. ³²Tanga 'an k'oaá xan-nò: tsà jngod xita x'in xi tsjín chjoón-la, tsà mitsà kjoa chijngui tís'ín jè chjoón, jè x'in-la tíbít'in-la nga kjoa chijngui kátas'ín chjoón. Jè chjoón, k'e nga kixan ìjngod k'a-ne, jè x'in xi kixan-ko, tikoáá jye kjoa chijngui tís'ín.

Kiís'ín tjín it'aà ts'e 'én xi nokjoá nga Nainá tibeè

³³Tikoáá jye kina'yà koni s'ín ki'mì-la jñà xita jchínga-ná: “K'e nga bixón: tibeè Nainá, kì chonachan-jèn, tikitasòn 'én-nò.” ³⁴Tanga 'an k'oaá xan-nò: K'e nga 'biòd 'én-nò, jngod k'aa kì yá xi nìkíjna ítjòn. Kì k'oas'ín bixón: “Tíbeè ngajmii.” Nga jè ngajmii, jè íxile kjotíxoma-la Nainá. ³⁵Tikoáá kì bixón-jèn: “Tíbeè isò'nde”, nga jè nangui, yaá nchasòn ndsoko Nainá. Tikoáá kì bixón-jèn: “Tíbeè naxandá Jerusalén”, nga jè naxandá jè, ts'eé Xitaxá ítjòn xi Nainá. ³⁶Tikoáá kì skodò nìkíjna ítjòn k'e nga mé 'én xi 'biòd. Nga mìkii koma-nò nga sijnà o sichroba jngod tsja skodò. ³⁷Tà k'oaá s'ín tinókjoaa “jon”, o xi “majin”. Jñà 'én xi kjisòn, yaá nchrobá-ne it'aà ts'e xita neíí.

Kiís'ín tikoo jñà xita xi ch'o síko-nò

(Lucas 6:29-30)

³⁸Jye kina'yà koni s'ín ki'mì-nò kjõtseé: “Tsà yá xi kochrje jngod xkoiin, tinachrjeè ngajo-ne ts'e. Kò tsà yá xi skoetodn-lè nga skónájen jngod ni'ñoi, chjínájen ngajo-ne ts'e.” ³⁹Tanga 'an, k'oaá xan-nò: Tikjeiin-là xita ts'en. Tsà jngod xita xi sijnst'iin-t'aà kjioòn kixi, tikoáá tjii-là xi ngobà nga kàt'ee-la. ⁴⁰Tsà jngod xita kohòngui-nò nga mejèn-la skoé nachro-nò, tikoá tjii-là nachrokisòn-nò nga kàtakjoé. ⁴¹Tsà jngod xita xi kjò'ño s'in-nò nga sijnkajen jngod hora-nò ch'á-la nga onguíko-là, jò hora isa kjiin tanguíko-là. ⁴²Tsà yá xita xi

síjé-nò tsojmi, tjiì-là; kò tsà jngoò xita xi mejèn-là skiñat'aà-nò tsojmi, kì 'mì-là: mìkiì koma.

Kó s'ín sikoo jñà xita xi majtikeyè-nò

(Lucas 6:27-28, 32-36)

⁴³T'ikoaá jye kina'yà koni ki'mì-nò kjòtseé: “T'itsjacha xita xinguioo kò tijticha kondra-nò.” ⁴⁴Tanga 'an k'oaá xan-nò: T'itsjacha jñà xi kondra-nò, t'ichikon-t'ioòn jñà xi chja'on-kò-nò, ndaà tikoo jñà xi jtikeè-nò, titsi'batjiò jñà xi ch'o tsò-nò kò jñà xi ch'o síko-nò. ⁴⁵Tsà k'oas'ín s'eén, ki'ndí-là Nainá xi t'ijna ngajmiì koma; Nainá síhiseèn-là ndobá-là ts'oí xita xi ndaà kò xi mì kì ndaà; t'ikoaá Nainá sík'a-là jtsí jñà xita kixi kò xi mìtsà xita kixi. ⁴⁶Jñò, tsà tà jñà matsjacha xita xi matsjakeè-nò, ni mé kjondaà xi s'e-nò; nga k'oaá tis'ín jñà xita xi síkíchítjì tsojmi ts'e Roma. ⁴⁷Tsà tà jñà xita xinguioo xi 'ndsè chiba síxat'aà, ¿a k'oaá ma-nò nga 'ñó ndaà titsa'neé?; nga t'ikoaá jñà xita xi mìkiì beèxkon Nainá, k'oaá tis'ín. ⁴⁸Jñò, nguì kjoakixií t'een, koni jè Na'èn-ná xi t'ijna ngajmiì nga nguì kjoakixií s'ín.

Kiís'ín t'een k'e nga k'oi-là kjondaà xita

6 ¹K'e nga ndaà t'ín kjoa xi 'nè, tikindako-nò yijo-nò; kì tà k'ee k'oa 'nè k'e nga nguixkon xita, tsà tà jè xi mejèn-nò nga skoe-nò xita xi k'jeíí. Tsà k'oas'ín s'eén, Na'èn-ná xi t'ijna ngajmiì mìkiì sìchikon-t'in-nò. ²K'e nga jngoò kjondaà k'oi-là xita ima, kì kii bènojmí-là ngats'iì xita xi k'jeíí, koni s'ín xita xi jò isén t'ín-là ya ni'ya ingo sinagoga kò ya ndiyá nga tsjá kjotjò-là tsojmi xita; tà jé xi mejèn-là nga skoe yije xita. Tanga okixií xi xan-nò, jñà xita xi k'oas'ín s'ín, jyeé t'ín-là chí-là [nga nguixkon xita. Mì tì mé sìchikon-t'in-ne Nainá.] ³K'e nga tsà tsojmi k'oi kjotjò-là xita ima, mochjeén-né nga mì yá xita xi skoe; ni jè skoe xi 'ñó amigo chibá. ⁴Tjà'ma-là jè kjondaà-nò; k'e nga jè Na'èn-ná skoe jè xi kjoa'ma, jè tsjá-nò chí-nò.

Kiís'ín t'een k'e nga bitsi'ba-lá Nainá

(Lucas 11:2-4)

⁵K'e nga bitsi'ba, kì k'oaá 'nè koni s'ín xita xi jò isén t'ín-là. Jñà xita koi, k'e nga bitsi'ba-là Nainá, tsjakeè-né nga bincha kixi ya ni'ya ingo sinagoga kò ya chrjangui-là nditsin ñánda

kjin xita kotsejen-la nga Nainá bitsi'ba-la. Xi okixi k'oaá xan-nò, jñà xita koi, jyeé tjin-la chjí-la [nga nguixkon xita. Mì tì mé siichikon-t'in-ne Nainá.] ⁶Tanga k'e nga mejèn-lè nga kítsi'ba-la Na'èn-ná, títjás'iin ni'ya-lè, tichjoì xotjoa-la ni'ya-lè, ikjoàn tijé-la kjondaà-la Na'èn-ná xi ya tajngoð tíjna'mako-lè. Jè Na'èn-ná tsjá-lè chjí-lè nga jè tíbeè xi kjoa'ma.

⁷K'e nga bitsi'ba, kì taxkì kjin 'én nokjoà, koni s'ín xita xi mikìi beèxkon Nainá. K'oaá s'ín síkítsjeèn nga kjin 'én kichja-la Nainá, isaá ndaà kji'nchré-la. ⁸Kì k'oaá 'nè koni s'ín jñà xita koi; jè Na'èn-ná jye tíjiin-la mé xi mochjeén-nò k'e nga tikj'eè nijét'aà-là. ⁹K'e nga bitsi'ba, kiís'ín tinókjoaa:

Na'èn-najen xi tijni ngajmìi,
kàtayaxkón-la kjoajeya-lè nga tsjeè tijni.

¹⁰Kàtjanchrobá kjotíxoma-lè,
k'oas'ín kàtama í it'aà nangui koni s'ín mejèn-lè nga koma,
koni s'ín ma ján ngajmìi.

¹¹Tjiì-nájen i'ndeì jè niño xi mochjeén-najen nga nachrjein
inchijòn.

¹²Tijchàat'aà-nájen jé-najen koni s'ín nijchàat'aà-lajen jñà
xita xi ch'o síko-najen.

¹³Kì kii bìl'ndi yá xi mejèn-la nga kot'aà-najen nga kinchátsji
jé-jen.

Tikinda-nájen xi it'aà ts'e xita neíi.

Nga tsijií kjotíxoma, tsijií nga'ño ko tsijií kjoajeya nita
kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

¹⁴Tsà jñò sijchàat'aà-là jé-la xita xi kj'eíi, tikoaá jè Na'èn-ná
xi tíjna ngajmìi siijchàat'aà-nò jé-nò. ¹⁵Tanga tsà jñò mikìi
sijchàat'aà-là jé-la xita, tikoaá Na'èn-ná mikìi siijchàat'aà-nò
jé-nò.

Kiís'ín t'een k'e nga bitsajnachjan

¹⁶K'e nga bitsajnachjan, kì k'oaá 'nè koni s'ín jñà xita xi
jò isén tjin-la nga síkjatjiya isén-la, mé-ne nga skoe-ne xita
nga ba tjin-la nga títsajnachjan. Xi okixi, k'oaá xan-nò, jñà
xita koi, jyeé kitjoé-la chjí-la [nga nguixkon xita. Mì tì mé
siichikon-t'in-ne Nainá.] ¹⁷Tanga jñò, k'e nga bitsajnachjan, kì
k'oaá 'nè. Tà saá tanijnòð isén-nò ko tasi'a tsjaskòð, ¹⁸mé-ne
nga mikìi skoe-nò xita tsà títsajnachjan, ko jè Na'èn-ná xi
tíjna'mako-nò, tã jè xi tíbeè. Jè siichikon-t'in-nò.

Kjoa nchiná xi tjin ján ngajmiì*(Lucas 12:33-34)*

¹⁹Jñò, kì tsojmi kjin binchatjò i isò'nde; bits'on-né kò makixo-né kò jñà xita síchijé. ²⁰Ta saá ján ngajmiì tinchatjò tsojmi. Ján ngajmiì mìkiì bits'on kò mìkiì makixo tsojmi; tikoáá tsjin xita chijé. ²¹Ya nánda kinchatjò tsojmi-nò, tikoáá yaá sikkitsjeèn inima-nò.

Kós'in mochjeén xkoaán*(Lucas 11:34-36)*

²²Jñà xkoaán, jè ma ni'in xi síhiseèn-la yijo-ná. Koií kjoa-la k'e nga ndaà tsejèn-ná, iseèn choòn yije-la yijo-ná; ²³tanga tsà mìkiì ndaà tsejèn-la xkoiìn, tikoáá kóhokji yijo-lè, tà jñò choòn-la. Nga tjiñò-la kjohitsjeèn-lè tikoáá ngui tà jñò choòn-la yijo-lè.

Yá xi koma nei-la xita xi 'ño matsjakeè ton*(Lucas 16:13)*

²⁴Nijngòè xita xi jò koma nei-la nga síxá-la. Tsà jò koma nei-la, jngòè kojtikeyè koa jngòè kotsjakeè; jngòè ndaà kjit'aà-la koa ch'o siko xi ijngòè. Jñò, tsà kjoa nchiná siss'in-là, mìkiì kos'in-la kjoa ts'e Nainá.

Kós'in síkinda Nainá jñà xi ixti-la ma*(Lucas 12:22-31)*

²⁵K'oaá xan-nò, kì makájno-nò mé tsojmi xi chjinee, xi s'ioo, nga sijchá yijo-nò, kò mé nikje xi chikjá. ¿A mì 'ya-jèn k'e nga titsajnakoaán i isò'nde tjin-isa kjoa xi isa 'ño chjì-la mì k'oa-ne koni tsojmi xi ma chine? Tikoáá yijo-ná, tjin-isa kjoa xi isa 'ño chjì-la mì k'oa-ne koni jè nikje xi chikjá. ²⁶Chítsejèn-là nise xi tjíma jjiìn isén; mì jnoó 'beé; mì nijin majchá-la koa mì ni'nga tjin-la nánda bincháxkó nijin-la; tanga jè Na'èn-ná xi tjina ngajmiì tsjá-la tsojmi xi kine; koa jñò, isaá chjì-nò mì k'oa-ne jñà nise. ²⁷Jñò, nas'in takó 'ño sikájnoè, ni itsé koma sikkatonè-là naxhrjein-nò koni s'in tjindaà-la Nainá.

²⁸¿Mé-ne nikájno-nò xi it'aà ts'e nikje xi chikjá? Chítsejèn-là naxó lirio xi majchá jjiìn ijñá; mìkiì síxá kò mìkiì ma-la faña nikje. ²⁹Tanga 'an, k'oaá xan-nò, ndaà

tsà jè Salomón xi xitaxá ítjòn tsibìjna nga 'nó xitá jeya, mì k'oaá kjoàn nikje xi tsohòkjá koni kjoàn jñà naxó nga ndaà kjoàn. ³⁰Nainá, k'oaá s'ín ndaà kjoàn s'ín xka ijñá, xi jngoò nachrjein títsajnakon kò xi ma nchijòn kotsjòojiin ni'ín. Jñò xi xitá 'mì-nò xi mìkiì ndaà mokjeiín-nò, ¿a mìtsà ìsa nìton tsjá-nò Nainá nikje xi mochjeén-nò nga chikjá? ³¹Kì makájno-nò, kì bixón-jèn: “¿Mé xi chjineé?, kò ¿mé xi s'ioaá? kò ¿mé nikje xi chikjá?” ³²Nga yije tsojmì koi, k'oaá tjin xi ótsji jñà xitá xi mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. Tanga jñò tíjnaá-nò Na'èn xi tíjna ngajmì xi jyeé tíjiin-la nga mochjeén-nò ngats'iì tsojmì koi. ³³Ítjòn tinchátsjioò kjoa ts'e Nainá koni s'ín otíxoma kò kjoakixi-la; ngats'iì tsojmì xi mochjeén-nò tà tjoésòn-nò. ³⁴Kì makájno-nò mé kjoa xi s'e nchijòn-lè; nga nchijòn-lè, s'eé-nò kjoa xi kokájno-nò; tà koíi kjoa tikájno xi tjin nachrjein i'ndeì.

Mì kii koma jñá sikhindaá jé-la xitá xinguiáá

(Lucas 6:37-38, 41-42)

7 ¹Kì kjo'in 'biì-là xitá xinguiòo kjoa ts'e jé-la mé-ne nga mì kjo'in tjoé-nò kjoa ts'e jé-nò. ²Koni s'ín k'oi-là kjo'in xitá xi kjeíí, k'oaá tís'ín tjoé ngajo-nò kjo'in. Jè chiba xi sichibaya-là xinguiòo, tijè kochiba ngajo-nò. ³[¿Mé-ne jé-la xinguii nikhinda-ne koa tsiji mìkiì nikhindi?] ¿Mé-ne chitsejèn-la jè tjé xi kjinangui xkon xinguii, kò jè yá chiso xi kjinangui xkoìin mìkiì chitsejèn-la? ⁴Tsà yá chiso kjinangui xkoìin, ¿a koma k'oin-la xitá xinguii: “Tjiì'nde-ná nga kochrjekànguia tjé xi kjinangui xkoìin”? ⁵Ngaji xi jò ma isén-lè, ítjòn tinachrjekàngui chiso xi kjinangui xkoìin mé-ne nga ndaà kotsejèn-lè, ikjoàn tinachrjekàngui tjé xi kjinangui xkon xinguii.

⁶Tsojmì tsjeé xi ts'e Nainá, kì nañá 'biì-la mé-ne nga mì ya sikháfat'aà-lè kò ya skine-lè. Koa jè ndátòn chjí xi nìkjiín, kì chinga nìkatjen-la mé-ne nga mì ndsoko kìnchanè-ne.

Kó s'ín sijé-lá Nainá k'e nga mé xi mejèn-ná

(Lucas 11:9-13; 6:31)

⁷Tijé mé xi mejèn-nò, jè Nainá tsjá-nò; tinchátsjioò Nainá, sakó-nò; tinókjooat'aà-là Nainá mé xi mejèn-nò mé-ne skix'a'nde-nò koni jngoò xotjoa. ⁸Ngats'iì xitá xi sijé, tjoé-la,

jè xi ótsji, sakó-la kò jè xi chjat'aà-la Nainá, táx'a'nde-la koni jngodò xotjoa.

⁹Jñò xi xitá jchínga 'mì-nò, tsà inchrájin sijné-nò ixti-nò, ¿a ndajoó k'oi-là? Majìn. ¹⁰Koa tsà tìn sijné-nò, ¿a yeé k'oi-là? Majìn. ¹¹Jñò nas'ín xitá xi ch'o 'nè, ma-nò 'biì-là ixti-nò tsojmì xi ndaà kjoàn. Jè Na'èn-nò xi tíjna ngajmiì, isaá nìton sijn'in-nò nga tsjá-nò tsojmì xi ndaà kjoàn tsà jñò sijét'aà-là.

¹²Nita mé kjondaà xi mejèn-nò nga siìko-nò xitá, k'oaá tis'ín tikò ngajo-nò. K'oaá s'ín tíchja kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés kò xojon-la xitá xi kiichja ngajo-la Nainá.

Kó kji xotjoa xi kitjás'éeen

(Lucas 13:24)

¹³Titjás'ioòn jè xotjoa xi 'nchrèya kji. Jè xotjoa kò jè ndiyá xi 'ñó tiyà, ndiyá-la kjo'in-né. Kjin xitá xi ya fahas'en. ¹⁴Kò jè xotjoa kò ndiyá xi 'nchrèya choòn, ndiyá-la kjoabinachon-né, kò chiba xitá matsji-la.

Kó s'ín jchaxkoaán xitá it'aà ts'e xá xi s'ín.

(Lucas 6:43-44)

¹⁵Ndaà tikindaá yijo-nò it'aà ts'e xitá ndiso xi tsò nga 'én-la Nainá síka'bí. K'e nga f'iìkon-nò jñà xitá koi, imá kjoaá s'ín koni orrè tanga inima-la, tsején ts'éeen 'ya. ¹⁶Jñò jchaxkoòn xitá koi it'aà ts'e xá xi s'ín. K'oaá ngaya-la koni jngodò yá xi ndaà toò ojà-la. Jè toò uva, mìtsà jè majchá-la yá na'yá. Tikoaá jè toò ikò, mìtsà jè majchá-la yá na'yá. ¹⁷Ngats'iì yá xi ndaà kjoàn, ndaà toò ojà-la. Tanga jè yá xi mìkiì ndaà kjoàn, mìkiì ndaà toò xi ojà-la. ¹⁸Jngodò yá xi ndaà kji, mìtsà ch'o kjoàn toò xi ojà-la. Koa jè yá xi ch'o kji, mìkiì ojà-la toò xi ndaà kjoàn. ¹⁹Nga yije yá xi mìkiì ojà-la toò xi ndaà, satèsòn-la ikjoàn sìnchájin ni'ín nga kitì. ²⁰K'oaá s'ín jchaxkoòn xitá koi it'aà ts'e xá xi s'ín.

Yá xitá xi kjoahas'en-jiin ñánda nga Nainá tíhotíxoma

(Lucas 13:25-27)

²¹Mìtsà tà ngats'iì xitá xi tsò-na: “Na'èn, Na'èn”, kjoas'en-jiin jè kjotíxoma-la ngajmiì. Tà jñà xitá xi kjoas'en-jiin xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi

tíjna ngajmiì. ²² K'è nga kijchò nàchrjein, kjìn xit̃a kitso-na: “Na'èn, Na'èn, ngajen kinokjoàya-nájen 'én-lè xi it'aà tsiji. Nga koó 'ín-lè kinachrjekàjiin-nájen inima ch'o-la neí xi mikii ndaà; t̃ikoá kjìn kjojkón ki'nè-jen xi ndaà t̃jín.” ²³ K'èé k'oa xán-la: “Mikii bekkon-nò. T̃inchat'aàxìn-ná j̃nò xi ch'o ki'nè.”

**Mé xi ngaya-la j̃nà xit̃a xi síkitasòn 'én-la Jesús
ko xi mikii síkitasòn.**

(Lucas 6:47-49; Marcos 1:22)

²⁴ Jè xi 'nchré koá síkitasòn 'én-na koni xan-la, k'oaá s'ín ngaya-la koni jngod̃ xit̃a xi t̃jín-la kjohítsjeèn; yaá bíndaàsòn ni'ya-la ñánda naxi choòn. ²⁵ Ba jtsí; 'ba t̃jokón; f'ii xajngá nandá xi fahanè ni'ya; ni mé xi ma-la nga ndaà t̃jindaà jè ni'ya, yaá kijnasòn ñánda naxi choòn. ²⁶ Tanga nit̃a yá-ne xi 'nchré 'én-na ko mikii síkitasòn, k'oaá ngaya-la koni jngod̃ xit̃a xi tsjín-la kjohítsjeèn; yaá bíndaàsòn ni'ya ñánda jncha tsoimì. ²⁷ Ba jtsí; 'ba t̃jokón; f'ii xajngá nandá yaá bixòña ni'ya jè; m̃i tà k'oaá kji kjoa xi ma k'è nga bixòña.

²⁸ K'è nga jye kiichja Jesús, ngats'iì xit̃a xi títsajna, tà k'oaá komà-la koni tsò 'én xi tsakóya. ²⁹ K'oaá s'ín tsakóya koni jngod̃ xit̃a xi 'nó t̃jín-la kjotíxoma, mìtsà k'oas'ín tsakóya koni xit̃a xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés.

Kíí komà nga kjòndaà jngod̃-ne xit̃a xi tíbindojno chrjoa yijo-la

(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

8 ¹ K'è nga itjojen-ne Jesús ya isò'nga nindoò, kjìn xit̃a j'iit̃jngui-la. ² Jngod̃ xit̃a xi tíbindojno chrjoa yijo-la ijchòkon koá tsasixkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, t̃itsjeè-ná ch'in xi t̃jín-na.

³ Jesús, k'èé tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la xit̃a jè, kitsò-la:

—Mejèn-na, kàtandaà-ne yijo-lè.

K'è nga okitsò Jesús, nitoón kjòndaà-ne. ⁴ K'èé kitsò-la Jesús:

—Tiná'yi, k̃i yá xit̃a xi bènojmi-la. T'in ñánda tíjna no'miì, takó-la yijo-lè nga jyeé kjòndaà-ne; koá jch'ii kjotjò-lè, tsojmi xi síjé kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne nga kàteè-ne j̃nà xit̃a nga jyeé kjòndaà-ne ch'in-lè.

Kíí komà nga kjòndaà-ne chí'nda-là xi xítà sko-là soldado

(Lucas 7:1-10)

⁵K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Capernaum, jngod xítà sko-là soldado ts'e Roma ijchòkon, kisijé-là kjòndaà.

⁶Kitsò-là:

—Na'èn, xítà chí'nda-na kijna-né ján ni'ya-na. Tsí 'nó xk'én koa tífa kjo'in nga mìkiì ma síhiníyá yijo-là.

⁷Jesús kitsò-là:

—Koma kjísindaà-na.

⁸Jè xítà sko-là soldado kitsò:

—Na'èn, mìkiì ok'in-na nga ngaji k'oín sobì ni'ya-na, ta saá tjiì okixí nga kàtandaà-ne, koa kòndaà-ne chí'nda-na. ⁹'An, tjiin-na nga tjín-lè kjotíxoma. Tíkoáá 'an, tjín-na xítà ítjòn xi otíxoma-na, tíkoáá tjín-na soldado xi 'an otíxoma-là, k'e nga xan jngod-là: “T'in”, fi-né; xan-là xi ijngod: “Nchroboí”, nchrobá-né; koa k'e nga xan-là jè xi chí'nda-na: “K'oa t'jin”, síkitasòn-na.

¹⁰K'e nga ki'nchré Jesús jñà 'én koi, tà kjòxkón-là. Kitsò-là jñà xítà xi tjingui-là:

—Okixíí xi xan-nò, ya Israel ni saá jngod xítà sakó-na xi k'oas'ín ndaà mokjeiín-là koni jè xítà jè. ¹¹K'oaá xan-nò, kjìn xítà kjoíí-ne nga ñijòn chrjangui-là isò'nde xi kòkjen-kò Abraham kò Isaac kò Jacob ya ngajmìl ñánda tíhotíxoma Nainá. ¹²Tanga jñá xítà xi tjín-ne nga ya kítsajna ñánda kotíxoma Nainá, kitjokàjiin-né; ján kjoí ndítsin ñánda jñò choòn, kò yaá skindàya koa sìjts'ìin ni'ño.

¹³K'eé kitsò-là Jesús jè xítà sko-là soldado:

—T'in-ne ni'ya-lè; koni s'ín nga ndaà mokjeiín-lè, k'oaá s'ín koma.

Jè chí'nda-là tik'eé kjòndaà-ne.

Kíí kis'iin Jesús nga kisindaà-ne nachíya-là Pedro

(Marcos 1:29-31; Lucas 4:38-39)

¹⁴Jesús kii ni'ya-là Pedro koa kijtseè nachíya-là nga kijna xk'én; ch'in tijnga tjín-là. ¹⁵Jesús tsohót'aà-là tsja jè chjoón, nitoón kjòndaà-ne ch'in tijnga-là, tsasítjen-ne jè chjoón, ikjoàn kisis'in-là Jesús.

Kií kis'iin Jesús k'e nga kjìn x̄it̄a xk'én j'iiko-la

(*Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41*)

¹⁶K'e nga jye kòjñò, kjìn x̄it̄a xk'én j'iiko-la Jesús xi in̄ima ch'o-la neií tjín-la. Jesús tà jngoò okixi kitsjaà nga tsatíxoma-la mé-ne nga itjokàjiin-ne in̄ima-la jñà x̄it̄a ngats'ií in̄ima ch'o-la neií, koā kjòndaà yije-ne x̄it̄a xk'én. ¹⁷Kjoa koi koni s'ín komà, koí tsitasòn koni kitsò Isafas x̄it̄a xi kiichja ngajo-la Nainá k'e nga kitsò: “Jè jaàxìn ch'in-ná ko jè kisikjeiín kjo'in nga kjòndaà-ne ñánda kitsì'on yijo-ná.”

Mé xi síjé Jesús it'aà ts'e x̄it̄a xi mejèn-la fitj̄ingui-la

(*Lucas 9:57-62*)

¹⁸K'e nga kijtseè Jesús nga kjìn ma-ne x̄it̄a xi kitseèndi-la, kitsjaà-la okixi x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la nga kií ján xijngoaà ndáchikon. ¹⁹K'eé j'ií jngoò x̄it̄a xi okóya kjoíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ijchòkon Jesús, kitsò-la:

—Maestro, kjítj̄ingui-lè n̄it̄a ñánda nga k'oín.

²⁰Jesús kitsò-la:

—Jñà n̄inda tjín-la nguijo ñánda oyjò, koā jñà nise tjín-la tjé, tanga 'an xi Ki'ndí-la X̄it̄a xan-la yijo-na, tsjìn-na i'nde ñánda síkjáya.

²¹Ijngoò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Na'èn, tjii'nde-ná nga ítjòn kjián kihijñaà na'èn-na.

²²Jesús kitsò-la:

—Ji, nchrobátj̄ingui-ná, jñà mik'en kàtìhijiiin mik'en-la.

Kií kis'iin Jesús nga kisikíjnajyò tjoxkón ya j̄iín ndáchikon

(*Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25*)

²³Jahas'en Jesús jè chitso; kjihj̄itako jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la. ²⁴Tà n̄itoón tsatsejèn jngoò tjoxkón ko jtsi ya j̄iín ndáchikon, ko jè ndáchikon taxkí komà-né, mejèn bíjtsa'ma jè chitso. Tanga jè Jesús kjinafé-né. ²⁵Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la k'eé kiikon nga kisikjaá-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, tikinda-nájèn. Jye titsabixònguindá.

²⁶Kiichja Jesús kitsò:

—¿Mé-ne tsakjoòn-nò? 'Ñó chiba mokjeiín-nò xi it'aà ts'an.

K'ée tsasítjen Jesús, tsohótiko tjo_xkón ko ndáchikon koa nitoón kisijyò-ne tjo koa kjòndaàya-ne. ²⁷Koa jñà xita xi kota'yàt'aà-la tà kjòxkón-la, kitsò:

—Yá xita-ne jè skanda jè tjo ko ndáchikon síkitasòn-la.

**Kíi kis'iin Jesús nga tsachrjekàjiin inima
ch'o-la neí xi tjin-la xita Gadara**

(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

²⁸K'e nga ijchò Jesús ján xijngoaà ndáchikon ya nangui Gadara, jò xita ijchò kinchat'aà-la xi ya itjo-ne ya ñánda sihijìn mik'en. Inima ch'o-la neí tjin-la. 'Nó jchán ts'en, kjaán-ko-ne tsà yá xi ya kjoahaya ndiyá. ²⁹Ñó kùchja nga kitsò:

—¿Mé xi mejèn-lè ko ngajen, ji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè? ¿A koií xá kòf'i-ne nga jchatoòn-nájen k'e nga tikj'eè bijchó nachrjein-la kjo'in?

³⁰Ya chrañàt'aà-la kjìn jchán chinga nchikjèn-jno, ³¹koa jñà inima ch'o-la neí tsibítisi'ba-la Jesús, kitsò-la:

—Tsà kinachrjekàjiin-nájen, tji'nde-nájen nga kitjás'en-jiin-jen yijo-la chinga koi.

³²Jesús kitsò-la:

—Ndaà tjin, tanguió.

Ikjoàn itjojiin yijo-la jñà xita koi, k'ée jahas'en-jiin yijo-la jñà chinga, koa ngats'iì chinga tsatíkjájen-jno ya naxi skanda jiin ndáchikon ko yaá k'en.

³³Jñà xita xi ko'ndà chinga tsanga; k'e nga ijchò jiin naxandá, tsibénojmi yije kjoa xi komà ko kjoa xi komàt'in jñà xita xi inima ch'o-la neí tjiin inima-la. ³⁴K'ée ijchò ngats'iì xita naxandá ñánda tjna Jesús; k'e nga kijtseèkon tsibítisi'ba-la nga xìn nangui kàtji.

**Kíi kis'iin Jesús nga kisindaà jngodè-ne xita
xi mì kì ma síhiníyá yijo-la**

(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

9 ¹K'e nga jahas'en Jesús jè chitso, jahatot'aà xijngoaà ndáchikon koa ijchò-ne naxandá-la. ²Ya ijchòko jngodè-la xita xi mìkii ma síhiníyá yijo-la; kjinason-la nachan-yá. K'e nga kijtseè Jesús nga jñà xita koi mokjeiín-la it'aà ts'e, kitsò-la jè xita xk'én:

—Ji ndí na'èñ, tjiì-là nga'ñó yijo-lè; jé-lè jye kichàat'aà-lè.

³Jñà xita xi okóya kjoítixoma-là Nainá xi kiskii Moisés, tjin i'nga xi kitsò kjohítsjeèn-là: “Xita jè, Nainá chjajno-là.” ⁴Jesús nitóón kijtseèya-là koni s'ín nchisíkítsjeèn, kitsò-là:

—¿Mé-ne kotsò-ne kjohítsjeèn-là inima-nò nga ch'o tsò-ne?

⁵¿Mé xi isa chiba 'in tjin, tsà xán-là jè xita xi xk'éñ: “Jé-lè jye kichàat'aà-lè”, kò tsà xán-là: “Tisítjiiñ koa titjei”? ⁶Kokodò-nò nga 'an xi Ki'ndí-là Xita xan-là yijo-na, tji'nde-na nga sijchàat'aà-là jé-là xita i isò'nde.

K'ée kitsò-là jè xita xk'éñ:

—Tisítjiiñ, chjoí nachan-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

⁷K'ée tsasítjen jè xita xk'éñ, kii-ne ni'ya-là. ⁸K'e nga kijtseè jñà xita nga tsasítjen-ne jè xita xk'éñ, tà k'oaá koma-là; k'ée jeya kisikijna Nainá nga k'oas'ín tse nga'ñó tsjá-là xita isò'nde.

Mé kjoa xi komà k'e nga jè Jesús kiichja-là Mateo

(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

⁹Jesús kii-ne i'nde jè. K'e nga tífi, kijtseè jngod xita xi 'mì Mateo xi tijnat'aà ímíxa ya ñánda síkíchjítjì tsojmì, ton xi fì Roma; kitsò-là:

—Nchrobátjingui-ná.

K'ée tsasítjen Mateo, kiitjingui-là Jesús.

¹⁰K'e nga tijnat'aà ímíxa Jesús nga tíkjèn ya ni'ya-là Mateo, kjin xita j'ii xi tikoá tsojmì síkíchjítjì kò xita xi jé tjin-là. Tikoá tsibítsajnat'aà ímíxa, tsakjèn-kò Jesús kò jñà xita xi kota'yàt'aà-là. ¹¹Tanga jñà xita fariseo, k'e nga kijtseè xita koi, kiskònangui-là xita xi kota'yàt'aà-là Jesús, kitsò-là:

—¿Mé-ne k'oas'ín-ne maestro-nò nga xita xi síkíchjítjì tsojmì kò xita jé kjèn-kò-ne?

¹²Kiì'nchré Jesús, k'ée kitsò-là:

—Jñà xita xi mì ch'in tjin-là, mì chjinexkii mochjeén-là, jñà-né xita xi xk'éñ xi mochjeén-là chjinexkii. ¹³Tanguió chíta'yà isa kó tsòya-ne Xojon-là Nainá xi tsò: “'An mejèn-na nga kàtas'e-nò kjohimatakòn; kì tã tsjaà cho nìk'eèn kjotjò xi 'an 'biì-ná.” Mitsà koi xá j'i-na 'an nga j'ikjaajñaà xita kixi, jñà-né xita xi tjin-là jé nga kàtasíkájno jé-là nga mì ti jé kohótsji-ne.

**Kó kitsò Jesús k'e nga kitjònangui-là mé-ne
mì bitsajnachjan-ne x̄ita-là**

(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

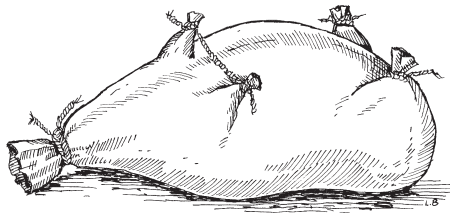
¹⁴Jè Juan xi kis'iìn bautizar x̄ita, j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-là j'iikon Jesús n̄anda t̄jna koà kiskònangui-là, kitsò-là:

—Ngajen kò x̄ita fariseo kjit'aà nàchrjein bitsajnachjan-jen. ¿Mé-ne j̄nà x̄ita tsiji mìkiì bitsajnachjan-ne?

¹⁵Jesús kitsò-là:

—¿A baá bitsajna x̄ita k'e nga s'eí t̄jn k'e nga títsajna osen xi kòbixan? Tanga kijchò nàchrjein k'e nga tjáxin-là x'in xi kòbixan, k'e-né nga kítsajnachjan x̄ita.

¹⁶Jngòð nikje ìbaà mìkiì ma sijto-ne kò nikje x̄itse; nga jè nikje x̄itse, kjeèn-yó-né koà kotejnda-né jè nikje ìbaà. Ìsà tse koma n̄anda kixajndà kji. ¹⁷T̄ikoáà mìkiì ma s̄inchá xán ixii

Jngòð chrjoa xi s̄inchá xán

jè chrjoa jchínga, jè xán ixii kotijnda-né jè chrjoa jchínga koà x̄ixteèn jè xán. T̄ikoáà chija jè chrjoa. Jè xán ixii, chrjoa x̄itsee s̄inchá. K'oaá s'in ndaà s̄inchá ingajò.

Tsòti-là Jairo kò chjoón xi kitsobà nikje-là Jesús

(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

¹⁸T̄ik'eé-ne nga t̄ichja Jesús, ijchò jngòð x̄ita sko-là j̄nà x̄ita judío, tsasixkó'nchit'aà-là, kitsò-là:

—Ndí tsòti-na, sà kò jye k'en; tanga tsà j̄i k'oín kò tsà kjòt'aà-là ndseii, kíjnakon ìjngòð k'a-ne.

¹⁹Tsasítjen Jesús, kiiko jè x̄ita sko-là kò j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-là. ²⁰K'e nga nchifi, jngòð chjoón ijchòt̄jingui-là; chjoón jè, jyeé kò tejò nó xk'én nga tíx̄ixteèn-là j̄ní. Kii kasit'aà chrañà-là Jesús ya ijton ít̄s'in nga kitsobà'nó it̄jòn

nikje-la. ²¹ K'oaá s'ín tihóko inima-la: “Tsà tà jè sikoaa nikje-la, kondaá-na.” ²² Jè Jesús kisikáfaya, kijtseè chjoón jè, kitsò-la:

—Ndí nea, tji-la nga'ño yijo-lè. Kòmandaà-ne koií-né nga mokjeiin-lè it'aà ts'an.

Tijè-ne hora kjòndaà-ne chjoón jè.

²³ K'e nga ijchò Jesús ya ni'ya-la jè xita sko-la xita judío, kijtseè música xi nchisikjane nga jye kihijiin mik'en koa kijtseè nga fijen fikjá xita nga 'ño nchikjindáya. ²⁴ Kitsò-la:

—Títjoo ni'ya; jè tsòti mìtsà kòbiyaa, tà kjinafé-né.

Jña xita, tà tsijnòkeè-né k'e nga okitsò Jesús. ²⁵ Tanga Jesús tsachrje ni'ya ngats'iì xita xi títsajna; k'ée jahas'en ni'ya, kiskoé tsja jè tsòti, koa jè tsòti tsasítjen. ²⁶ Nga kijndà i'nde jè, tsabísòn 'én it'aà ts'e kjoa xi koma.

Kó s'ín komàt'in xita xi jò ma-ne xi mìkiì tsejèn-la

²⁷ K'e nga itjo-ne Jesús i'nde jè, jò xita xi mìkiì tsejèn-la kiitjingui-la; 'ño kiichja, kitsò-la:

—¡Jchahimatakòn-nájen, ngaji xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga ji tijná ngajo-la]!

²⁸ K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, jña xita xi mìkiì tsejèn-la ijchòkon. Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A mokjeiin-nò nga koma-na sindaa-nò?

K'ée kitsò jña xita xi mìkiì tsejèn-la:

—Jon, Na'èn. Komaá-lè.

²⁹ Jesús k'ée kisìko jña xkon, kitsò-la:

—Jño, koni s'ín mokjeiin-nò, k'oas'ín kàtandaà-nò.

³⁰ Jña xita xi mìkiì tsejèn-la, kitáx'a-ne xkon koa kjòndaà-ne. Jesús 'ño tsibínè-la nga kitsò-la:

—Ndaà t'een kindá nga mì yá xita xi skoe kjoa koi.

³¹ Tanga jña xita koi, k'e nga itjo-ne ni'ya, tik'ée tsibíts'ia nga tsibénojmi nga kijndà i'nde jè, kós'ín kis'iin Jesús.

Kó s'ín komà nga kjòndaà-ne jngoò xita xi mìkiì ma chja

³² K'e nga jye nchifi-ne jña xita xi mìkiì tsejèn-la, j'iiko jngoò-la Jesús xita xi mìkiì ma chja nga inima ch'o-la neí tíjiin inima-la. ³³ Jesús k'e nga jye tsachrjekàjiin inima ch'o-la neí xi tíjiin inima-la jè xita xi mìkiì ma chja, tik'ée komà kiichja-ne. Ngats'iì xita xi ya títsajna tà kjòxkón-la. Kitsò:

—Kj'èè kiì 'yaá kjoa xi k'oas'ín ma i i'nde Israel.

³⁴Tanga jñà xit̃a fariseo kitsò:

—Jè sobà xit̃a sko-la xit̃a neí tsjá-la nga'nó nga ma-la ochrjekàjiin inima ch'o-la neí xi tjin-la xit̃a.

Kó kitsò Jesús k'e nga kjòhimakeè xit̃a xi kjìn ma-ne

³⁵Jesús tsajmeèjiin nánnda naxandá iì ko naxandá jtabá nga tsakóya 'én-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga ts'e naxandá koi. Kiichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá; tikoā kisindaà-ne ngats'iì ch'in xi tjin-la xit̃a nga xki xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-la. ³⁶K'e nga kijtsee Jesús nga kjìn ma xit̃a, kjòhimakeè nga 'nó makájno-la ko mì yá xi osìko nga jye títsohoya k'oaá ngaya-la koni orrè xi tsjin-la paxtò xi ko'ndà. ³⁷K'ée kitsò-la xit̃a xi kota'yàt'aà-la:

—Xi okixi, 'nó tse xá tjin xi it'aà ts'e 'Én-la Nainá koni s'ín ma k'e nga kjìn tsojmì majchá tanga jñà xit̃a chi'nda xi síxá, chiba ma-ne; ³⁸titsi'ba-là jè Nei-la xá, kàtasíkasén-isa xit̃a chi'nda xi kojìxkó tsojmì koi.

Kó 'mì 'ín-la xit̃a-la Jesús xi tejò ma-ne

(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)

10 ¹Nga koma iskan Jesús kiichja-la xit̃a-la xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-la, kitsjaà-la kjotíxoma nga koma kochrjekàjiin inima ch'o-la neí xi tjin-la xit̃a koā koma-la sìindaà-nè nita mé ch'in-ne nga ijòjno ijòt'aà yijo-la xit̃a.

²Jñà 'ín-la xit̃a xi tejò jaàjiin Jesús nga tsibíxáya-la: jè tjna ítjòn, Simón xi tikoā Pedro ki'mì, ko Andrés xi 'ndse ma Pedro; Jacobo ko 'ndse Juan xi ixti-la Zebedeo; ³Felipe, Bartolomé, Tomás, ko Mateo jè xi kisikíchjítjì tsojmì ts'e Roma; Jacobo, ti-la Alfeo; Lebeo xi tikoā Tadeo ki'mì; ⁴Simón, xit̃a xi ya fit'aà-la xit̃a cananista; ko Judas Iscariote jè xi kisingatsja kondra-la Jesús.

**Kós'ín tsatíxoma-la Jesús xit̃a-la xi tejò ma-ne
xi kisikasén nga kisika'bí 'én-la Nainá**

(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)

⁵Jesús kisikasén nga tejò xit̃a xi kota'yàt'aà-la nga kisika'bí 'én-la Nainá koā kitsjaà-la kjotíxoma, kitsò-la:

—Mìkiì onguió ya i'nde-la jñà xi mìtsà xit̃a judío; tikoā mìkiì bitjaàs'en-jñòd ya naxandá-la xit̃a Samaria. ⁶Yaá tanguíchòn

jñà xit̃a naxandá Israel koni orrè xi kichijà. ⁷K'e nga onguió tinókjoaya koa tixón: “Jye kjòchrañàt'aà-nò nàchrjein nga jchaa kó s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.” ⁸Tindaà-nò xit̃a xi xk'én; t̃itsjeè xi t̃ibindojno chrjoa yijo-la; t̃ikjaáya-là xi jye k'en; nàchrjekàjñòd inima ch'o-la neif̃ xi t̃ijìin inima-la xit̃a. Tà kjotjò kitjoé-nò nga'ñó koi, t̃ikoaá tà kjotjò t̃jiì ngajo-là jñà xit̃a.

⁹Nimé ton ch'aà. ¹⁰Kì na'ya ch'aà xi it'aà ts'e ndiyá. Mikii tsà jò nàchrò ch'aà. T̃ikoaá mikii xoxté tsjayaà. T̃ikoaá k̃i yá garrote ch'aà. Nga jè xit̃a xi síxá, mochjeén-né nga k'oi-la tsojmì xi skine.

¹¹'K'e nga kijchod naxandá ìi, o xi naxandá jtobá t̃inchátsjioè jngoè ni'ya xi ndaà xit̃a nei-la, yaá titsajnakoo skanda k'e nga ongui-nò. ¹²K'e nga kitjás'een ni'ya, t̃ixat'aà jñà xit̃a nei-la ni'ya. ¹³Tsà jñà xit̃a nei-la ni'ya skoétjò-nò, t̃ichikon-t'ioòn nga s'e-la kjoa'nchán, tanga tsà mikii skoétjò-nò, tà saá jñò s'e-nò kjoa'nchán nga sìichikon-t'in-nò Nainá. ¹⁴Tsà mikii skoétjò-nò, kò tsà majin-la kji'nchré 'én-nò, t̃itjoo ni'ya jè, o naxandá jè, koa titsajneè chijo-la ndsokod. ¹⁵Okixif̃ xi xan-nò, naxandá jè, isaá tse kjo'in s'e-la jè nàchrjein k'e nga sindaàjiin-la xit̃a, mì k'oaá-ne koni jñà xit̃a ts'e naxandá Sodoma kò Gomorra.

Kjo'in xi t̃jín k'e nga 'én-la Nainá bènojmiá

¹⁶'Tiná'ya, 'an, k'oaá s'ín síkasén-nò koni tsà orrè ya jjiin-la cho tsején. Jñò, titsajnandaà nita mé kjoa-ne koni tsà ye xi 'ñó maña t̃ikoa indaàkjoa kátama koni tsà nise paloma. ¹⁷Ndaà t̃ikindaa yijo-nò. Jñà xit̃a koi, ján skinit'aà-nò nguixkon xitaxá koa skaàn-koo-nò ya ni'ya ingo sinagoga. ¹⁸Skanda ján k̃jiko-nò nguixkon xitaxá gobernador kò xitaxá ítjòn, tà koií kjoa-la it'aà ts'an. K'oaá s'ín koma kinókjoa-là 'én xi ts'an jñà xitaxá kò jñà xi mìtsà xit̃a judío. ¹⁹K'e nga skinit'aà-nò ñánda t̃itsajna xitaxá, k̃i makájno-nò kós'ín kinókjoaa, o kós'ín kixón. Nga t̃ik'eé-ne, Nainá tsjá-nò 'én xi kinókjoaa. ²⁰Nga mìtsà jñò xi kinókjoaa; jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-nò kjohítsjeèn nga ma kinókjoajiin-là jñà xit̃a.

²¹'Tijè-ne 'ndse sìingatsja 'ndse xit̃a nga sìik'en. Jè na'èn-la sìingatsja ki'ndí-la nga sìik'en xit̃a. Jñà ixti-la sìingatsja na'èn-la nga kiyá. ²²Ngats'iì xit̃a isò'nde kojtikeyè-nò xi kjoa ts'an; tanga jè xit̃a xi kixi k̃jna skanda kjoehet'aà-ne, jè-né xi

kitjokàjìin kjo'in. ²³ K'e nga kjitjìngui kondra-nò xita xi jngodò naxandá, tiyó, xìn naxandá tanguió. Okixií xi xan-nò, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, isaá ítjòn kjoiaa nga tikj'eè onguió yije kóhokji naxandá Israel.

²⁴ 'Jngodò xita xi kota'yà mìtsà isa tíjna ítjòn koni maestro-la; tikoaá jngodò xita xi chi'nda tíjna mìtsà isa tíjna ítjòn-la nei-la. ²⁵ Jè xita xi kota'yà kojngoo ikon tsà k'oas'ín kijchò koni jè maestro-la ko jè xi chi'nda tíjna tsà tà k'oas'ín kijná koni jè nei-la. Jè xi na'èn tíjna, xita neií tsò-la; jñà xi ixti-la, isaá tsato ch'o kitso-la.

Yá xita xi kiskón-lá

(Lucas 12:2-9)

²⁶ 'Kì xita tsakjoòn-là. Nga nì mé tíjn xi tíjtsa'ma xi mìkiì kotsejèn; ngats'iì xi tjí'ma, jchaá-la. ²⁷ Jè kjoa xi k'oa xan-nò k'e nga jñò choòn, k'oaá tixón k'e nga nachrjein; koa jè xi kjoa'ma xan-nò, jñò tinókjoaya kóhokji isò'nga ni'ya. ²⁸ Kì tsakjoòn-là jè xi ma-la sík'en yijo-ná, tanga inima-ná mìkiì koma-la sík'en. Jè xi tiskón-là xi ma-la sík'en yijo-ná ko inima-ná nga kinijìin-ná ni'ín ts'e kjo'in.

²⁹ 'Maá satíjna jò ndí nise nas'ín tà jngodò ma ton-ná. Tanga nijngodò nise kiyá tsà mìkiì tsjá'nde Nainá. ³⁰ Jñò, skanda tsjaskodó tíxkeya yije-la Nainá. ³¹ Koií kjoa-la, kì tsakjoòn-jèn. Isaá tse chíj-nò mì k'oaá-ne nas'ín kijn ma ndí nise.

Jñà xita xi tsò nga 'an fit'aà-na

(Lucas 12:8-9)

³² 'Nita yá-ne xi tsjá 'én nga nguixkon xita nga 'an fit'aà-na, 'an k'oaá tí xán nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmiì nga xita ts'an-ná. ³³ Tanga jè xi kjójna'mat'in-na nga nguixkon xita, 'an k'oaá tis'ín kójna'mat'ian it'aà ts'e nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmiì.

Kíí koma nga kojòya xita xi kjoa ts'e Cristo

(Lucas 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Kì k'oaá s'ín nikítsjeèn nga kjoa'nchán j'iìkoaa isò'nde. Mì kjoa'nchán j'iìkoaa, ta saá kjoajchán j'iìkoaa. ³⁵ Koií xá j'i-na nga jñà xita, tijè-ne na'èn-la koma-ne kondra-la; jè tsòti-la, tijè koma-ne kondra-la nea-la; ko jè kja'nda-la, tijè nachíya-la

koma-ne kondra-là. ³⁶Nga jngòè ìjngòè xità, tijnà-ne xità ni'ya-là koma kondra-là.

³⁷Jè xi isa tjòkèè na'èn-là kò nea-là kò 'an mìkii matsjakeè-na, mìkii ok'in-là nga xità-na xán-là; kò jè xi isa tjòkèè ti-là, o jè tsòti-là, kò 'an mìkii matsjakeè-na, mìkii ok'in-là nga xità-na xán-là. ³⁸Jè xi kjo'in tsakjón-là nga majìn-là ojen krò-là nga 'an kjinchrobà tjingui-na mìkii ok'in-là nga xità ts'an xán-là. ³⁹Jè xità xi ndaà ótsji kós'ín ma sìikinda yijo-là nga mì mé kjo'in sakò-là, tà saá sìichija-né kò kjo'in kijnajiin; tanga jè xi tijnandaà nga tsjá yijo-là nga kiyá xi kjoa ts'an, sakò-là kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà kijnà.

Kjondaà xi tjin-là xità xi skoétjò xíkjin

(Marcos 9:41)

⁴⁰Jè xità xi skoétjò-nò, 'an kjoétjò-na; kò jè xi skoétjò-na, jè kjoétjò xi kisikasén-na. ⁴¹Jè xità xi kjoétjò jngòè xità xi chja ngajo-là Nainá, koí kjoa-là nga 'én-là Nainá chja, k'oaá tís'ín kochikon-t'in koni jè xità xi chja ngajo-là Nainá. Kò jè xità xi skoétjò jngòè xità kixi, koí kjoa-là nga ndaà s'ín, tikoáà tà ngásòn kochikon-t'in koni jè xità kixi. ⁴²Nità yá-ne xi tsjá jngòè chitsín-là nandá 'nchán jngòè ndí xità ima-na koí kjoa-là nga 'an kota'yàt'aà-na, okixi-né kochikon-t'in-né.

11 ¹K'e nga jye kitsjaà-là okixi kós'ín sìixá xità-là xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-là Jesús, kiikakóya kò kisika'bí 'én-là Nainá ngats'iì naxandá xi tjin ya i'nde jè.

Jesús, kíí kitsò-là xità xi ijchò kjòngangui-là it'aà ts'e Juan

(Lucas 7:18-35)

²Juan, nga ndayá tijnà'ya, kiì'nchré kjoa xi tís'ín Cristo [xità xi xó kisikasén-ne Nainá]. Kisikasén i'nga xità xi kota'yàt'aà-là ³nga kiì kjòngangui-là. Kitsò-là:

—¿A ji-né xi Cristo xi tjinè-lè nga kjoii a xi kje'eií chíña-lajen?

⁴Jesús kitsò-là:

—Tanguió, tènqjmí-là Juan jñà kjoa xi titsa'yaà kò xi titsana'ya. ⁵Jñà xità xi mìkii tsejèn-là, jyeé tsejèn-là; jñà xi tsá'yá kjoàn, jyeé ma fi-ne; jñà xi tìbindojno chrjoa yijo-là, tímatsjeèjno-ne yijo-là; jñà xità xi jtayaà, jyeé 'nchré-ne; kò xità xi jye k'en, nchifaáyaá-là; koa jñà xità ima, jyeé

tís'enojmí-la 'én ndaà-la Nainá. ⁶Mé tà ndaà-la jè x̄ita xi ngui jngoò k'a ndaà mokjeiín-la it'aà ts'an nga nì mé xi osijna-ikòn-la.

⁷K'e nga jye kii-ne x̄ita xi kota'yàt'aà-la Juan, tsibíts'ia Jesús nga tsohóko x̄ita xi it'aà ts'e Juan, kitsò-la:

—¿Mé xi tsanguì chitsejèn-la ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn? ¿A jè tsanguì chitsejèn-la jngoò x̄ita xi yá ínaxo kji nga tsjin-la nga'ño nga ma síjtiya-la tjo? ⁸Tsà majìn, ¿mé-nè xi tsanguì chitsejèn-la? ¿A jngoò x̄ita xi 'ño ndaà kji nikje-la? Jñà x̄ita xi 'ño ndaà kjoàn nikje-la, yaá títsajna ya ni'ya-la x̄itaxá ítjòn. ⁹¿Mé xá xi tsanguì-nò? ¿A jè tsanguì chitsejèn-la jngoò x̄ita xi chja ngajo-la Nainá? Okixi-né, k'oaá xan-nò, Juan, isaá tíjna ítjòn mì k'oaá-ne koni jngoò x̄ita xi chja ngajo-la Nainá.

¹⁰It'aà ts'e Juan, yaá tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

'Aán sikasén ítjòn-lè x̄ita-na xi kjiko 'én,
jè xi koìndaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

¹¹Okixi-né, ngats'iì x̄ita xi tjin i isò'nde, ni saá jngoò x̄ita bitjokàjiìn xi mangásòn koni jè Juan xi kis'iìn bautizar x̄ita; tanga ya jiiìn naxandá ñánda otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, jè x̄ita xi fehet'aà-ne, isaá jeya tíjna mì k'oaá-ne koni Juan.

¹²Tjen-ne nga j'i Juan xi kis'iìn bautizar x̄ita, jè kjotíxoma-la ngajmiì, tse kjoasiù tísakó-la skanda naxrjein i'nde; jñà x̄ita ts'en mejèn-la nga kàtachija kjotíxoma. ¹³Ngats'iì x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá ko xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tà 'én j'iiko skanda k'e nga j'i Juan xi kis'iìn bautizar x̄ita. ¹⁴Tsà mokjeiín-nò koni tsò jè kjotíxoma ko x̄ita xi kiichjaya tikoáá kokjeiín-nò nga jè Juan, jè-né x̄ita xi 'mì Elías xi tjinè-la nga kjoí. ¹⁵Ndaà tin'ayaá koni xan-nò.

¹⁶¿Yá xi siingásòn-koaa jñà x̄ita xi tjin naxrjein i'nde? Jñà kongásòn-kjoò jñà ixti xi bitsajna nditsin nga síská, chja-la xíkjin, tsò-la: ¹⁷“Kànikjaneé-nòjen xobí tanga jñò, mìkii kàchà; kàjndaá-nòjen sò xi ba tsò tanga jñò, mìkii kàchihindáyaá.”

¹⁸K'e nga j'i Juan, mìtsà 'ño tsakjèn, ni mì xán kits'iì, koa jñò bixón-nò: “Inima ch'o-la neií tjin-la.” ¹⁹Ikjoàn j'iaa xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ma-na kjeen, tikoá ma-na 'biaa; jñà x̄ita tsò-né: x̄ita chrjá'a-né, x̄ita ch'i-né, amigo-la-né jñà x̄ita-la x̄itaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmì ko jñà xi x̄ita jé. Tanga jè kjoachjine-la Nainá, 'yaá-la nga kixi tjin k'e nga jye bitasòn.

Jesús, kí kitsò-la jñà xit̃a naxandá xi mikìi 'nchréñijon

(Lucas 10:13-15)

²⁰ Jesús k'ée tsibíts'ia nga tsohótiko ngats'iì xit̃a naxandá ñánda nga kjìn kjojkón-ndaà kis'iìn, koií kjoa-la nga jñà xit̃a xi ya i'nde-la mikìi kisikájno jé-la nga tákó jé nchihótsji. Kitsò-la:

²¹ —iIma xó-nò jñò, xit̃a naxandá Corazín! iIma xó-nò jñò, xit̃a naxandá Betsaida! Tsà ya-làne naxandá Tiro ko Sidón nga k'oas'ín kis'iaàn kjojkón xi ndaà tjín xi komà ya ijìn naxandá tsajòn, tsà jñà xit̃a Tiro ko Sidón kijtsee, jyeé-la nikje naxá íkjá ko chijo ni'ín kisikaàjno skò koni seña nga jye kisikájno kjoa ts'e jé-la, mì tì jé ótsji-ne. ²² Tanga k'oaá xán-nò, k'e nga jè nachrjein nga sindaàjìn, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni jñà xit̃a naxandá Tiro ko Sidón. ²³ Koa jñò xi xit̃a naxandá Capernaum tsajòn, ¿a k'oaá s'ín mokjeín-nò nga jchaxkón-nò ján ngajmii? Majìn, yaá kitsajnajñò i'nde ñánda tjín kjo'in. Tsà yaá-làne naxandá Sodoma k'oas'ín komà kjojkón xi komà tsajòn, jè naxandá Sodoma tákó kijnaá-la skanda nachrjein i'ndeí. ²⁴ K'oaá xán-nò, k'e nga kijchò nachrjein nga sindaàjìn, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni jñà xit̃a naxandá Sodoma.

Ñánda sakó-ná kjoa nikjáya ts'e inima-ná

(Lucas 10:21-22)

²⁵ Jñà nachrjein koi Jesús kitsò:

—Na'èn xi tsiji ngajmii ko tsiji isò'nde, jeya síkijna-lè nga jñà kjoa koi tsibì'ma-la jñà xit̃a xi tjín-la kjoachjine ko xi ñó tjín-la kjohítsjeèn nga jñà tsakoò-la xi taxkì ndí xit̃a ima kjoa. ²⁶ Jon, Na'èn, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-lè.

²⁷ Ngats'iì kjoa ts'e kjoatíxoma, 'aán kisìngatsja-na Na'èn-na. Mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Ki'ndí-la ma, tajngoò jè xi Na'èn ma; tìkoáá mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Na'èn ma, tajngoò jè xi Ki'ndí-la beèxkon; ko jè Ki'ndí-la kòkò-la jñà xit̃a xi jè mejèn-la nga skoexkon, yá-né xi Na'èn ma.

²⁸ Nchrobáchón-ná ngats'ioò xi jye ijta-nò nga nìxá ko nga kich'ajen ch'á-nò, 'aán síkjáya-nò. ²⁹ Jch'ajen-ko-ná jè yá ibo xi 'an 'yajen mé-ne nga koma-nò kos'ín s'een koni s'ín s'iaàn 'an. K'oas'ín t'een koni 'an nga tjín-na kjoatsejta ko

indaá kjoa tjin inima-na. K'oas'ín sakó-nò kjoa ñìkjáya ts'e inima-nò. ³⁰Jè yá ibo ko ch'á xi 'an sik'àjen-nò, jna-né, mìtsà ñó íí.

Yá xita xi otixoma-la jña nachrjein ñìkjáya

(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

12 ¹Jè nachrjein ñìkjáya, Jesús ko xita xi kota'yàt'aà-la ya ja ya ñánda títe trigo. Koa jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kjòhòjò-la. K'ée tsate natín-la trigo, ikjoàn kiskine. ²Jña xita fariseo k'e nga kijtsee, kitsò-la Jesús:

—Chítsején-la jña xita xi kota'yàt'aà-lè, jè kjoa xi nchis'ín; mìkìì tíj'nde nga k'oas'ín koma jè nachrjein ñìkjáya.

³Jesús kitsò-la:

—¿Jño, a mìtsà jye tíjiin-nò koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá koni kis'iin xitaxá ítjòn xi ki'mì David ko jña xita-la xi kjihjtake k'e nga kjòhòjò-la? ⁴Jahas'en ni'ya-la Nainá koa tsakjèn inchrajín tsjeè-la Nainá xi mìkìì tíj'nde-la nga jè David kokjen ko xita xi kjihjtake; ta jña no'miì tíj'nde-la nga kokjen. ⁵¿A tikoáà mìtsà jye tíjiin-nò koni tsò kjotixoma xi kiskìì Moisés? Nga jña no'miì, ya iya ingo ítjòn, síxá-né nas'ín jè nachrjein ñìkjáya, ko nas'ín síxá mìtsà jé nchihótsji. ⁶'An, k'oaá xan-nò, jngoò tíjna ijndé xi isa jeya tíjna mì k'oaá-ne koni jè ingo ítjòn. ⁷Ngats'ioò jño mìkìì machiya-nò kó tsòya-ne Xojon-la Nainá nga tsò: "'An, mejèn-na nga kàtas'e-nò kjohimatakòn, kì ta tsjaà cho ñik'eèn kjotjò xi 'an 'biì-ná." Tsà kochiya-nò, mì-la kii kjo'in k'oi-là xita xi mìtsà jé tíjín-la. ⁸K'oaá s'ín tíjín, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, 'aán otixoma-la nachrjein ñìkjáya.

Mé kjoa xi kisakò-la Jesús k'e nga kisindaà

jngoò-ne xita nachrjein ñìkjáya

(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

⁹Ikjoàn kii-ne Jesús ya i'nde jè; jahas'en jngoò ni'ya ingo sinagoga. ¹⁰Ya tíjna jngoò xita xi kixit'aà jngoò tsja. Jña xita xi ya títsajna kiskònangui-la Jesús nga mejèn-la kohòngui, kitsò-la:

—¿A tíj'nde-né nga kjondaà-ne xita k'e nga jè nachrjein ñìkjáya?

¹¹Jesús kitsò-la:

—Jñò, tsà tíjna jngodò-nò orrè kò tsà yà skaya ngajo, ¿a mìtsà konguínachrjeè nas'ín nachrjein nìkjáya? ¹²Jyeé 'ya, isaá 'nó chjí-la jngodò xítà mì k'oaá-ne koni jngodò orrè. Koií kjoa-la nga tjí'nde-né nga kosíkoaá xítà nas'ín jè nachrjein nìkjáya.

¹³Jesús kitsò-la jè xítà xi kixit'aà jngodò tsja:

—Tjeèndojò ndseji.

Xítà jè, tsijmeé tsja, nitóón kjòndaà-ne; k'oaá tì kji komà-ne koni kji xi l'jngodò. ¹⁴Jñà xítà fariseo, k'e nga itjo-ne ingo, ikjoàn tsajoóya-ne nga mejèn-la sùik'en Jesús.

K'oaá s'ín tsitasòn 'én xi kiichja Isaías xi it'aà ts'e Jesús

¹⁵Jesús, k'e nga kijtseè nga jñà xítà fariseo mejèn-la sùik'en, itjo ni'ya, kiì. Kjìn xítà kiitjingui-la. Jesús kisindaà-ne ngats'iì xítà xi xk'é. ¹⁶Kitsjaà-la okixì jñà xítà nga mìkiì keènojmit'in yá-né jè. ¹⁷K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kiichja Isaías, xítà xi kiichja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

¹⁸I tíjna jè ch'inda-na jè xi 'an jaàjñàà,

xi 'nó matsjaké,

tjín-la kjotsja inima-na xi it'aà ts'e.

'Aán tsjaà-la Inima Tsjeè-na

nga jè kichjajìin-la ngats'iì xítà isò'nde xi kjoakixi

mé-ne nga koma s'indaajìin-la.

¹⁹Mìtsà xítà skaàn-ko, kò nì mé 'én xi 'nó kichja,

kò mì kì k'iná'ya-la yà iya ndiyá 'én xi kichja.

²⁰Mìkiì skít'o jngodò yá inaxo xi jye mejèn tít'ò,

tìkoaá mìkiì sùikits'o jngodò ni'ín xi ta n'ndíí t'bitjo sa-la.

K'oa'sín s'iin skanda k'e nga koiindaajìin xi kjoakixi.

²¹Jñà xítà naxandá xi tjín isò'nde xi mìtsà xítà judío,

kojjeín-la nga skóña-la kjondaà xi tsjá-la.

Mé xi komat'in jñà xítà xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá

(*Marcos 3:19-30; Lucas 11:14-23; 12:10*)

²²J'iiko jngodò-la xítà Jesús xi mìkiì tsejèn-la, kò xi mìkiì ma chja nga inima ch'o-la neíí t'jìin inima-la. Kisindaà-ne Jesús nga komà kiichja-ne koa kjòtsejèn-la. ²³Ngats'iì xítà, tà kjòxkón-la. K'eé kitsò:

—¿A jè jèe xi yà nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jè k'jna ngajo-la]?

²⁴K'e nga kiì'nchré jñà xítà fariseo kitsò:

—Xita jè, ma-la ochrjekàjiin inima ch'o-la neií xi tíjiin inima-la xita, k'oií-né nga jè síkjeén nga'nó-la Beelzebú xi sko-la xita neií.

²⁵ Jesús kijtseèya-la koni s'ín nchihóko inima-la, kitsò-la:

—Ngats'iì naxandá xi jòya tjín nga kondra títsajna-la xíkjin, ti yijo-lá tísikixòña-ne; koa tsà jngod naxandá ko tsà jngod ni'ya xita siijòya xíkjin, mikii koma ndaà kítsajna. ²⁶ Tsà jè xita neií tijè tíhochrjejiin-ne yijo-la neií, jòya tí'sín xi tijè-ne yijo-la. ¿Kós'ín koma s'e-la nga'nó nga kotixoma? ²⁷ Jñò bixón-nò nga 'an síkjeén nga'nó-la xi sko-la xita neií k'e nga ochrjekàjñaà inima ch'o-la neií. Tsà k'oaá s'ín tjín kjoa, jña xita tsajòn, ¿yá xi tsjá-la nga'nó k'e nga ochrjekàjiin neií? Koií kjoa-la, tijña-ne xita-nò keènojmi nga mitsà kixi kjoa nga jè sko-la neií síkjeén. ²⁸ Tanga 'an, k'e nga ochrjekàjñaà inima ch'o-la neií xi tíjiin inima-la xita, jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-na nga'nó. Jè kjoa koi tsòyaá-ne nga Nainá, jyeé i tíhotixoma i it'aà nangui.

²⁹ ¿Kó s'ín koma kjoahas'en ni'ya-la nga siichijé-la jngod xita nei-la ni'ya xi tjín-la nga'nó tsà mitsà ítjòn koiit'aà'nó? K'ee koma siichijé-la k'e nga jye kàsít'aà'nó.

³⁰ Nìton yá-ne xi mì 'an fit'aà-na, jè-né kondra-na; koa nìton yá-ne xi mikii síchját'aà-na nga bíxkóyako-na xita xi ts'an koma, jè títsjohoba xita.

³¹ K'oaá xan-nò, Nainá siijchàat'aà-la jña xita nita mé jé xi kohótsji, nita mé 'én xi ch'o tsò kichja. Tanga jè xi Inima Tsjeè-la Nainá kichjajno-la mikii jchat'aà-la jé-la. ³² Nìton yá-ne xi kichjajno-na 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jchat'aà-la jé-la; tanga jè xi kichjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá, mikii jchat'aà-la jé-la ni jè nachrjein i'ndeí, ko ni jè nachrjein xi iskan kjoíí.

Kós'ín 'ya-la kós'ín tjín inima-la jña xita

(Lucas 6:43-45)

³³ Tsà jngod yá xi ndaà kji, ndaà toò xi ojà-la. Ko tsà jngod yá xi mikii ndaà kji, mikii ndaà toò xi ojà-la. Jngod yá, jè toò-la yaxkon-la. ³⁴ Jñò, xita tje-la ye-nò! ¿Kós'ín ma kinókjoaa 'én xi ndaà tsò nga ch'o tsò inima-nò? Nga k'oaá tsò 'én xi chja jña xita koni tsò kjohítsjeèn xi tíjiin inima-la. ³⁵ Jngod xita xi 'én ndaà chja, koií-né nga kjondaà tíjiin inima-la; koa jngod

xit̃a xi 'én ts'én chja, koií-né nga kjoats'én t̃jiin inima-la.
³⁶K'oaá xán-nò k'e nga kijchò nachrjein nga sindaàjìin, k'oaá s'ín tsjá kindá ngats'iì xit̃a nit̃a mé 'én xi taxki chja. ³⁷Xi it̃'aa ts'e 'én-nò, k'oaá s'ín sindaàjìin-nò nga jcha-la tsà xit̃a ndaà-nò, o tsà jé t̃jín-nò.

Yá xi tsját'in 'én j̃nà xit̃a ts'én xi t̃jín nachrjein i'ndeì

(Marcos 8:12; Lucas 11:29-32)

³⁸J̃nà xit̃a fariseo kò xit̃a xi okóya kjoat̃xoma-la Nainá xi kiskìi Moisés kitsò-la Jesús:

—Maestro, mejèn-najèn nga jcha jngod-jèn seña xi jì 'nì.

³⁹Jesús kitsò-la:

—J̃nà xit̃a ts'én kò xit̃a xi mìkìi 'nchréñijon-la Nainá, síjé jngod seña xi jeya t̃jín; tanga nímé seña skoe; ta jé skoe ts'e Jonás, xit̃a xi kiichja ngajo-la Nainá. ⁴⁰Koni jé Jonás nga jàn nachrjein kò jàn nit̃jèn tsibìjnaya indso'ba jngod t̃in je, k'oaá tis'ín 'an xi Ki'ndí-la Xit̃a xan-la yijo-na, jàn nachrjein kò jàn nit̃jèn kójna iñnaà nangui. ⁴¹J̃nà xit̃a naxandá Nínive kosítjèn-né jé nachrjein k'e nga koiindaàjìin Nainá; j̃nà tsját'in 'én j̃nà xit̃a xi t̃jín nachrjein i'ndeì, koií kjoa-la nga kisikájno jé-la nga mì t̃i jé tsohótsji-ne k'e nga kiichjaya 'én-la Nainá Jonás; tanga nachrjein i'ndeì, 'an xi tichjàko-nò, isaá 'nó jeya t̃ijnáa mì k'oaá-ne koni Jonás [tanga j̃nò, mìkìi mokjeiín-nò]. ⁴²Tikoaá jé chjoón ítjòn xi ya otixoma nangui sur, kosítjèn-né jé nachrjein k'e nga koiindaàjìin Nainá; jé tsját'in 'én j̃nà xit̃a xi t̃jín nachrjein i'ndeì, koií kjoa-la nga kjiin nangui j'iì-ne nga j'iì 'nchré-la kjoachjine-la Salomón; tanga nachrjein i'ndeì, 'an xi tichjàko-nò, isaá 'nó jeya t̃ijnáa mì k'oaá-ne koni Salomón [tanga j̃nò, mìkìi na'yà-ná].

Inima ch'o-la neií xi f'iì ijngod k'a-ne

(Lucas 11:24-26)

⁴³K'e nga jngod inima ch'o-la neií bitjokàjìin inima-la jngod xit̃a, yaá ojmeè i'nde ñánda kixì choòn, ótsji'nde nga siikjaya; k'e nga mìkìi sakó'nde-la, ⁴⁴ijngod k'a síkítsjeèn, tsò: “Kjín-la ijngod k'a-na ni'ya-na ñánda inchrobà-na.” K'e nga bijchó ijngod k'a-ne, beè ni'ya-la nga kjiñná, ndaà kisatiicha kò tsjeè choòn. ⁴⁵Ikjoàn fikjaá nguì itod xíkjin xi isa ch'o s'ín. K'eé fahas'en-jìin inima-la xit̃a jé; yaá bitsajna.

Xit̄a jè is̄aá 'n̄ó ch'o b̄ijna koni s'ín tsib̄ijna k'è nga s̄a ít̄jòn. J̄n̄ò, xi xit̄a ts'en 'mì-nò, k'oaá t̄is'ín komat'ioòn n̄achrjein i'ndeì.

Nea-l̄a ko 'ndse Jesús

(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

⁴⁶Tákó tik'eé tíhóko xit̄a Jesús nga ijchò nea-l̄a ko 'ndse. Yáá tsib̄itsajna ján nd̄itsiaán nga mejèn-l̄a k̄ichja-l̄a. ⁴⁷Jngoò xit̄a kitsò-l̄a Jesús:

—Nea-lè ko j̄n̄à 'ndsì ján nd̄itsiaán títsajna. Jì xó koòko-lè.

⁴⁸Jesús kitsò-l̄a jè xit̄a xi ijchòko-l̄a 'én:

—¿A mejèn-lè nga jch̄ii yá-né xi nea-n̄a ko xi 'ndsè?

⁴⁹K'eé tsakó-l̄a j̄n̄à xit̄a xi kota'yàt'aà-l̄a. Kitsò:

—Chítsején-lá j̄n̄à xit̄a koi, jè-né xi nea-n̄a ko j̄n̄à-né xi 'ndsè.

⁵⁰Ngats'iì xi síkitasòn koni s'ín mejèn-l̄a Na'èn-n̄a xi tíjna ngajm̄ii, j̄n̄à-né xi 'ndsè xi tichja ko xi nea-n̄a.

Kjoa xi mangásòn ts'e xit̄a xi kíjndi xojmá

(Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8)

13 ¹Tijè-ne n̄achrjein, Jesús itjo-ne ni'ya, yáá tsib̄ijnand̄ii ndáchikon. ²Kjín jchán xit̄a chixoñat'aà-l̄a; Jesús jahas'en jngoò chitso; yáá tsib̄ijnaya. Ngats'iì xit̄a xi i'nga, yáá tsib̄itsajna ind̄ii nandá. ³Tsib̄its'ia Jesús nga kjìn skoya kjoa xi mangásòn tsibénojm̄i kitsò:

—Jngoò xit̄a kiì kíjndi xojmá. ⁴K'è nga tsib̄its'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Ikjoàn j'ii nise; tsakjèn. ⁵Nguì koa t̄jín chixò ñanda n̄axi choòn nga chiba ni'nde t̄jín-l̄a. J̄n̄à xojmá koi, nit̄oón isò, koi-né nga mì n̄anga t̄jín nangui. ⁶Tanga k'è nga itjokàtji ts'oi nga kjòtsjè ndobá, kixiñó, ikjoàn jngoò k'aá kixi, koi-né nga tsjìn-l̄a im̄a. ⁷Nguì koa t̄jín chixò ya ijiin na'yá. K'è nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-l̄a xojmá. ⁸J̄n̄à xi chixò ñanda nangui ndaà, ndaà tsaja-l̄a toò. T̄jín xi kitsjaà jngoò sìndo nga jngoò ijngoò xojmá, t̄jín xi kitsjaà jàn kaàn, koa t̄jín xi kitsjaà katé. ⁹Ndaà t̄iná'yaa koni xan-nò.

Mé-ne kjoa xi mangásòn tsakóya-ne Jesús

(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)

¹⁰J̄n̄à xit̄a xi kota'yàt'aà-l̄a Jesús ijchòkon ñanda t̄jina koa kiskònangui-l̄a kitsò-l̄a:

—¿Mé-ne k'oa'sín nokjoà-la xita kjoa xi mangásòn k'e nga okòdyi?

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jñò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa'ma-la xi bénojmiya kó s'ín otíxoma jè xi ngajmiù nchrobá-ne. Tanga jñà xita xi kj'eif, mìkiì tjiìn-la. ¹² Jè xi tjin-la kjohítsjeèn, k'oií isa-la skanda tsatóó s'e-la, tanga jè xi tsjin-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjin-la. ¹³ Koií kjoa-la k'e nga okòdya, koií 'én chjà-la kjoa xi mangásòn. Jñà xita koi, sík'aá xkon tanga mìkiì tsejèn-la. Bínchá líká-la tanga mìkiì 'nchré, tikoáá mìkiì machiya-la. ¹⁴ Kjoa ts'e xita koi, k'oaá s'ín bitasòn koni kitsò Isaías xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

Jñò, nas'ín í'ñó-isa kiná'ya-nò tanga mìkiì kochiya-nò,
nas'ín í'ñó-isa chítsejèn-nò tanga mìkiì jchaa.

¹⁵ Inima-la xita koi, tájaàjiìn tjin;

tsibíchjoàjto líká-la, tíchjoàjto xkon.

Koií kjoa-la mìkiì ndaà 'nchré kò mìkiì tsejèn-la kò mìkiì fahas'en-jiìn-la.

K'oaá ma-ne nga majìn-la nga 'an fit'aà-na mé-ne nga 'an sindaà-na.

¹⁶ Jñò, mé tà ndaà-nò nga tjin xkoòn nga ma tsejèn-nò kò tjin líká-nò nga ma na'yà kjoa xi tíma nachrjein i'ndeí. ¹⁷ Okixíí xi xan-nò, kjìn xita xi kiichja ngajo-la Nainá kò xi xita kixi kjòmejèn-la nga skoe jè xi jñò titsa'yaà tanga mìkiì kijtseè; tikoáá kjìn xita kjòmejèn-la nga kji'nchré jè xi jñò titsana'yà tanga mìkiì kii'nchré.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e xojmá

(*Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15*)

¹⁸ Tiná'yaà kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn ts'e xita xi kíjndi xojmá. ¹⁹ Jñà xojmá xi chixò iya ndiyá, jè ngaya-la koni jñà xita xi 'nchré 'én-la Nainá koni s'ín otíxoma tanga mìkiì machiya-la; f'ìi xita neif, ikjoàn faáxìn jè 'én ijiìn inima-la xita. ²⁰ Jñà xojmá xi chixò ya ñánda naxi choòn, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá. Tsjaá ma-la nga sa 'nchré. ²¹ Tanga jè-nè nga tsjin-la ima, ta chiba nachrjein chíkjoa-la. K'e nga mé kjoa xi sakó-la kò tsà xita fitjingui kondra-la nga jè ngatji-la 'én-la Nainá, nitoón síkijna ndiyá-la Nainá. ²² Jñà xojmá xi chixò ijiìn ñánda tjin na'yá, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá

tanga 'nño síkájno kjoa ts'e tsojmì xi tjín isò'nde ko jè kjoa nchiná konachan-la. Jñà kjoa koi síkíts'ón-jìin 'én-la Nainá, k'oaá ma-ne nga mikìi makjìn-ya. ²³Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nga nangui ndaà, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá koa machiya-la; ikjoàn makjìn-ya 'én, k'oaá ngaya-la koni yá xi ojà-la toò. Tjín xi tsjá katé; tjín xi tsjá jàn-kaàn; tjín xi tsjá jngoò sindo nga jngoò ijngoò yá.

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e ijñá xi mikìi ndaà

²⁴Jesús nguì jngoò kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita, kitsò-la: —Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jngoò xita xi 'nño ndaà xojmá-la trigo tsibítjesòn nangui-la. ²⁵Tanga k'e nga kjifè yije kóhotjín xita, j'iì kondra-la nga tsibítjèjìin xka ijñá xi mikìi ndaà ya ijìin trigo. Ikjoàn kii. ²⁶K'e nga jye kjò'nga jñà trigo koa kixò-la natín, yaá tsatsejèn-jìin ijñá xi mikìi ndaà. ²⁷K'eé kii jñà ch'i'nda nga tsibénojmí-la nei-la. Kitsò-la: “Na'èn, jñà xojmá xi tsibítjii ya nangui-lè, ndaà-né. Tanga, ¿ñánda j'iì-ne ijñá xi mikìi ndaà xi tsatsejèn-jìin trigo?” ²⁸Jè nei-la nangui, kitsò: “Jngoò-la xita kondra-na xi okis'iin.” K'eé kitsò jñà xita ch'i'nda: “¿A mejèn-lè nga konguí-jen, chjínèjìin-jen jñà ijñá xi mikìi ndaà?” ²⁹Tanga jè nei-la nangui kitsò: “Majìn, tsà chjínè jñò ijñá xi mikìi ndaà, tsà koi nchrjein-la yaá chjínèkjòò jñà trigo.” ³⁰Tikoaá-ne kàtamajchákjòò ingajò skanda k'e nga jye kojchá. K'e nga jè nchrjein nga sìncháxkó, 'aán koxán-la ch'i'nda xi koiixkó: “Ítjòn xìn kìncha ijñá xi mikìi ndaà, ko'ñojté-né mé-ne nga kitì-ne. Nga koma iskan kìncháxkó jñà trigo; yaá kìncha iya ni'nga-na.”

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e xojmá mostaza

(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)

³¹Jesús ijngoò k'a tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn, kitsò-la: —Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, jè mangásòn-ko koni kji xojmá mostaza k'e nga jngoò xita bítjèjìin nangui-la. ³²Okixi-né xojmá jè, jè xi isa itsé kji ngats'iì xojmá xi tjín, tanga k'e nga jye majchá, isaá 'nga ma koni xka xi ma chine xi sitje indii ni'ya. K'oaá kji 'nga ma koni jngoò yá 'nga; f'iì nise xi tjímajìin isén, jñà chrja-la ya bíndaà'a tjé-la nise.

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e na'yo san

(Lucas 13:20-21)

³³ Jesús nguì jngoò k'a tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiù nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jè na'yo san, k'e nga jngoò chjoón síkájìin jàn chiba skoan inchrajín, masan yije-né kóhokji na'yo.

Jesús, kós'ín kisikjeén kjoa xi mangásòn

(Marcos 4:33-34)

³⁴ Ngats'iì 'én koi, Jesús, nguì kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita; nimé 'én kiichja xi mitsà kjoa xi mangásòn tsibénojmi.

³⁵ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

Kjoa xi mangásòn kichjà.

Koí kjoa kènojmiá kjoa xi tjí'ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn it'aà ts'e ijná xi mìkiì ndaà

³⁶ Jesús k'e nga kisihiyat'aà xita xi kjin ma; ikjoàn jahas'en ni'ya. Yaá ijchòkon xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—Tènojmi-nájen kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn kò jè ijná xi mìkiì ndaà xi tjín ya jìin trigo.

³⁷ Jesús kitsò:

—Jè xi kíjndi xojmá xi ndaà, 'an-ná xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ³⁸ kò jè nangui, jè isò'nde; jná xojmá xi ndaà, jná-né xita xi títsajnajìin kjotíxoma-la ngajmiù; jná ijná xi mìkiì ndaà, jná-né xi xita-la xita neí; ³⁹ kò jè xita kondra xi tsibítje ijná xi mìkiì ndaà, tijè-ne xita neí; k'e nga jye sincháxkó tsojmi xi kojchá jè ngaya-la k'e nga kjoehet'aà isò'nde; koa jná xi bíxkó tsojmi, jná ngaya-la àkjale. ⁴⁰ K'oaá s'ín sincháxkó ijná xi mìkiì ndaà mé-ne nga kotsjòjìin-ne ni'ín nga kiti, k'oaá s'ín koma k'e nga kjoehet'aà isò'nde.

⁴¹ An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na siikasén àkjale-na it'aà ts'e kjotíxoma-na mé-ne nga kojìxkó ngats'iì xita xi bí'tin-la xita xi kj'eí nga kàtátsji jé, kò ngats'iì xita xi ch'o s'ín. ⁴² Yaá kotsjoya ngajo nánnda títi ni'ín; yaá skindàya kò sijnst'iin ni'ño. ⁴³ Koa jná xi xita kixi, k'oaá s'ín ote kotsejèn

koni ndobá-lá ts'oi'í yá ñánda nga tíhotíxoma Na'è'n-lá. ¡Ndaà tìná'yaà koni xan-nò!

Jngoò tsojmì chjí xi kisijna'ma

⁴⁴'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiù nchrobá-ne, k'oaá ngaya-lá koni jngoò tòn xi 'ñó chjí xi tijná'ma ijìin nangui. Jè xítá xi sakó-lá, tsjaá ma-lá. Tiyaá ijngoò k'a bíjna'ma-ne. K'eé fi katíjna yije tsojmì xi tjin-lá; ikjoàn otse nangui jè, nga ts'e koma tòn xi 'ñó chjí-lá.

Jngoò ndátòn chjí

⁴⁵'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiù nchrobá-ne, k'oaá tís'ín ngaya-lá koni jngoò xítá xi koi xá s'ín nga tsojmì otíjnaya. Ótsji ndátòn chjí xi 'ñó ndaà. ⁴⁶K'e nga jye sakó-lá xi 'ñó chjí, ikjoàn fi katíjna yije tsojmì-lá xi tjin-lá; k'eé otse ndátòn jè.

Na'ya xi bixkóya tìn

⁴⁷'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiù nchrobá-ne, tikoáá k'oaá s'ín ngaya-lá koni jngoò na'ya xi níkatjen-jìin ndáchikon mé-ne nga koma kjin skoya tìn koixkóya-ne. ⁴⁸K'e nga jye tse na'ya-lá jñá xítá xi sík'en tìn, fíko yá indiù ndáchikon; yaá faájìin ngats'iì tìn xi ndaà kjoàn; nisiyá binchá; koá jñá tìn xi mìkiù ndaà kjoàn, síkatsjodé. ⁴⁹K'oaá s'ín koma k'e nga kjoehet'aà isò'nde, kitjojen àkjale xi kjoaájìin jñá xítá xi ch'o s'ín yá ñánda títsajna xítá kixi. ⁵⁰Ko jñá xítá xi ch'o s'ín kotsjoya ngajo ñánda títi ni'ín; yaá skindàya ko sijn's'iìn ni'ño.

Tsojmì chjí xi xit̃se k̃o xi jye kòjchínga

⁵¹ Jesús kiskònangui-là j̃nà x̃it̃a, kitsò-là:

—¿A machiyaá-nò ngats'iì kjoa koi?

J̃nà x̃it̃a kitsò:

—Jon, Na'èn.

⁵² K'ee kitsò-là Jesús:

—Jngòd x̃it̃a xi okóya kjoat̃xoma-là Nainá xi kiskìl Moisés k'e nga kota'ya kó s'ín ot̃xoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá s'ín ngaya-là koni jngòd nei-là ni'ya xi 'nchaxkó-là tsojmì, koa k'e nga mochjeén-là, ochrje tsojmì chjí xi xit̃se, o xi jye kòjchínga.

Kó kitsò x̃it̃a k'e nga kii Jesús ján naxandá-là Nazaret

(Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30)

⁵³ Jesús, k'e nga jye tsibénojmiya kjoa xi mangásòn, kii-ne.

⁵⁴ K'e nga ijchò-ne nangui-là ján Nazaret, ya ni'ya ingo sinagoga, tsibíts'ia nga tsakóya-là x̃it̃a 'én-là Nainá. Koa j̃nà x̃it̃a ta kjòxkón-là, k'ee kitsò:

—¿X̃it̃a jè, ñanda komà-là ngats'iì kjoachjine xi okóya?

¿Kó ma-ne nga ma-là s'ín kjòxkón xi ndaà tjín? ⁵⁵ ¿A mìtsà jè ti-là chjineyá? ¿A mìtsà jè nea-là xi 'mì María? ¿A mìtsà 'ndse ma Jacobo, José, Simón, k̃o Judas? ⁵⁶ Tikoaá, ¿a mìtsà i títajnajìin-ná j̃nà íchjín ndichja? ¿Ñanda ma yije-là kjoa koi?

⁵⁷ K'oaá ma-ne nga mìkii kòkjeiín-là it'aà ts'e Jesús. Tanga jè Jesús kitsò-là:

—Jngòd x̃it̃a xi chja ngajo-là Nainá, ñit̃a ñá naxandá-ne yaxkón-né, tanga ya naxandá-là k̃o ni'ya-là mìkii yaxkón.

⁵⁸ Mìkii kjìn kjòxkón xi ndaà tjín kis'iìn nga j̃nà x̃it̃a xi ya i'nde-là mìkii kòkjeiín-là it'aà ts'e Jesús.

Kíí komà k'e nga k'en Juan xi kis'iìn bautizar x̃it̃a

(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)

14 ¹ J̃nà nachrjein koi, jè Herodes xi x̃it̃axá ítjòn tjina ya nangui Galilea, kii'nchré koni s'ín bénojmi x̃it̃a mé kjoa xi tís'ín Jesús. ² Kitsò-là j̃nà x̃it̃a xi síxá-là:

—X̃it̃a jè, jè-né xi 'mì Juan xi kis'iìn bautizar x̃it̃a xi jye jaáya ijngòd k'a-là. K'oaá ma-ne nga tjín-là nga'ño nga ma-là s'ín kjòxkón xi ndaà tjín.

³Nga ìsà kjòtseé, jè Herodes kitsjaà òkixì nga kitsobà'ńó Juan, ìkjoàn kiskinìs'en ndayá, koií kjoa-là nga jè chjoón Herodías xi chjoón-là Felipe xi 'ndse komà Herodes k'oaá s'ín kisijé. ⁴Koií kjoa-là nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita, kjìn k'a òkìtsò-là Herodes: “Mìkìlì tji'nde-lè nga jì tijnakoìi chjoón-là 'ndsi.”

⁵K'oaá ma-ne nga jè Herodes mejèn-là kisik'en Juan, tanga jñà kitsakjòn-là xita naxandá, nga jyeé tjiin-là naxandá nga jè Juan, jè xita xi chjaya ngajo-là Nainá. ⁶K'e nga ijchò nó-là jè Herodes, tsachrje s'eí-là koa jè tsòti-là Herodías kitè nga nguixkòn xita xi títajna s'eí. Jè Herodes, 'ńó ndaà kisaseèn-là. ⁷Koa kitsjaà kixì 'én-là nga tsjá yije-là mé xi siijé-là jè tsòti. ⁸Koa jè nea-là chinchá'a ítjòn jè tsòti nga kàtasjé-là sko Juan. Jè tsòti, k'eé kitsò-là Herodes:

—Tjiì-ná sko Juan xi kis'iin bautizar xita, tinaya-ná chrobate.

⁹Jè Herodes xi xitaxá ítjòn tìjna, kjòba-là k'e nga kii'nchré-là jè tsòti. Tanga koií kjoa-là nga jye kitsjaà kixì-là 'én nga nguixkòn xita xi ya títajna s'eí, k'eé kitsjaà òkixì nga k'oi-là sko Juan jè tsòti. ¹⁰Jè Herodes kitsjaà-là òkixì xita-là nga tsatesin Juan ya iya ndayá. ¹¹Ikjoàn kiiko sko Juan, tjiya-là chrobate nga kitsjaà-là jè tsòti, ko jè tsòti kisìngatsja nea-là.

¹²K'eé ijchò xita xi kota'yàt'aà-là Juan; kiskoé yijo-là nga jye k'en, ìkjoàn kii kìhijiin; nga komà iskan, kisikí'nchré Jesús.

Kó kis'iin Jesús nga 'òn jmiì xita kisikjèn

(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

¹³Jesús, k'e nga jye kii'nchré jè kjoa xi komàt'in Juan, tà tajngòd kii-ne; tsibìjna'ya jngòd chitso; ijchò jngòd i'nde it'aà xìn. Tanga jñà xita, nga jye kii'nchré nga kii-ne Jesús, tìkooá kii'tjingui-là; saà ndsokoó kii-ne ngats'iì xita xi ya chrañàt'aà-là naxandá-là. ¹⁴Jesús, k'e nga itjojen chitso, kijtsee nga 'ńó kjìn ma xita xi títajna; kjòhìmakeè-né. K'eé kisindaà-ne ngats'iì xita xi xk'én. ¹⁵Nga jye kjòhoxòn jñà xita xi kota'yàt'aà-là Jesús ijchò kinchat'aà-là, kitsò-là:

—Jye kjòhoxòn, ko i'nde jè, it'aà xìn-né; nìmé tìjn. Kot'in-là jñà xita kàtjì-ne nga kàtatse tsojmi xi skine jñà naxandá ñanda nga chrañàt'aà.

¹⁶Jesús kitsò:

—Mìkìlì kjoì-ne. Tjiì-là jñò xi kòkjen xita koi.

¹⁷Xit̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Nimé t̄j̄n-naj̄en. Tà 'òn ma inchr̄aj̄ín ko jò ma t̄in xi t̄ítsaj̄na-naj̄en.

¹⁸Jesús kitsò-la:

—Nchrohóko-ná ijndé.

¹⁹K'eé kitsò-la j̄n̄à xit̄a xi k̄j̄n ma-ne nga kàt̄ítsaj̄najīin ij̄n̄á; ik̄joàn kiskoé j̄n̄à inchr̄aj̄ín xi 'òn ma-ne ko j̄n̄à t̄in xi jò ma-ne; ik̄joàn kiskoótsej̄en ngaj̄mīi, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ik̄joàn kisixkoaya inchr̄aj̄ín; k'eé kitsjaà-la j̄n̄à xit̄a xi kota'yàt'aà-la, koa j̄n̄à xit̄a xi kota'yàt'aà-la kisika'bí-la j̄n̄à xit̄a xi k̄j̄n ma-ne. ²⁰Tsakj̄en yije kóhot̄j̄ín xit̄a kó nga kjòskīi. K'eé tsibíxkó-ne j̄n̄à xi tsiningui-ne. Nguì tejò nisiyá komà. ²¹J̄n̄à xit̄a xi tsakj̄en, 'òn jm̄īi ma-ne xi xit̄a x'in. Mik̄īi kòxkeya j̄n̄à íchj̄ín ko ixti.

Kjoxkón xi kis'īin Jesús nga kīi-ne ndsoko ya isòn ndáchikon

(Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21)

²²Nga komà iskan, Jesús kisikas'en xit̄a xi kota'yàt'aà-la ya iya chitso mé-ne nga isa ítjòn kijchò-ne ján xijngoà ndáchikon; koa jè Jesús k'eé t̄ísíhixat'aà xit̄a xi k̄j̄n ma-ne nga jye nchifì-ne. ²³K'e nga jye kisihixat'aà yije j̄n̄à xit̄a, Jesús kiimij̄in-jno jngod̄ nindoò nga kīi kiichjat'aà-la Nainá nga t̄a jè tajngod̄. K'e nga jye kòj̄nò, Jesús tà tajngod̄ t̄jna ya i'nde jè. ²⁴Jè chitso jye 'n̄ó k̄j̄n ijchò. Jè nga'n̄ó-la nandá jye ngaxìn ngaj̄en t̄ífiko chitso nga jè t̄jo bíchjoà ikon-la. ²⁵K'e nga taj̄n̄oya isa, Jesús kiit̄jingui-la xit̄a xi kota'yàt'aà-la nga kīi-ne ndsoko ya isòn nandá. ²⁶J̄n̄à xit̄a xi kota'yàt'aà-la k'e nga kijtseè nga t̄ífisòn nandá tà kitsakjòn-la; k'eé kiskindàya xkón, kitsò:

—Inim̄a ch'o-né.

²⁷T̄anga Jesús nit̄oón kiichja-la, kitsò-la:

—'Nó t'è-là takòn, k̄i tsakjod̄n-jèn, 'an-ná.

²⁸Jè Pedro, k'eé kiichja-la kitsò-la:

—Na'èn, tsà j̄i-né, t̄jīi'nde-ná nga k̄j̄isoàn nandá skanda ñanda t̄isij̄ni.

²⁹Jesús kitsò-la:

—Nchroboí.

Jè Pedro itjojen-jno chitso koa tsibíts'ia nga kīi-ne ndsoko ya isòn nandá ñanda síjna Jesús. ³⁰T̄anga k'e nga kijtseè nga jè t̄jo

ñó tí'ba, kitsakjòn-né, ikjoàn tsibíts'ia nga mejèn kiskaàjiindá; k'eé kiskindàya kitsò:

—¡Na'èn, nachrjejiìn-ndá-ná!

³¹ Jesús ñitoón kitsobà'ño tsja, kitsò-là:

—¡Chibaá mokjeiín-lè it'aà ts'an! ¿Mé-ne jò kòbèè-là takoìn?

³² K'e nga jahas'en-ne chitso ingajò, ñitoón kisijyò-ne tjo.

³³ Jñà xita xi títsajnya chitso chincha-xkó'nchit'aà-là Jesús, kitsò-là:

—¡Xi okixi, ji-né xi Ki'ndí-là Nainá!

Kí s'ín kjòndaà-ne xita xi xk'én ján Genesaret

(Marcos 6:53-56)

³⁴ K'e nga jye tsatojiìn ndáchikon, ijchò ján nangui Genesaret. ³⁵ Jñà xita xi ya i'nde-là, k'e nga kijtseèxkon Jesús nga jè xi ya ijchò, kisikí'nchré xíkjin kóhokji ya i'nde ñanda chrañat'aà; ikjoàn j'iìko-là ngats'iì xita xi xk'én ya ñanda tíjna Jesús. ³⁶ Tsibítsi'ba-là nas'ín tã jè itjòn nikje-là tsobà'ño nga kàtandaà-ne; ngats'iì xi kitsobà'ño nikje-là kjòndaà yijeé-ne.

Jè kjoa xi síkits'ón xita

(Marcos 7:1-23)

15 ¹ Ijchò i'nga xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés xi inchrobà-ne Jerusalén nga kiskònangui-là Jesús, kitsò-là:

² —¿Mé-ne jñà xita xi kota'yàt'aà-lè, k'e nga kjèn, mì k'oaá s'ín oníjno-ne tsja koni s'ín síjé kjotíxoma-là xita jchínga-ná?

³ Jesús k'eé kiskònangui-là jñà xita koi, kitsò-là:

—¿Jñò, mé-ne mìkiì nìkitasòn-nò kjotíxoma-là Nainá nga koi onguítjngui-là kjotíxoma-là xítà? ⁴Jè Nainá k'oaá kitsò: “Jchaxkoín na'è-n-lè kò nea-lè”, kò: “Jè xi chjajno-là na'è-n-là kò nea-là tjínè-là nga kiyá.” ⁵Tanga jñò bixón-nó: “Jngod xítà ma kitsò-là na'è-n-là, o nea-là: Mikii koma siichját'aà-lè; ngats'iì tsojmì xi tjín-na, jè Nainá jye kitsjaà-la.” ⁶Bixón-nó nga mì tì kiì tjí'nde-là nga skoexkón na'è-n-là kò nea-là; mì tì kiì koma kosiko-nò. K'oaá s'ín 'nè jñò nga nìkíjna kjotíxoma-là Nainá nga koi onguítjngui-là kjotíxoma tsajòn. ⁷Jñò, xítà xi jò ma isén-nò, ndaà kiichja it'aà tsajòn Isaías, xítà xi kiichja ngajo-la Nainá k'e nga kitsò:

⁸ Jñà xítà koi beèxkón-na xi tà 'én chja tanga jè inìma-là kjiìn tíjnat'aàxìn.

⁹ Nìmé chjí-là nga beèxkón-na,
nga kjotíxoma-là xítàá okóya koni tsà kjotíxoma-là Nainá.

¹⁰ Jesús, k'eé kiichja-là ngats'iì xítà, kitsò-la:

—Tíná'yaà kò ndaà kàtachya-nò. ¹¹Jñà tsojmì xi tso'ba kine-ne xítà, mìtsà jñà xi síkits'ón xítà nga nguixkòn Nainá; jñà xi tso'ba bitjo-ne xi síkits'ón.

¹² Jñà xítà xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tíjiìn-lè jñà xítà fariseo kòjti-la k'e nga kiì'nchré 'én koni s'ín kinokjoi?

¹³ Jesús kitsò-la:

—Nìton mé tsojmì tjè xi mìtsà jè Na'è-n-na xi tíjna ngajmii tsibítje, tjánè-né skanda kò ima-la. ¹⁴Ki kiì 'nè kindà; jñà xítà fariseo mejèn-là okò-la ndiyá jñà xítà xi mìkiì tsejèn-la, tanga jñà, tìkoaá mìkiì tsejèn-la. Tsà jngod xítà xi mìkiì tsejèn-la, mìkiì koma kokò-la ndiyá ijngod xi tìkoa mìkiì tsejèn-la. Ingajò, yaá kixoya ngajo nãnda ch'o choòn.

¹⁵ Pedro kitsò-la Jesús:

—Tènojmiya-nájen jè kjoa koi koni s'ín kasi.

¹⁶ Jesús kitsò:

—¿Jñò, a tìkoaá mìkiì machiya-nò kó tsòya-ne? ¹⁷¿A mì fìya-nò ngats'iì tsojmì xi ndsobaá chine-ná, indso'ba fìs'en, ikjoàn bitjojiìn-ne yijo-ná? ¹⁸Tanga ngats'iì 'én xi ndsobaá nokjoàa-ná, inìma-ná bitjojiìn; jñà 'én koi, jñà-né xi síkits'ón xítà nga nguixkòn Nainá. ¹⁹Nga yaá bitjokàjiìn inìma-là xítà kjohítsjeèn xi ch'o tsò, koni jñà xi xítà sík'en, kò xi kjoa

chijngui s'ín ts'e x̄ita xi kj'eè kii bixan k̄o xi jye chixàn, k̄o kjoa chijé, k̄o kjoa ndiso k̄o kjoa nga chjajno-ná. ²⁰Ngats'iì kjoa koi xi inima-la bitjokàjiin-ne x̄ita, jñà-né xi síkits'ón x̄ita; tanga k'e nga bichiaá, nas'ín mikiì onijnoaá ndsaá, mikiì síkits'ón-ná.

**Kó kitsò jngoò chjoón xi xìn nangui-la
nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús**

(Marcos 7:24-30)

²¹Jesús itjokàjiin ya i'nde jè; kii i'nde ñánda 'mì Tiro k̄o Sidón. ²²Jngoò chjoón xi x̄ita Cananea xi ya i'nde-la, inchrobà-ne ijchòkon Jesús, 'ñó kiichja, kitsò-la:

—Na'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la x̄itaxá ítjòn David [nga jì tijna ngajo-la] jchahima-ná! Ndí tsòti-na ch'in neií tíjiin inima-la, tsee kjo'in tísíkjeiín.

²³Tanga Jesús nì mé 'én kiichja-la jè chjoón. K̄o jñà x̄ita xi kotal'yàt'aà-la Jesús, kitsò:

—Kot'in-la chjoón jè, kàtjì-ne; tsí ch'o kjindáya tjingui-ná.

²⁴K'eé kitsò Jesús:

—Nainá kisikasén-na, tà jñà j'i katsjià x̄ita naxandá Israel nga kichijà koni orrè.

²⁵Tanga jè chjoón tsasixkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, tichját'aà-ná.

²⁶Jesús kitsò-la:

—Mikiì ndaà tjín nga chjaà'an-lá niño jñà ixti, ikjoàn k'oi-lá nañá.

²⁷Tanga jè chjoón kitsò:

—Jon, Na'èn, tanga jñà nañá kineé xi-la tsojmì xi bixòngui ímixa-la nei-la.

²⁸Jesús k'eé kitsò-la:

—Jì chjoón, 'ñó ndaà mokjeiín-lè it'aà ts'an. K'oas'ín kàtama koni s'ín mejèn-lè.

K̄o jè tsòti-la chjoón, tik'eé kjòndaà-ne nga tijè-ne hora.

Kó kis'iin Jesús nga kjìn skoya ch'in kisindaà-ne

²⁹Jesús kii-ne ya i'nde ñánda 'mì Tiro k̄o Sidón koa tsatot'aà indii nandá Galilea. K'eé kiimijìn-jno jngoò nindoò k̄o yaá tsibijna. ³⁰Kjìn jchán x̄ita ijchòtjingui-la ñánda tíjna; ijchòko-la x̄ita xi tsá'yá kjoàn, x̄ita xi mikiì tsejèn-la, x̄ita xi kótó tsja

kjoàn, x̄ita xi mìkiì ma chja k̄o x̄ita xi kj'eíi ch'in t̄jín-la; yáá kisikítsajnangui ndsok̄o Jesús. Ngats'iì x̄ita koi kisindaà-ne.
³¹ Tà kjòxkón-la j̄nà x̄ita k'e nga kijtseè nga komà kiichja-ne j̄nà xi mìkiì ma chja; koà j̄nà xi mìkiì ndaà síxá tsja, kjòndaà-ne; xi mì ma fi, komà kiì-ne; koà j̄nà xi mìkiì tsejèn-la, kjòtsejèn-la. K'eé jeya kisikíjna Nainá koni kisik̄o j̄nà x̄ita-la naḡandá Israel.

Kó kis'iin Jesús nga ñijòn jmiì x̄ita kisikjèn

(Marcos 8:1-10)

³² Jesús kiichja-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Mahimakeè-ná j̄nà x̄ita koi. Jye kò jàn nachrjein t̄jín-la nga títsajnak̄o-na, koà ñimé t̄jín tsojmì xi kine. Majìn-na nga tà k'oas'ín sikasén chjan-na ni'ya-la tsà yà kohindaàya ndiyá.

³³ J̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Jngod̄ i'nde it'aà xìn ñánda ñimé tsojmì t̄jín, ¿kós'ín koma sakó-ná tsojmì xi kòkjen j̄nà x̄ita koi nga 'ñó kjìn ma-ne?

³⁴ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Kó t̄jín ma inchrájin xi t̄yijò-nò?

J̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la kitsò:

—Itoð ma-ne inchrájin, k̄o t̄jín chiba-najen t̄in jtohá.

³⁵ K'eé kitsò Jesús:

—Koatìn-la kàtìtsajnat'aà nangui j̄nà x̄ita.

³⁶ Jesús kiskoé inchrájin xi itoð ma-ne k̄o j̄nà t̄in jtohá, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kisìxkoaya, kjòngatsja j̄nà x̄ita xi kota'yàt'aà-la mé-ne nga kitsjaà-la j̄nà x̄ita xi kjìn ma-ne.

³⁷ Tsakjèn yije x̄ita kóhõtjín skanda kó nga kjòskiì. K'e nga tsibíxkó-ne xi tsiningui-ne, nguì itoð ñisiyá komà. ³⁸ J̄nà x̄ita xi tsakjèn, ñijòn jmiì ma-ne xi x̄ita x'in, mìkiì kòxkeya j̄nà íchjín k̄o ixti. ³⁹ Jesús kisìhixat'aà x̄ita, ikjoàn jahas'en chitso koà kiì ya i'nde ñánda 'mì Magdala.

Kó kitsò Jesús k'e nga j̄nà x̄ita fariseo

k̄o x̄ita saduceo kisijé jngod̄ seña

(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

16 ¹ J̄nà x̄ita fariseo k̄o x̄ita saduceo kiikon Jesús ñánda t̄jna nga mejèn-la skót'aà tsà kixi kjoà nga Nainá kisikasén. Kisijé jngod̄-la seña xi jeya t̄jín xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. ² Tanga Jesús kitsò-la:

—K'e nga jye mahixòn, jñò, bixón-nò: “Ndaà choòn nchijòn-lè, inì choòn ján ngajmiì.” ³K'e nga tajñòya bixón-nò: “Mikiì ndaà choòn nachrjein i'ndeì; ngajmiì inì choòn kò ifi kjiya.” Jñò xi jò ma isén-nò, 'ya-nò kó choòn ngajmiì tanga mikiì fìya-nò kó tsòya-ne kjojkón xi tíma nachrjein i'ndeì. ⁴Jñà xità ts'en kò xità xi mikiì 'nchréñijon-la Nainá, jngò seña síjé xi jeya tjín; tanga nímé seña skoe, tà jè skoe ts'e Jonás, xità xi kiìchja ngajo-la Nainá.

Jesús yaá kisikítsajna xità koi; jè, kiì-né.

Jesús, mé kjoa xi tísingásòn-kò kjohítsjeèn xi okóya xità fariseo

(Marcos 8:14-21)

⁵Jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga tsatot'aà xijngoaa nandá, kijchàajìin-la mikiì ts'a inchrájìn. ⁶Jesús kitsò-la:

—Chítsejèn-là koa tikindaa yijo-nò it'aà ts'e na'yo san-la xità fariseo kò xità saduceo.

⁷Xità xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohóko xíkjín, kitsò-la:

—Koií kotsò-ná nga mikiì kich'á inchrájìn.

⁸Jesús nitóon kijtseèya-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne kòkixón-nò nga tsjìn-nò inchrájìn? 'Nó chiba mokjeíin-nò it'aà ts'an. ⁹¿A mì machiya-nò, a mì bítsjeèn-nò k'e nga kisika'biá inchrájìn xi 'òn ma-ne koa 'òn jmiì xità x'in tsakjèn? ¿Kó tjín nisiyá tsibíxkó-isa? ¹⁰¿A mì tíjìin-nò tíkoaá k'e nga kisika'biá inchrájìn xi itoò ma-ne kò ñijòn jmiì xità tsakjèn? ¿Kó tjín nisiyá tsibíxkó-isa? ¹¹¿Mé-ne nga mikiì machiya-nò nga 'an mìtsà koi xi otixan-nò it'aà ts'e inchrájìn? Jè-né nga tikindaa yijo-nò na'yo san-la xità fariseo kò xità saduceo.

¹²K'eé kjòchìya-la nga jè Jesús k'e nga okitsò-la: “Tikindaa yijo-nò”, mìtsà na'yo san-la inchrájìn xi tsibénøjímí-la, jñà kjohítsjeèn xi okóya jñà xità fariseo kò xità saduceo.

Kó kitsò Pedro yá xità-ne Jesús

(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

¹³K'e nga ijchò Jesús ya i'nde ñanda 'mì Cesarea ts'e Filipino kitsònangui-la jñà xità xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—¿Kó tsò jñà xità? ¿Yá-ná 'an xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na?

¹⁴Kitsò jñà xità xi kota'yàt'aà-la:

—Tjín xi tsò: “Jè Juan xi kis'iin bautizar x̄ita.” Kò tjín xi tsò: “Jè Elías.” T̄ikoáá tjín x̄ita xi tsò: “Jè Jeremías.” Kò xi kj'eíi x̄ita tsò-né: “Jngòè x̄ita xi kiichj̄a ngajo-la Nainá.”

¹⁵ K'eé kitsò Jesús:

—¿Koā jñò, kó bixón? ¿Yá-ná 'an?

¹⁶ K'eé kiichj̄a Simón Pedro kitsò:

—Ji-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá], Ki'ndí-la Nainá xi tijnakon.

¹⁷ Ikjoàn kiichj̄a Jesús; kitsò-la:

—Mé tà ndaà-lè nga j̄i Simón, ki'ndí-la Jonás. Jè Nainá xi t̄jna ngajm̄i tsakó-lè ngats'iì kjoā koi; mìtsà x̄ita isò'nde tsibénoj̄mí-lè. ¹⁸ 'An, k'oaá xán-lè nga Pedro 'mì-lè [nga ndajo tsò-ne]; yaá isòn ndajo jè k̄indaàsoàn naxandá-na; nas'ín jè nga'nó-la kjoabiyaà mìkiì s̄ikijne-la jñà x̄ita naxandá-na. ¹⁹ 'Aán tsjaà-lè ibi-la xotjoa-la naxandá xi jè otíxoma-la jè xi ngajm̄i nchrobá-ne; ngats'iì kjoā xi koi'ndi i isò'nde, t̄ikoáá ján ngajm̄i Nainá tsjá'nde-né; kò jñà kjoā xi mìkiì koi'ndi i isò'nde, t̄ikoáá ján ngajm̄i, Nainá mìkiì tsjá'nde.

²⁰ Jesús kitsò-la jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—Kì yá xi bènoj̄mí-la nga 'an-ná xi Cristo [nga 'aán kisikasén-na Nainá].

K'oaá s'ín tsibénoj̄mí Jesús kjoabiyaà-la

(*Marcos 8:31–9:1; Lucas 9:22-27*)

²¹ T̄ikoi-ne n̄achrjein Jesús tsibíts'ia nga tsibénoj̄míya-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la nga jè, ján kjoì Jerusalén, koā jñà x̄ita jchínga kò x̄ita skò-la no'miì kò x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés, tseé kjo'in tsjá-la. S̄ik'en-né. Tanga k'e nga kijchò jàn n̄achrjein, kjoaáya-la. ²² Jè Pedro k'eé kiikò Jesús ñánda it'aà xìn nga kiichjako nga mìkiì ndaà tjín koni tsò. Kitsò-la:

—Na'èn, kì k'oaá s'ín n̄ikítsjiìn. Mì k'oaá tsò Nainá nga k'oa's'ín komat'in.

²³ Tanga Jesús kisikáfaya, kitsò-la jè Pedro:

—T̄isit'aàxín-ná j̄i x̄ita neíí. Tà mejèn-lè nga jé binchaàtsji-ná. Mìtsà k'oa's'ín n̄ikítsjiìn koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la Nainá. Ngaji tà k'oaá s'ín n̄ikítsjiìn koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la x̄ita.

²⁴ Jesús k'eé kitsò-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—Tsà yá xi mejèn-la nga xita ts'an koma, kàtatsjeiin-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngod xita xi 'yajen krò-la, kàtijnandaà nga sijkjeín kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjit'aà-na. ²⁵Nga nita yá xita xi mejèn-la kochrjetji yijo-la nga nimé kjo'in sakò-la, tà saá sischja-né kò kjo'in kijnajin; tanga jè xi tijnandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an, sakò-la kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà kijná. ²⁶¿Mé xi sijkijne jngod xita nas'in tjoé yije-la isò'nde tsà sischja inima-la? Nimé. ¿A komaá koiichji kjoabiyaà jngod xita xi majin-la nga kiyá? Majin. ²⁷¿An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na kitjojeén jngod k'a-na nga kjoikoa kjoajeya-la Na'en-na kò àkjale-la nga sichikon-t'ian nga jngod jngod xita koni s'in kisikitasòn. ²⁸Okixí xi xan-nò, títajajin i'nga jndé xita xi mì kì kiyá skanda k'e nga skoē-na xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kítjojen jngod k'a nga kotiixoma.

Kíí komà nga jahatjya í'ño isén-la Jesús ya isò'nga nindoò

(Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36)

17 ¹Nga komà jodn nachrjein Jesús kiimijin-jno jngod nindoò xi 'nga kji; kiikò jè Pedro, Jacobo, kò Juan xi 'ndse ma Jacobo. ²K'e nga ijchò i'nde jè, Jesús, jahatjya í'ño isén-la nga nguixkon jnà xita koi. K'oaá kji komà isén-la koni kji ts'oi kò jè nikje-la kjòchroba-né koni isén ndobá. ³Jnà xita koi tà nitòon kijtseè Moisés kò Elías nga nchijoókjod Jesús. ⁴Pedro kitsò-la Jesús:

—Na'en, ndaà tjín nga i títajnaá; tsà mejèn-lè jàn ni'ya xkójndà kíndaà-jen, jngod tsiji, jngod ts'e Moisés kò xi jngod ts'e Elías.

⁵K'e nga tíchja Pedro, j'ì jngod 'nguién-la ifi xi ote kji xi tsibí'ma xita koi, kò ya jjin ifi kina'yà jngod-la 'én xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xi 'ño matsjake kò xi xó jaajin-na; jè tiná'ya-là.

⁶Jnà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús k'e nga kiinchré, tà kitsakjòn-né. K'èé tsoyijò tsakjàn skanda it'aà nangui. ⁷Jesús kiikasit'aà chraña-la; kisikjaníyá-la, kitsò-la:

—Tisítjeen, kì tsakjón-jèn.

⁸K'e nga kiskoòtsejen xita koi mì tì yá tjín-ne. Tà jè tajngod síjna Jesús.

⁹K'e nga inchrohòjen-t'aà-ne nindoò, Jesús kitsò-la:

—Kì yá xitá xi bènojmí-là jè kjoa xi kà'yaà skanda k'e nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà 'an xi Ki'ndí-là Xitá xan-la yijo-na.

¹⁰ Jñà xitá xi kota'yàt'aà-là Jesús kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Mé-ne kòtsò-ne xitá xi okóya kjoatixoma-là Nainá xi kiskii Moisés nga jè Elías kjoíí ítjòn?

¹¹ Jesús kitsò:

—Okixi-né, jè kjoíí ítjòn Elías, ko jè koìindaàjiin yije kjoa.

¹² Tanga 'an, k'oaá xán-nò, jè Elías, jyeé j'ii. Jñà xitá, mìkii kijtseèxkon. Ta k'oaá s'ín kisikò koni s'ín mejèn-là. K'oaá tís'ín komat'ian 'an xi Ki'ndí-là Xitá xan-la yijo-na; tseé kjo'in tsjá-na jñà xitá.

¹³ Jñà xitá xi kota'yàt'aà-là Jesús k'eé kjòchiya-là nga jè Jesús, k'e nga tíchja it'aà ts'e Elías, jè Juan xi kis'iin bautizar xitá xi otsò-là.

Kós'ín koma kitjokàjiin inima ch'o-là neí xi tjín-là xitá

(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)

¹⁴ K'e nga ijchò Jesús ñánda títsajna xitá xi kjin ma-ne, jngod xitá ijchò kasit'aà-là nga tsasixkó'nchit'aà-là, kitsò-là:

¹⁵ —Na'èn, chahimai ki'ndí-na. Ch'in biyaàxín tjín-là.

Ñó tse kjo'in síkjeiín. Jyeé kòkjìn k'a kaàjiin ni'ín kò nandá. ¹⁶ Íí kòf'iiko-là jñà xitá xi kota'yàt'aà-lè, tanga mìkii mandaà-là.

¹⁷ Jesús kitsò:

—Jñò xitá xi mìkii mokjeiín-nò it'aà ts'an xi ch'o 'nè.

¿Skanda mé nachrjein kótijnako-nò? ¿Skanda mé nachrjein ska-na kjoa-nò? Nchrohóko-ná jè ti ijndé.

¹⁸ Jesús tsohótiko jè inima ch'o-là neí koa itjokàjiin-ne yijo-la jè ti. Tijè-ne hora, nitoón kjòndaà-ne.

¹⁹ Jñà xitá xi kota'yàt'aà-là Jesús kiskònanguit'aàxìn-là.

Kitsò-là:

—¿Mé-ne ngajen mìkii kòbitjojiin-najen jè inima ch'o-la neíí?

²⁰ Jesús kitsò-là:

—Mìkii komà-nò koi-né nga tà chiba mokjeiín-nò it'aà ts'an.

Okixií xi xan-nò tsà ta okji kòkjeiín-nò koni kji xojmá mostaza nga itsé kji, koma k'óin-là nindoò: “Tixín ijndé. T'in ján xijngoaà ñánda it'aà xìn.” Koa jè nindoò kosit'aàxìn-né. Jñò,

nimé kjoa xi 'in koma-nò tsà ndaà kòkjeiín-nò. ²¹Jñà inima ch'o-la neií xi okjoàn, k'ée bitjokàjiìn nga nokjoat'aà-la Nainá kò nga bijnachjaán.

K'oaá s'ín tsibénojmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jò k'a

(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

²²K'è nga taña kitjen nga tjíma ya i'nde Galilea, Jesús kitsò-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la:

—'An, xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, yaá tsobà'ñó-na jñà xita, ²³ikjoàn s'ik'en-na. Tanga k'è nga kijchò jàn nachrjein nga kiyá, kjoaáya-na.

Jñà xita xi kota'yàt'aà-la k'è nga kiì'nchré 'én koi ta ba koma-la.

Tsojmi xi machjítjì ts'e ingo ítjòn

²⁴K'è nga ijchò Jesús kò xita xi kota'yàt'aà-la ján naxandá Capernaum, jñà xita xi bíxkó ton ts'e ingo ítjòn kiskònangui-la Pedro kitsò-la:

—Jè Maestro-lè, ¿a mìkiì bíchjí ton ts'e ingo?

²⁵Jè Pedro kitsò:

—Jon, bíchjí-né.

K'è nga jahas'en ni'ya Pedro, Jesús, jè kiichja ítjòn-la, kitsò-la:

—¿Kó si Simón, jè xitaxá ítjòn xi i isò'nde ts'e, yá-né xi síkíchjítjì tsojmi kò ton-sá? ¿A jñà-né xi i naxandá-la, o xi jñá-né xi xìn i'nde-la?

²⁶Pedro kitsò:

—Jñà xi xìn i'nde-la xi bíchjí.

K'ée kitsò-la Jesús:

—Jñà xi i naxandá-la nimé koìichjí. ²⁷Tanga mé-ne nga mì ch'o kitso-ná jñà xita, t'in ján indiì ndáchikon. Tikatjen-jììn kicha libá-lè xi tsobà'ñó tin, koa jè tin xi choé ítjoìn, chíx'eìi tso'ba; ya tjí'a jngoò ton. Komaá-ne nga kíchjí xi ts'an kò tsiji. Tikojì, tíchjí-la.

Yá xita-ne xi tjína ítjòn it'aà ts'e Nainá

(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)

18 ¹Jñà nachrjein koi jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon nga kiskònangui-la; kitsò-la:

—Jñà x̄ita xi jè otíxoma-là xi ngajmiì nchrobá-ne, ¿yá-ne xi t̄jna ítjòn nga ìsa 'ñó chjì-là?

²Jesús kiichjā jngòè-là ndí ti. Kisikasíjna jngòè osen-là jñà x̄ita. ³Kitsò:

—Okixí xi xan-nò, jñò, tsà mì kì s̄ikjatjìya-là kjohítsjeèn-nò kò tsà mì kì k'oas'ín s'een koni jñà ndí ìxti mìkiì k̄itjás'en-jñòè ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne. ⁴Jè xi síkjajen-là iníma-là koni ndí ti jè, jè-né xi t̄jna ítjòn-là ngats'iì x̄ita xi jè tíhotíxoma-là xi ngajmiì nchrobá-ne. ⁵Nita yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngòè ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na.

Mé xi ok'in-là jñà x̄ita xi jé ótsji-là x̄ita xi kj'eíí

(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

⁶'Nita yá-ne xi jé sk̄in̄jìin jngòè ndí x̄ita ìma xi mokjeiín-là it'aà ts'an, ìsaá-la ndaà koma tsà singui'ñó jngòè ndajò natsí ís'iin, ìkjoàn s̄ikatjen-jìin ndáchikon ñánda nga 'ñó nanga 'ncha nandá. ⁷Ima xó-ne jñà x̄ita isò'nde nga t̄jín jchán x̄ita xi ótsji'nde-là nga mejèn-là nga sakó jé. Tanga xó k'oagá koma-ne isò'nde, tanga ìma xó-nè jè x̄ita xi ótsji-là jé xi kj'eíí x̄ita.

⁸Tsà jè ndsaa kò ndsokòè ótsji jé-nò, t̄ichátjòn koā kjìin t̄ikatsjòè. Ìsaá ndaà-nè tsà xkoán t̄itsjòè nga k̄itjás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oagá-ne tsà jò ma ndsaa kò ndsokòè koā ján onguió jìin ni'ín ts'e i'nde kjo'in nita mé n̄achrjein-ne. ⁹Tsà jè xkoòn ótsji jé-nò, t̄inachrjeè, kjìin t̄ikatsjòè. Ìsaá ndaà-nè tsà jngòè ma xkoòn nga k̄itjás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oagá-ne tsà jò ma xkoòn koā ján onguió jìin ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

Kjoā xi mangásòn ts'e orrè xi kichijà

(Lucas 15:3-7)

¹⁰'Nijngòè ndí x̄ita koi xi n̄achrjenguiòè; k'oagá xán-nò, ján ngajmiì, jñà àkjale-là x̄ita koi, yaá títsajna kjit'aà nga nguixkòn Na'èn-na xi t̄jna ngajmiì. ¹¹'An xi Ki'ndí-là X̄ita xan-là yijo-na koíí xá j'i-na nga j'i kàchrjekàjñàà kjo'in jñà x̄ita xi kichijà.

¹²'¿Kó bixón? Tsà jngòè x̄ita xi jngòè sindò ma orrè-là koā tsà sijchaya jngòè ján jìin ijñá, ¿a mìtsà s̄ìkítsajna jñà xi ñijòn-kaàn kò chrj'oòn ñijòn ma nga kjoì kátsji jè orrè xi kichijà jngòè? ¹³Tsà kòtsji-là, okixí xi xan-nò, ìsaá tsja koma-là nei-là jè orrè xi jngòè ma, mì k'oagá-ne jñà xi kjìn ma

xi mì kì kichijà. ¹⁴K'oaá s'ín mejèn-là Nainá xi tíjna ngajmii nga nijngodò xitá sìichja inima-là.

Mé xi mochjeén k'e nga sindaàjiin jngodò-là xitá

(Lucas 17:3-4)

¹⁵Tsà jè 'ndsì ch'o tísíko-lè, tinókjoa-là k'e nga tà jè tajngodò tíjna; tindaàjiin-koi jè kjoa-là; tsà kji'nchré-lè, jyeé ndaà kichibà-nò 'ndsì. ¹⁶Tanga tsà mìkiì kji'nchré-lè, k'eé tinókjoa-là tsà jngodò kò tsà jò xitá mé-ne nga kji'nchré yije-ne 'én xi chibà koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: Mochjeén-né tsà jò kò tsà jàn xitá xi tsjá 'én nga koma sindaàjiin nitá mé kjoa-ne mé-ne nga chjí-là. ¹⁷Tsà mìkiì 'nchréñijon-là jñà xitá koi, koatìn-là xitá naxandá-là Nainá; koá tsà mìkiì 'nchréñijon-là jñà xitá naxandá-là Nainá, tà k'oas'ín jchatakoìn koni tsà jngodò xitá xi mìkiì beèxkon Nainá, koni tsà jngodò xitá xi tsojmì síkíchjítjì.

¹⁸'Okixíí xi xan-nò, jñò, ngats'ii kjoa xi koj'nde i isò'nde, tikoáá ján ngajmii Nainá tsjá'nde-né; koá jñà kjoa xi mìkiì koj'nde i isò'nde, tikoáá ján ngajmii Nainá mìkiì tsjá'nde.

¹⁹'Ijngodò k'a koá xan-nò: tsà jò ma-nò i isò'nde xi tíjngodò takòn nga sijét'aà-là Na'èn-na xi tíjna ngajmii nitá mé kjoa-ne, tsjá-nò. ²⁰Ya ñánda títsajna jò jàn xitá-na xi it'aà ts'an bixoña, yaá tijnajiin osen-là.

²¹K'eé kii kasit'aà chraña-là jè Pedro, kiskòngui-là Jesús, kitsò-là:

—Na'è'n, ¿kó tjin k'a siijchàat'aà-la xinguiáa k'e nga tsà ch'o tísiko-na? ¿A skanda itoò k'a?

²² Jesús kitsò-la:

—Mìtsà xan-lè itoò k'a; xaán-lè itoò k'a xi jàn-kaàn kò te.

Jngoò chi'nda xi mì kì kisijchàat'aà-la xíkjin

²³ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá s'ín tjin koni kis'iin jngoò xitaxá ítjòn xi kisijé-la kindá xita chi'nda-la. ²⁴ K'e nga tís'ín kindá j'iì jngoò chi'nda-la xi 'nó kjìnn millón ton kitjen-la. ²⁵ Chi'nda jè tsjìn-la ton xi koìichjí-la. Jè nei-la kitsjaà okixi nga kàtasatíjna osen jè chá, kò chjoón-la kò ixti-la, ngats'iì tsojmì xi tjin-la mé-ne nga kochjí-la ton xi kitjen-la. ²⁶ Chi'nda jè tsasixkó'nchit'aà-la jè nei-la; tsibítsi'ba-la, kitsò-la: “Na'è'n, tjin-lè kjondaà, chíñakjoa-ná; kíchjí yijeé-lè ngats'iì xi kitjen-na.” ²⁷ Jè nei-la kjòhimakeè chi'nda-la, kisijchàat'aà-la nga yije kindá xi kitjen-la koá kisikíjnandeí-ne. ²⁸ Tik'e-ne nga itjo ni'ya chi'nda jè, kisatiikjoò jngoò chi'nda xíkjin xi tikoá ton kitjen chiba-la xi ts'e. Kitsobá'nó ís'iin nga mejèn-la kinchájta-la, kitsò-la: “Tíchjí-ná xi kitjen-lè.” ²⁹ Koa jè chi'nda xíkjin tsasixkó'nchit'aà-la, tsibítsi'ba-la. Kitsò-la: “Chíñakjoa-ná, kíchjí yijeé-lè xi kitjen-na.” ³⁰ Tanga jè mìkìi kòkjeíin-la. Tà saà ndayá kiskinìs'en skanda k'e nga koìichjí yije-la kóhotjín xi kitjen-la. ³¹ K'e nga kijtsee jñà chi'nda xíkjin xi i'nga, baá koma-la. K'eé kù tsibénojmi-la nei-la ngats'iì kjoa xi komà. ³² Jè xitaxá ítjòn xi nei-la, k'eé kiskinìkjaá chi'nda jè, kitsò-la: “Jì chi'nda xi ch'o 'nì. 'An kisijchàat'aà-lè ngayije xi kitjen-lè k'e nga tsibítsi'ba-ná. ³³ Tikoá ngajì tjí'nde-lè nga jchahimachìi chi'nda xinguii koni s'ín kisìko-lè nga kjòhimakeè-lè.” ³⁴ Jè nei-la kjòjtíi-la, k'eé kitsjaà okixi nga kàt'iì-la kjo'in skanda k'e nga koìichjí yije xi kitjen-la.

³⁵ Jesús kitsò:

—Jñò k'oaá tís'ín siiko-nò nga jngoò ijngoò Na'è'n-na xi tjna ngajmiì tsà nga mì koo inima-nò sijchàat'aà-là jé-la xinguiio.

Kíis'ín tsakóya Jesús ít'aà ts'e xita xi tsjìnn xíkjin

(Marcos 10:1-12; Lucas 16:18)

19 ¹ K'e nga jye kiichja Jesús, kù-ne ya Galilea ján nangui Judea xi tjna xijngoàà xajngá nandá Jordán. ² 'Nó kjìnn xita kiitjingui-la koá yaá kisindaà-ne i'nde jè jñà xita xi xk'én.

³Ijchò i'nga x̄it̄a fariseo ya ñánda t̄ijna Jesús nga mejèn-la skónachan-la. Ikjoàn kiskòngui-la, kitsò-la:

—¿A t̄j'nde-la xi x'in nga tsjiin chjoón-la xi n̄it̄a mé kjoa-ne?

⁴Jesús kitsò-la:

—¿A kje'è b̄ixkejñò Xojon-la Nainá nga tsò: “Nainá, k'e nga sa tsibíndaà x̄it̄a, tsibíndaà x'in kò chjoón?” ⁵K'oaá kitsò: “K'oaá ma-ne nga jè x'in siik̄ijna na'èn-la kò nea-la nga kíjnakò chjoón-la. Ta jngòò x̄it̄a koma-ne ingajò.” ⁶Mitsà t̄i jò ma-ne, tà jngòò koma-ne. K'oií kjoa-la nga mì yá x̄it̄a t̄j'nde-la nga siitsjiin-ne xíkjin xi Nainá kisijngòò.

⁷Jñà x̄it̄a fariseo kiskòngui-la Jesús:

—¿Mé-ne jè Moisés kitsjaà'nde-ne nga tsò: xojon kàtasindaà nga koma tsjin xíkjin x̄it̄a?

⁸Jesús kitsò-la:

—Koií-né nga tájaajjin t̄jin inima-nò, Moisés kitsjaà'nde-nò nga kijniòò íchjin-nò, tanga k'e nga sa tàts'en-la kjoa, mì k'oaá s'in t̄jin. ⁹Añ k'oaá xán-nò, jè x'in xi tsjin-ne chjoón-la, tsà mìtsà kjoa chijngui tísiko, kò tsà kje'eií chjoón kixan-kò, jyeé kjoa chijngui tís'in jè x'in. Tikoá tsà jè x'in xi kixan-kò jngòò chjoón xi kitsjiin x'in-la, tikoá kjoa chijngui tís'in.

¹⁰Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Tsà k'oaá s'in 'iín t̄jin kjoa ts'e x̄it̄a xi bixan, ìsaá-la ndaa s'e tsà mì k̄i kixan x̄it̄a.

¹¹Jesús kitsò-la:

—T̄jin x̄it̄a xi mìkiì mokjeín-la kjohítsjeèn jè; tà jñà x̄it̄a xi Nainá xó k'oas'in kitsjaà-la. ¹²T̄jin x̄it̄a xi mìkiì bixan nga xó k'oas'in kits'iin-ne nga mì íchjin siis'in-la; tikoá t̄jin x̄it̄a xi x̄it̄a xíkjin okisikò nga mì íchjin siis'in-la; tikoá t̄jin x̄it̄a xi mìkiì bixan nga k'oas'in tsibínè-la yijo-la nga mì íchjin siis'in-la nga mejèn-la siixá it'aà ts'e kjotíxoma-la ngajmii. Jñà x̄it̄a xi chíkjoa-la nga mokjeín-la kjoa koi, k'oas'in kàtasíkitasòn.

Kíí kitsò Jesús nga kisichikon-t'in ndí ixti

(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

¹³Jñà x̄it̄a j'iiko-la ndí ixti ñánda t̄ijna Jesús nga mejèn-la kòòt'aà-la tsja kò kiitsi'batjì, tanga jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohótiko jñà x̄it̄a xi j'iiko ndí ixti. ¹⁴K'eé kitsò Jesús:

—Tjiì'nde-là jñà ndí ixti nga kàtjanchrobákon-na. Kì binchahikon-là. Jñà xi k'o_a s'ín tjin inima-là koni ts'e ndí ixti, jyeé ts'e ngats'iì kjondaà xi tjin ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

¹⁵ Jesús tsohósòn-là tsja jñà ndí ixti; ikjoàn kii-ne ya i'nde jè.

Xìta xi 'ñó kjin tsojmì tjin-là

(*Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30*)

¹⁶ Jngoò xìta ijchòkon Jesús, kiskònangui-là, kitsò-là:

—Maestro, ¿mé kjondaà xi s'iaàn nga s'e-là kjoabinachon inima-na nita kjé-ne?

¹⁷ Jesús kitsò-là:

—¿Mé-ne chjinangui-ná it'aà ts'e kjoa xi ndaà tjin? Mìtsà yá tjin xi ndaà xìta, tà jngoò Nainá. Tsà mejèn-lè nga s'e-lè kjoabinachon nita kjé-ne, tikitasoìn kjotíxoma-là Nainá.

¹⁸ Xìta jè kiskònangui:

—¿Ñá-láá kjotíxoma-ne?

Jesús kitsò-là:

—“Kì xìta nìk'in; kì kjoa chijngui 'nì; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso nokjoi it'aà ts'e xìta xi kj'eí; ¹⁹ jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè; tìtsjachi xìta xinguiì koni tsà tì yijo tsiji-ne.”

²⁰ —Ngats'iì kjotíxoma koi jyeé kisikitasoàn —kitsò jè ti—. ¿Mé xi chija isa-na?

²¹ Jesús kitsò-là:

—Tsà mejèn-lè nga nguì kixi kijni, t'in, tatìjni yije tsojmì xi tjin-lè. Jè ton-lè tika'bí-là xìta ima mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmiì. Ikjoàn nchrobátjìngui-ná.

²² Xìta jè, k'e nga kii'nchré 'én koi, tà baá komà-là, koií kjoa-là nga 'ñó kjin tsojmì tjin-là.

²³ K'eé kitsò-là xìta xi kota'yàt'aà-là Jesús:

—Okixí xi xan-nò. 'Nó 'in koma-là jñà xìta nchiná nga kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

²⁴ Nguì jngoò k'a koxan-nò, isaá mì 'in koma-là jngoò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oáá-ne koni jngoò xìta nchiná xi 'ñó tjin-là tsojmì nga koma kjoahas'en-jìin ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

²⁵ K'e nga kii'nchré 'én koi jñà xìta xi kota'yàt'aà-là Jesús tà kjòxkón-là. K'eé kitsò:

—¿Yá-né xi kitjokàjìin kjo'in kjoa ts'e jé-là?

²⁶ Jesús kiskod'an, kitsò-la:

—Jñà xita mìkii koma-la kochrjekàjiiin kjo'in inima-la. Tanga xi Nainá komaá-la ngats'iì kjoa.

²⁷ K'ée kitsò Pedro:

—Na'èn, ngajen, jyeé kinikítsajna yije-jen ngats'iì tsojmì xi tjín-najen, koa jì tjaàtjingui-lèjen. ¿Mé xi tjoé-najen?

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Xi okixíí xi xan-nò, k'e nga kijchò nachrjein nga koxitseyá ijngodò k'a isò'nde, ko 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'e nga kótijnasoàn íxile xi 'nó jeya tjna, jñò, xi jye 'an tjaàtjingui-ná, tikoaá yaá kitsajnasòn íxile ts'e kjotíxoma xi tejò ma-ne, nga jñò kíndaàjiiin-là jñà xita xi tejò tje-la ts'e naxandá Israel. ²⁹ Ngats'iì xi kjoa ts'an kisikíjna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, na'èn-la, nea-la, chjoón-la, ixti-la, nangui-la, jngodò sìndo k'a k'oa tjin tjoé isa-la. Tikoaá tjoé-la kjoabinachon nita kjé-nè. ³⁰ I'ndeí, kjin xita xi títsajna ítjòn, k'e nga koma iskan jñà kítsajna tjingui. Ko xi títsajna tjingui i'ndeí k'e nga koma iskan jñà kítsajna ítjòn.

Chi'nda xi kisixáko tsojmì tjè

20 ¹ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá s'ín गया-la koni tsà jngodò xita xi tjín-la nangui. Kii nga tajñòya nga kii kátsji chi'nda xi sìxáko ñánda tjin-la toò uva. ² K'e nga jye tsibíndaàjiiin-ko nga koichjí-la koni tjin síkijne xita chi'nda nga jngodò nachrjein, ikjoàn kisikasén ñánda kisixá. ³ Ijngodò k'a kii jè nei-la xá koni xi ñijaàn-la nga tajñòya. Kijtsee isa chi'nda xi tíyijòjiiin ndítsin xi tsjìn-la xá. ⁴ Kitsò-la: “Tanguió tixáko-ná. 'An kichjí-nò koni tjin machjí-nò.” Kii chi'nda koi nga kisixá. ⁵ Jè nei-la xá, kii ijngodò k'a k'e nga ijchò nchisen. Tikoaá kii ijngodò k'a k'e nga ijchò xi jàn nga kjòhoxòn. ⁶ Jye-la ijchò tsà xi 'òn nga kjòhoxòn, itjo ijngodò k'a jè nei-la xá; koa kisakò isa-la chi'nda xi tà jyò títsajna. Kitsò-la: “¿Mé-ne tà jyò títsajna-nò kó nga kò'ba-nò nachrjein nga mì nixá-nò?” ⁷ Jñà chi'nda koi kitsò: “Koií-né nga mì yá tsjá xá-najen.” K'ée kitsò-la: “Tanguió ndaà tsà jñò; tanguí tixá ján jiiin tsojmì tjè-na.” ⁸ K'e nga jye kòjñò, jè nei-la xá kitsò-la jè xita xi síkinda chi'nda-la: “Tinókjoa-là ngats'iì chi'nda. Tichjí-la. Títs'iaako-ne jñà xi iskan kòfahas'en xá-la; koa jñà xi ítjòn kòfahas'en, tikjehet'aà-ne.” ⁹ K'ée kiichja-la jñà

chi'nda xi jahas'en xi 'òn nga kjòhoxòn; k'oaá tjin tsibíchjí-la koni tjin chjí-la nga jngodè nàchrjein nga jngodè ijngodè. ¹⁰K'e nga kjòchjí-la jnà chi'nda xi jahas'en tajñòya, k'oaá komà-la tsà isaá tse kochjí-la. Tanga tà ngàsòn tjin kjòchjí-la koni tjin machjí-la nga jngodè nàchrjein nga jngodè ijngodè. ¹¹K'e nga jye kjòchjí-la chi'nda koi ikjoàn tsibíts'ia nga tsatít'aà jè nei-la xá. ¹²Kitsò-la: “Jnà chi'nda xi iskan kòbijchó, tà jngodè hora kàsíxá, koa ngajen kànixá-nájen nga kò'ba nàchrjein koa kànìkjeín-lajen ndobá nga kò'ba nàchrjein. Tà ngàsòn tjin tíbíchjí-nájen.” ¹³Tanga jè nei-la xá kitsò jngodè-la jnà chi'nda: “Jì amigo mìtsà mé xi ch'o tìsìko-lè; k'oaá tjin tìbìchjí-lè koni tjin chjí-la nga jngodè nàchrjein nga k'oaá s'ín kàchibá. ¹⁴Chjóí chjí-lè koa t'in-ne. K'oaá s'ín mejèn-na nga k'oa tì tjin tsjaà-la jè xi iskan kàsíxá koni tjin tìtsjaà-lè. ¹⁵Nga ko ton-na, ¿a mì tjí'nde-na nga k'oas'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na? ¿A maxítakòn-né nga 'an ndaà xita?”

¹⁶Jesús kitsò isa:

—K'oaá s'ín koma jnà xita xi tìtsajna tjingui nàchrjein i'ndeí, nga koma iskan, jnà kìtsajna ítjòn; koa jnà xi tìtsajna ítjòn i'ndeí nga koma iskan jnà kjoehet'aà-ne. [Kjin ma-ne xi xó chja-la Nainá tanga chiba ma-ne xi tjájiin.]

K'oaá s'ín tsibénojmí Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jàn k'a

(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

¹⁷Jesús k'e nga nchifi ján naxandá Jerusalén, kiichjat'aaxìn-la jnà xita xi kota'yàt'aà-la xi tejò ma-ne, kitsò-la:

¹⁸—I'ndeí nga tìtsahonguía naxandá Jerusalén, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na yaá tsobà'nò-na xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga koi'nè-na kjoabiyaà, ¹⁹ikjoàn siìngatsja-na jnà xi mìtsà xita judío nga siìsobà-na, kojà-na, koòt'aà-na krò. Tanga xi koma jàn nàchrjein kjoaáya-na.

Kjondaà xi kisijé nea-la Jacobo ko Juan

(Marcos 10:35-45)

²⁰Nea-la Jacobo ko Juan ixti-la Zebedeo ijchòkon nànda tìjna Jesús. Tjiko ixti-la. Tsasìxkó'nchit'aà-la Jesús nga kisijé jngodè-la kjondaà. ²¹Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè?

Jè chjoón kitsò:

—Ya ñánda kotixomai, tjiì okixi nga ya kàtiyijòt'aà-lè ìxti-na. Jngoò kàtijnakixi-lè koa jngoò kàtijnat'aà-lè xi ngaskón-lè.

²² Jesús kitsò-la:

—Mìkiì 'yaà mé xi nijé. ¿A kichikjoaá-nò nga kotojñò jè kjo'in xi 'an kotojñaà?

Xità koi kitsò:

—Kichikjoaá-najen.

²³ K'èé kitsò-la Jesús:

—Okixi-né, k'oaá tís'in kotojñò kjo'in koni 'an, tanga xi 'an tsjaà-nò nga ya kitsajnat'aà-ná ya kixi-na ko ngaskón-na mìtsà 'an oko-na nga tsjaà-nò. Jñà ì'nde koi, jñà tjoé-la xità xi Nainá títsajnandaà-la nga tsjá-la.

²⁴ K'è nga kiì'nchré jñà xità-la Jesús xi i'nga xi te ma-ne, kòjti-la it'aà ts'è xità xi jò ma-ne. ²⁵ Jesús kiichja-la, kitsò:

—Jyeé tíjiin-nò nga jñà xità sko-la naxandá, nangui síkítsajna xità-la xi jñà otíxoma-la. Tikoáá jñà xità xi 'nga xá tjín-la, jñà xi beè nga otíxoma-la xità. ²⁶ Tanga jñò mìkiì k'oas'in s'een. Tsà jngoò xità xinguioo mejèn-la 'nga kíjna, jè xi kàtasíxá-la xità xi i'nga. ²⁷ Kò jè xi mejèn-la kíjna ítjòn, chi'nda-nò kàtama. ²⁸ 'An xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga 'an kos'in-na, tà saá 'an siixá-la xità xi i'nga ko tsjaà yijo-na nga kiyá mé-ne nga kjìn xità kitjokàjiin-ne kjo'in xi kjoa ts'è jé-la.

Kó kisikò Jesús nga kisindaà-ne xità

xi jò ma-ne xi mìkiì tsejèn-la

(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

²⁹ K'è nga jye nchifi-ne ya naxandá Jericó, kjìn xità kiitjingui-la Jesús. ³⁰ Ya indì ndiyá koni s'in tífi Jesús, jò xità xi mìkiì tsejèn-la títsajna. K'è nga kiì'nchré nga jè Jesús tífaya ndiyá, 'ñó kiichja-la kitsò-la:

—iNa'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jì tijna ngajo-la] jchahimatakòn-nájen!

³¹ Jñà xità xi tjikò Jesús tsohótiko-ne nga jyò kàtítsajna, tanga jñà xità xi mìkiì tsejèn-la, isaá 'ñó kiichja, kitsò:

—iNa'èn, xi tje-la David, jchahimatakòn-nájen!

³² K'eé tsasíjna Jesús koa kiichja-la, kiskònangui-la, kitsò-la:
—¿Mé xi mejèn-nò nga sùiko-nò?

³³ Jñà xita koi, kitsò:

—Na'èn, mejèn-najen nga kàtatsejèn-najen.

³⁴ Jesús kjòhimakeè jñà xita koi. Tsohót'aà-la tsja xkon koa nitoón kjòtsejèn-la. Ikjoàn kiitjingui-la Jesús.

Kó kitsò xita naxandá k'e nga jahas'en-jiin Jesús ján Jerusalén

(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

21 ¹ K'e nga jye kjomeè bijchó chraña-la naxandá Jerusalén ijchò jngoò naxandá xi 'mì Betfagé ya chrañat'aà-la nindoò Yá Olivo. Jesús kisikasén jò xita xi kota'yat'aà-la. ² Kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján koa ya sakó jngoò-nò orra xi jtít'aà'ño kò ndí búrró ki'ndí-la. Chijnda'ño koa nchrohóko-ná. ³ Tsà yá xi kó kitso-nò, kot'in-là: “Jè xó Na'èn-ná kochjeén-la koa nitoón xó sùikasén-ne.”

⁴ K'oaá s'in komà mé-ne nga tsitasòn-ne koni s'in kiskii xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga tsò:

⁵ Kot'in-la naxandá Sión:

“Chítsejèn-là Xita Ítjòn-lè;
nga jíí nchrobá katsejèn-lè;
imaá kji;
tinasòn jngoò-la búrró,
jngoò ndí búrró itsé xi ki'ndí-la cho ch'á.”

⁶ Kii jñà xita xi kota'yat'aà-la Jesús, k'oaá s'in kisikitasòn koni s'in kisatiixá-la. ⁷ K'e nga ijchòko ñánda tjina Jesús jè orra kò ki'ndí-la, jñà kisikjeén nikje-la nga tsohójtja-la; ikjoàn tsibijnasòn-la Jesús. ⁸ Koa jñà xita xi kjin ma-ne tsohójngoò nikje-la ya iya ndiyá. Tjín i'nga xi chrja-la yá tsate, ikjoàn tsohójngoò iya ndiyá. ⁹ Jñà xita xi tjíma ítjòn-la kò xi tjingui-la tsibíts'ia nga 'ño kiichja, kitsò:

—¿Jeya kàtijna jè xi ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jè kíjna ngajo-la]! ¿Mé ta ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Na'èn-ná! ¿Jeya choòn ján ngajmii!

¹⁰ K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Jerusalén ngats'ii xita naxandá tà kjòxkón-la, koa kiskònangui-la xíkjin. Kitsò:

—¿Yá xita-ne jè?

¹¹ Jñà xità xi kjin ma-ne kitsò:

—Jè xità xi chja ngajo-là Nainá xi Jesús 'mì xi Nazaret ts'e, ya nangui Galilea.

K'è nga tsachrje ingo ítjòn jñà xità xi otjina tsojmì

(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹² Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn-là Nainá, tsachrje yije ngats'iì xità xi ya nchihotjina kò nchihotse tsojmì ya nditsin

ingo. Kisìhitíkjá ímìxà-là jñà xìtā xi síkjatjìya tòn kò tìkoáá kisìkatsjòò íxìlè-là jñà xi otíjna nìse paloma. ¹³Kitsò-là:

—Jè Xojon-là Nainá tsò-né: “Ni'ya-na, ni'ya-là ochikoón k'óin.” Tanga jñò, nguijo-là xìtā chijé tìtsà'nè.

¹⁴Nga yà ingo ítjòn tíjna Jesús, ijchò kinchat'aà-là xìtā xi mìkiì tsejèn-là kò xi tsá'yá kjoàn; jè Jesús kisìndaà-ne xìtā koi.

¹⁵Jñà xìtā sko-là no'miì kò xìtā xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés kòkjan-là k'è nga kijtseè kjòxkón xi kis'iìn Jesús kò nga kii'nchré 'én-là jñà ndí íxti xi chjaya iya ingo ítjòn, nga tsò: “¡Jeya kàtìjna jè xi yà nchrobát'aà-ne tje-là xìtāxá ítjòn David [nga jè kíjna ngajo-là]!” ¹⁶K'èé kiichjā xìtā koi, kitsò-là Jesús:

—¿A na'yà-né? ¿A ndaà tsò 'én xi chjā jñà íxti koi?

Jesús kitsò:

—Jon, 'nchré-ná. ¿A kj'eè bìxkejñòò Xojon-là Nainá nga tsò?:

Jñà ndí íxti xi jtobá kjoàn kò ki'ndí xi sà oki, jñà-né xi tìtsajnandaà nga jeya sìkíjina Nainá.

¹⁷Jesús yáá kisìkítsajna jñà xìtā koi, itjojiìn-ne yà naxandá ítjòn Jerusalén. Kii ján naxandá Betania. Yáá kisìkjáya nga nìtjen.

K'è nga jè Jesús kisìxì yá-là toò iko

(Marcos 11:12-14, 20-26)

¹⁸K'è nga tajñòya nga tífi-ne Jerusalén, Jesús, kjòhojò-là.

¹⁹Kijtseè ingòò yá-là toò iko xi yà chrañà indii ndiyá síjna. Kii katsejèn-là tanga nìmé toò yijà-là. Tà xkaá tjín-là. K'èé kitsò-là Jesús:

—Nì tì jngòò nàchrjein kōjā-lè toò.

Koā jè yá toò iko nìtoón kixì. ²⁰K'è nga kijtseè jñà xìtā xi kota'yàt'aà-là Jesús, tà kjòxkón-là. K'èé kiskònangui-là mé-ne nga tà nìton kixì-ne jè yá-là toò iko.

²¹Jesús kitsò-là:

—Xi okixì, tsà ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'an, tsà mì jò tjín-là inìma-nò, kōmaá-nò nga k'oas'ín s'eén koni s'ín kàsìkoā jè yá iko; tìkoāá kōmaá-nò k'óin-là jè nindoò: “Tìsìxìn; ján tìkatjen-jìin yijo-lè ndáchikon.” Kò k'oaá s'ín kōma. ²²Jñò, tsà ndaà mokjeiín-nò nìtā mé xi sijé k'è nga kítsi'ba, k'oaá s'ín tjoé-nò.

Kjotíxoma xi t́jín-là jè Jesús

(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

²³K'e nga jye komà kjoa koi, Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn kò k'e nga tíhokóya-là xítà ijchòkon jñà xítà skò-là no'miì kò xítà jchínga-là jñà xítà judío. Kiskònangui-là:

—¿Mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma koi?

²⁴Jesús kitsò-là:

—Tíkooá 'an skònangui jngod-nò kjoa. Jñò, tsà kòk'oín-ná, tíkooá 'an k'ooá xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn. ²⁵Jè Juan, k'e nga kis'iìn bautizar xítà, ¿yá xi kitsjaà-la kjotíxoma? ¿A Nainá-né xi t́jna ngajmiì, o xi tà xítà-né?

Jñà xítà koi k'ee tsajoóya-ne. Kitsò-là xíkjín:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-là kjotíxoma”, kitso-ná: “¿Mé-ne mìkiì kòkjeiín-nò ít'aà ts'e?” ²⁶Koa tsà kixoán: “Ít'aà ts'e xítà-né”, tsakjodn-ná tsà koi nachrjein-là jñà xítà naxandá skaàn-kò-ná, nga ngats'iì, ngui k'ooá tsò nga jè Juan, jngod xítà xi kiichja ngajo-là Nainá.

²⁷K'ee kiichja, kitsò-là Jesús:

—Mì kì 'ya-jen.

Koa jè Jesús kitsò-là:

—Tíkooá 'an mìkiì k'oa xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

Kjoa xi mangásòn ts'e íxti xi jò ma-ne

²⁸Jesús kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Jñò, kó bixón? Jngod xítà xi jò ma íxti x'in-là kitsò jngod k'a-là jngod ti-là: “Na'èn, t'in, tixá-là jè toò uva-na.” ²⁹Ti jè kitsò: “Majìn-na.” Tanga koma iskan, kisikítsjeèn; k'ee kii síxá. ³⁰Na'èn-là k'ee kii nga kiikon ti xi ijngod. K'ooá tì kitsò-là. Tanga ti jè, kitsò: “Ndaà t́jín na'èn, komaá kjián.” Tanga mìkiì kii. ³¹¿Ná-laá nga ingajò íxti xi kisikitasòn-là na'èn-là?

Jñà xítà kitsò:

—Jè xi ítjòn.

K'ee kitsò-là Jesús:

—Okixíí xi xan-nò, jñà xítà xi síkíchjítjì tsojmì ts'e Roma kò jñà íchjín ská, isaá nìton kjoahas'en nándá nga Nainá tíhotíxoma mì k'ooá-ne koni jñò. ³²Nga jè Juan xi kis'iìn

bautizar x̄it̄a k'oíj xá j'iì-ne nga tsakóya-l̄a x̄it̄a kós'ín s̄ijchá yijo-l̄a, t̄anga j̄ñò mìkiì kòkjeiín-nò. Kōa j̄ñà xi s̄íkíhjt̄ij̄ tsojm̄i k̄o j̄ñà íchj̄n ská kòkjeiín-l̄a. T̄anga j̄ñò ndaà nas'ín ki'yaà yije kjōa koi, mìkiì kinikájno jé-nò k̄o mìkiì kòkjeiín-nò.

J̄ñà ch̄i'nda ts'en

(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

³³ 'T̄iná'yaà ìjngòd-là kjōa xi mangásòn. Jngòd x̄it̄a xi t̄j̄n-l̄a nangui, tsibítje toò uva k̄o tsibíndiì-l̄a ínchíbá, ìkjoàn tsibíndaà jngòd ì'nde ñánda tsi'ñóngui nandá-l̄a toò uva. T̄ikoa tsibíndaà jngòd torre ñánda bitsajna x̄it̄a nga s̄íkinda yije kóhótj̄n. Ìkjoàn kisik̄iña-l̄a nangui-l̄a x̄it̄a xi k'jeíj nga kisixásòn. Ìkjoàn kii nei-l̄a nangui ñánda ì'nde kjiin. ³⁴ K'e nga ijchò n̄achrjein-l̄a nga jye kòjchá toò uva, jè nei-l̄a nangui kisikasén x̄it̄a ch̄i'nda-l̄a nga kisijé-l̄a xi jè oko-l̄a ts'e toò uva xi kòjchá. ³⁵ T̄anga j̄ñà x̄it̄a xi kisixásòn nangui kitsobà'ñó x̄it̄a-l̄a jè nei-l̄a nangui. Jngòd xi tsi'beé-l̄a k̄o jngòd xi kisik'en kōa jè xi ìjngòd ndaj̄o tsibínè. ³⁶ K'e komà ìskan jè nei-l̄a nangui ìsaá kj̄n x̄it̄a-l̄a kisikasén t̄anga j̄ñà x̄it̄a xi s̄ixásòn nangui ta ngásòn kisik̄o ngats'iì ch̄i'nda xi j'iì.

³⁷ K'e nga jyehet'aà-ne kisikasén ki'ndí-l̄a. Kisik̄itsjeèn kitsò: “Skoexkón-l̄a ki'ndí-na.” ³⁸ J̄ñà x̄it̄a xi s̄ixásòn nangui k'e nga kijtseè jè ki'ndí-l̄a nei-l̄a nangui tsajoóya-ne, kitsò-l̄a x̄íkj̄n: “Jè jèe xi tjoé k̄jotjò-l̄a ì'nde, s̄ik'eén k̄o tsaján koma ì'nde.” ³⁹ Kitsobà'ñó, tsachrjejiin ya nangui ñánda títje toò uva. Ìkjoàn kisik'en.

⁴⁰ 'J̄ñò, ¿kó bixón? K'e nga kjoíj nei-l̄a nangui, ¿mé xi s̄ik̄o j̄ñà x̄it̄a xi kisixásòn nangui-l̄a?

⁴¹ J̄ñà x̄it̄a xi nchi'nchré kitsò:

—Jngòd k'aá s̄ik'en j̄ñà x̄it̄a ts'en; mìkiì kohimakeè. K̄o jè nangui-l̄a, k'jeíj x̄it̄a s̄ik̄iña-l̄a xi koìchj̄í kó kji oko-l̄a k'e nga kojchá toò uva.

⁴² Jesús kitsò-l̄a:

—¿A k'jeè b̄ixkeñòd Xojon-l̄a Nainá nga tsò?:

Jè ndaj̄o xi tsachrjekàngui ch̄jinechrj̄o nga sa ítjòn,

jè-né xi komà ndaj̄o tàts'en chrj̄o-l̄a ni'ya.

K'oaá s'ín kis'iin Nainá.

J̄ñá, tà maxkón-ná k'e nga 'yaá kjōa koi.

⁴³ K'oií koxan-nò jñò, tjáxin-nò kjoa machikon-t'in nga jè Nainá tíhotíxoma-nò. Jñá tjoé-la xita xi k'oas'in síxá koni s'in ok'in-la xá-la Nainá. ⁴⁴ Xi it'aà ts'e ndajo, nita yá-ne xi kixosòn ndajo jè, koxkoaya-né; ko tsà jè ndajo skané xita, kochijo-né.

⁴⁵ Jñá xita sko-la no'miù ko xita fariseo, k'e nga kiì'nchré koni s'in kiìchja Jesús nga tsibénojmi 'én xi mangásòn, k'eé kjòchiya-la nga it'aà ts'e-né koni s'in kiìchja Jesús. ⁴⁶ Tik'eé-ne mejèn kitsobà'nó Jesús tanga jñá kitsakjòn-la xita naxandá, koi-né nga k'oaá s'in mokjeiín-la jñá xita nga jè Jesús, jngod xita xi chja ngajo-la Nainá.

S'eí xi bitjo k'e nga bixan xita

(Lucas 14:15-24)

22 ¹ Jesús tsibíts'ia ijngod k'a nga tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn. Kitsò:

²—Koni s'in otíxoma jè xi ngajmiù nchrobá-ne, k'oaá s'in mangásòn koni jngod xitaxá ítjòn xi tsibíjna jngod s'eí k'e nga chixàn ti-la. ³ Kisikasén chi'nda-la mé-ne nga kiì kichja-la ngats'iì xita xi xó kinokjoá-la nga ti-la tóbixan. Tanga jñá xita koi, mikii kòkjeiín-la nga kiì s'eí. ⁴ Ijngod k'a kisikasén chi'nda-la xi kj'eí. Kitsò-la: “Kot'in-là jñá xita xi jye kiì'nchré: Tsojmi xi skine, jyeé tjíndaà; jyeé kisik'en nchraja-na, cho xi 'nó xiné. Jyeé tjíndaà yije kóhotjín. Kàtjanchrobá s'eí.” ⁵ Tanga jñá xita koi mikii kisis'in. Tjín xi rancho-la kiì-katsejèn-la; tjín xi kjohima-la kiì. ⁶ Koá jñá xita xi i'nga, kitsobà'nó chi'nda-la jè xitaxá ítjòn. Kiskaàn-ko koá kisik'en. ⁷ Jè xitaxá ítjòn, 'nó kòjti-la. K'eé kisikasén xita soldado nga kisik'en yije kóhotjín jñá xita koi nga ma-la sík'en-ná, koá tsaká naxandá-la. ⁸ Jè xitaxá ítjòn, ijngod k'a kitsò-la chi'nda-la: “Kixíí kjoa, jyeé tjíndaà yije xi kjoa ts'e s'eí, tanga jñá xita xi jye kiì'nchré, mikii mochjeén-la nga i kjoíí. ⁹ Tanguió ijngod k'a ya ndiyá jngod osen-la naxandá, tinókjoa-là xita nita yá-ne xi skajñoò nga s'eí tjín kjoa ts'e xita xi bixan.” ¹⁰ Jñá chi'nda-la xitaxá ítjòn kiì kíxkóya xita inchò calle nita yá xi kjòtsja-la nga kiì s'eí, xita xi ndaà ko xi mikii ndaà; k'oaá s'in kitseè ni'ya.

¹¹ Jè xitaxá ítjòn, k'e nga jahas'en ni'ya, kiskoòtsejèn-la jñá xita xi ijchò. K'eé kijtseè jngod xita xi ya tijnajiin nga mikii íkjá nikje-la xi ts'e kjoa bixan. ¹² Kitsò-la: “Ji, amigo, ¿kó s'in komà nga kòbitjaàs'iin ijndé nga mikii kichíkjeí nikje xi ts'e

s'eí?" Tanga x̄it̄a jè, tà jyò tsibijna. ¹³Jè x̄it̄axá ít̄jòn kitsò-là j̄nà x̄it̄a xi nchisís'in-là ím̄ixa: "Tit'aà'ñó ndsoko ko tsja. Ikjoàn t̄ikat̄jeen ján ij̄iìn j̄nò ya ñánda nga sk̄indàya ko s̄ij̄ts'iìn n̄i'ño."

¹⁴Kitsò-isa Jesús:

—K'oaá s'ín koma nga kjìn ma-ne x̄it̄a xi nokjoà-là tanga tà chibaá ma-ne xi tjájiìn.

Kjoa nga machjítjì tsojmì

(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)

¹⁵J̄nà x̄it̄a fariseo k'eé kii tsajoóya-ne nga mejèn-là kohòngui Jesús mé 'én xi kichj̄a. ¹⁶Koií kjoa-là nga kisikasén-là Jesús x̄it̄a-là ko x̄it̄a-là Herodes; kiskònangui-là, kitsò-là:

—Maestro, 'ya-nájen nga 'én kixíí xi nokjoì koa k'oaá s'ín okòdyi ndiyá-là Nainá koni s'ín tjín xi kjoa kixi. Mikii 'nì kindá koni tsò-lè x̄it̄a; ko mìtsà jè chit̄sejèn-jnoi kó kjoàn x̄it̄a.

¹⁷Koat̄ìn-nájen. ¿A ndaà tjín nga kichjítjì-jen tsojmì it'aà ts'e x̄it̄axá ít̄jòn ts'e Roma, a xi majìn-né?

¹⁸Jesús kjòchiya-là nga ch'o nchisíkítsjeèn. K'eé kitsò-là:

—J̄nò, x̄it̄a xi jò isén tjín-nò, mé-ne chonachan-ná. ¹⁹Takó-ná jè ton xi machjítjì-ne tsojmì.

K'eé j'iìko jngòd-là ton denario. ²⁰K'e nga kijtseè Jesús, kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Yá ts'e isén jè ko jè 'ín xi tjít'aà?

²¹Kitsò x̄it̄a koi:

—Ts'eé César, x̄it̄axá ít̄jòn ts'e Roma.

K'eé kitsò-là Jesús:

—Tjiì-lá César xi ts'e César koa tjiì-lá Nainá xi ts'e Nainá.

²²K'e nga kii'nchré 'én koi j̄nà x̄it̄a fariseo ko x̄it̄a-là Herodes, tà kjòxkón-là. Kitsj̄iìn Jesús, ikjoàn kii-ne.

Kó s'ín koma k'e nga kjoaáya ijngòd k'a-là x̄it̄a xi jye k'en

(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)

²³Tikoi-ne nachrjein ijchòkon Jesús j̄nà x̄it̄a saduceo nga mikii mokjeiín-là nga faáya-là j̄nà x̄it̄a xi jye k'en. X̄it̄a koi kiskònangui-là Jesús, ²⁴kitsò-là:

—Maestro, Moisés kitsò-né: "Tsà jngòd x̄it̄a x'in kiyá xi mikii kis'e-là ixti ko chjoón-là, jè 'ndse mik'en kixan-ko ijngòd k'a chjoón-là 'ndse nga s'e-là ixti xi tje ts'e 'ndse." ²⁵Kis'e xó jngòd k'a x̄it̄a ijndé xi itoò komà 'ndse. Jè xi síjna ít̄jòn chixàn,

tanga k'e nga k'en, mikiì kis'e-la ìxti koà jè 'ndse xi ma jò-ne tsibìjnako jè chjoón ka'àn. ²⁶K'oaá tì komàt'in jè 'ndse xi ma jò-ne kò xi ma jàn-ne skanda komà itoò. Nijngòò xi kis'e-la ìxti. ²⁷Xi jyehet'aà-ne, k'en jè chjoón. ²⁸K'e nga tsà kjoaáya ìjngòò k'a-la mik'en, ¿ná-laá nga itoò 'ndse xi koma chjoón-la? Nga jñà chixàn-kò nga itoò.

²⁹K'eé kitsò-la Jesús:

—Jñò, maskáya-nò koi-né nga mikiì 'yaà kó s'ín tíchja Xojon-la Nainá kò nga'nò xi tjin-la Nainá. ³⁰K'e nga kjoaáya ìjngòò k'a-la mik'en, íchjín, íchjá, mì tì kiì kixan-ne. K'oaá s'ín s'e koni jñà àkjale xi títsajna ngajmii xi ts'e Nainá. ³¹Jè kjoa nga faáya ìjngòò k'a-la mik'en, ¿a kje'èè bixkejñoò Xojon-la Nainá nga jè sobà Nainá xi kitsò: ³²“An-ná xi Nainá tsò-na Abraham, Isaac kò Jacob”? ¿Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-la xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-la! [Nga it'aà ts'e Nainá, títsajnakon xitá koi.]

³³Jñà xitá naxandá, k'e nga kiì'nchré 'én koi, tà kjòxkón-la koni s'ín tsakóya Jesús.

Jè kjotíxoma-la Nainá xi tíjna ítjòn

(Marcos 12:28-34)

³⁴Jñà xitá fariseo k'e nga kiì'nchré nga Jesús kisikítsajnajyò jñà xitá saduceo, tsibíxkóya xíkjín. ³⁵Jngòò xi xitá ts'e, xi chjine xojon-la kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mejèn-la skót'aà Jesús nga skónachan-la. Kiskònangui-la, kitsò-la:

³⁶—Maestro, ¿ná-laá kjotíxoma xi isa tíjna ítjòn nga yije kjotíxoma ts'e Moisés?

³⁷Jesús kitsò-la:

—“Títsjachi Na'èn-ná xi Nainá 'mì-la, nga kò inima-lè kò kjohítsjeèn-lè kò nga tíjnakoín.” ³⁸Jè kjotíxoma xi isa 'nò tíjn kò xi tíjna ítjòn. ³⁹Jè xi ma-ne jò, k'oaá tì tsò-ne: “Títsjachi xitá xingui xi i'nga koni tsà tì yijo tsji-nè.” ⁴⁰Jñà títsajna ítjòn jñà kjotíxoma koi. Yaá bitjokàt'aà kóhotjín kjotíxoma xi i'nga xi ts'e Moisés kò xi ts'e xitá xi kiichja ngajo-la Nainá.

Nánda kitjen-la Cristo [xitá xi xó kisikasén-ne Nainá]

(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

⁴¹Tà kó yaá títsajna jñà xitá fariseo. Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

⁴²—¿Jñò, kó bixón it'aà ts'e Cristo [jè xitá xi xó s̀ikásén-ne Nainá]? ¿Nánda kitjen-la?

Jñà xitá fariseo kitsò:

—Yaá kjinchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jè kájna ngajo-la].

⁴³K'eé kitsò Jesús:

—Tanga jè David k'e nga kiichja nga kò nga'nó-la Inima Tsjeè-la Nainá, kitsò it'aà ts'e Cristo: “Jè otíxoma-na.” K'oaá s'ín kiichja David:

⁴⁴Jè Nainá kitsò-la jè xi otíxoma-na:

“Tijnat'aà-ná i kixi-na
skanda k'e nga s̀ikítsajnanguia ndsokoiì
jñà xi kondra-lè nga 'an jye kisikijne-la.”

⁴⁵Jè David, tsà kòs'ín kitsò-la Cristo [jè xitá xi xó s̀ikásén-ne Nainá], ¿kó s'ín tjín-ne nga ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David?

⁴⁶Nijngòò xi koma-la nga kisikátji-ne 'én koi. Tjen-ne nacherjein koi, mì tì yá xi kjò'nó-ne ikon nga kiskònangui isa-la 'én xi kj'eíí.

Kíis'ín kiichja Jesús it'aà ts'e xitá fariseo

kò xitá xi okóya kjotíxoma-la Nainá

(Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

23 ¹Xi komà iskan kitsò-la Jesús jñà xitá xi kjìn ma-ne kò xitá xi kota'yàt'aà-la:

²—Jñà xitá xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò jñà xitá fariseo tjín-la xá nga okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ³Tiná'yaà yije-là koni s'ín okóya-nò. Tanga mìkii k'oa 'nè koni s'ín jñà xitá koi. Kjeíí tsò kò kjeíí s'ín. ⁴Jñà xitá koi bínè-la xitá xi kjeíí kjotíxoma-la xi 'nó 'in tjín koni tsà ch'á í'í sík'a xi mìkii k'a-la; koa jñà xitá xi okóya kjotíxoma, nì itsé síchját'aà-la jñà xitá nga s̀ikitason kjotíxoma-la. ⁵Koni s'ín s'ín yije kjoa koi, tà jè-né nga mejèn-la nga isa ndaà skoe xitá. Jè Xojon-la Nainá xi ót'aà tjen-la kò chrja-la, isaá ì s'ín; koa jè nikje xi ókjá, isaá ndojò kjoàn s'ín lixto xi tíjtòn-la nikje-la, tà jè xi mejèn-la nga okó yijo-la nga tsò nga xitá tsjeè-la Nainá-né. ⁶Mejèn-la nga jñà kítsat'aà ítjòn ímíxa k'e nga kjèn xitá nánda tjín s'eí kò ya ni'ya ingo sinagoga mejèn-la nga jñà kítsanè íxile xi jncha ítjòn. ⁷Tikoaá mejèn-la

nga skoexkón x̄it̄a xi k'j'eíí, ndaà s̄ixat'aà ya ndits̄in; kitso-la: “Maestro, Maestro.”

⁸ Tanga j̄nò, mìkiì biì'nde nga “Maestro” kitso-nò x̄it̄a; ngats'ioè j̄nò, 'ndsè chibàkoo xinguiò; tà jngoè ma xi Maestro-nò, jè Cristo [x̄it̄a xi xó kisikasén-ne Nainá]. ⁹ Nijngòè xi “Na'èn” 'mì-là i it'aà nangui; tà jngoè ma xi Na'èn-nò xi t̄ijna ngajmiì. ¹⁰ Koà n̄i yá xi x̄it̄a sko-la kitso-nò; tajngoè Cristo xi sko-la t̄ijna-nò. ¹¹ Jè xi 'ñó 'nga síkijna yijo-la it'aà tsajòn, jè-né xi s̄ixá-la x̄it̄a xi i'nga. ¹² Jè xi 'nga síkijna yijo-la, isaá nangui k̄ijna nga koma iskan; kò jè xi nangui síkijna yijo-la, isaá 'nga k̄ijna nga koma iskan.

¹³ 'Ima xó-nò j̄nò, x̄it̄a xi okoðya kjot̄ixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, kò j̄nò xi x̄it̄a fariseo, x̄it̄a xi jò isén t̄jín-nò! Bichjoà-là ndiyá-la ngajmiì j̄nà x̄it̄a xi mejèn-la fahas'en ya ñánda nga tíhot̄ixoma Nainá. J̄nò, mìkiì bitjaàs'en-j̄nòè kò mìkiì biì'nde-là xi k'j'eíí x̄it̄a nga fahas'en-j̄in.

¹⁴ 'Ima xó-nò j̄nò, x̄it̄a xi okoðya kjot̄ixoma-la Nainá, kò j̄nò xi x̄it̄a fariseo, x̄it̄a xi jò isén t̄jín-nò! Chjaà'an-là ni'ya-la íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la; ikjoàn 'ñó ndojò onguíkoo ochikon-nò nga mejèn-nò nga bitsajna'ma nga mì jcha-nò mé kjoa xi 'nè. Koíí kjoa-la isaá tse kjo'in s'e-nò.

¹⁵ 'Ima xó-nò j̄nò, x̄it̄a xi okoðya kjot̄ixoma-la Nainá, kò j̄nò xi x̄it̄a fariseo, x̄it̄a xi jò isén t̄jín-nò! Bitjaàsòn yije isò'nde kò ndáchikon nga nokjoà-là nas'ín tà jngoè x̄it̄a nga ya fit'aà-nò. Kò k'e nga jye bitasòn-nò x̄it̄a jè, jò k'a okji ok'in-la koni j̄nò nga s'e-la kjo'in ya ñánda títi ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

¹⁶ 'Ima-xó-nò j̄nò, x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-nò nga mejèn-nò okòè-là ndiyá x̄it̄a xi k'j'eíí! Bixón-nó: “Tsà jngoè x̄it̄a xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ingo, mitsà mé-ne. Tanga tsà jngoè x̄it̄a tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì chj́ xi oro ts'e ingo, koíí xi kjo'ñó k̄itasòn 'én-la.” ¹⁷ J̄nò xi x̄it̄a tònɔ kò x̄it̄a xkan 'mì-nò! ¿Ná-laá xi isa ndaà t̄jín? ¿A j̄nà tsojmì chj́ xi oro a xi jè ingo xi síchikon-t'in tsojmì chj́? ¹⁸ J̄nò k'oaá t̄i bixón: “Tsà jngoè x̄it̄a tsjá 'én-la nga kitso: Tíbeè i'nde tsjeè ñánda binchasòn kjot̄jò xi tsjá-la Nainá, j̄nà x̄it̄a mìkiì kjo'ñó k̄itasòn 'én-la. Tanga tsà tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì xi ya títsajnasòn jè i'nde tsjeè, jè xi okixi nga kjo'ñó k̄itasòn.” ¹⁹ J̄nò xi x̄it̄a tònɔ kò x̄it̄a xkan 'mì-nò! ¿Ná-laá xi isa ndaà t̄jín? ¿A j̄nà tsojmì xi t̄jín-sòn ya i'nde tsjeè a xi jè i'nde tsjeè xi síchikon-t'in tsojmì? ²⁰ Jè xi

tsjá 'én-la xi it'aà ts'e i'nde tsjeè, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ngayije tsojmì xi ya tjin-sòn ya i'nde tsjeè. ²¹Jè xi tsjá 'én-la it'aà ts'e ingo mìtsà tà jè it'aà ts'e ingo tsjá, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tjna. ²²Jè xi tsjá 'én-la it'aà ts'e ngajmì, tsjá 'én-la xi it'aà ts'e íxile kjotíxoma-la Nainá; tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tjnason íxile.

²³'iIma xó-nò jñò, xita xi okòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjin-nò! Nga ma-nò 'bi-là Nainá xi teya oko-la ts'e xka menta kò xka anís kò xka comino; tanga mikì nìkitasòn jè kjotíxoma xi isa 'nó mochjeén koni jè kjoa kixi, kjoahimatakòn kò jè kjoa nga kixi kàtakjeiin-nò it'aà ts'e Nainá. Koií kjoa xi 'nó mochjeén nga kitasòn; tikoáá mochjeén-né nga kitasòn jñà kjoa xi i'nga. ²⁴Jñò, xita xi mikì tsejèn-nò nga mejèn-nò okoò-là ndiyá xita xi kjeif, jñò, nìkjaànguioò natse nga majìn-nò nga chíjeèn cho xi tjé, tanga mikì 'yaà k'e nga chíjeèn cho ch'á xi 'mì camello!

²⁵'iIma xó-nò jñò, xita xi okòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjin-nò! Onijnoò chítsín-nò kò chroba-nò ya isò'nga-la tanga ya iya-la kitseè tsojmì xi nìchijé kò nga tse mejèn-nò. ²⁶Jñò xi xita fariseo 'mì-nò, xi mikì tsejèn-nò. Ítjòn taniya chítsín-nò kò chroba-nò ya iya-la, mé-ne nga kotsjeè-ne isò'nga-la.

²⁷'iIma xó-nò jñò, xita xi okòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjin-nò! K'oaá titsjoè koni kjoàn chrjó-la mik'en xi kitsiinga isò'nga-la. Ndaà kjoàn, tanga ya iya-la kitseè nindaà-la mik'en kò ngats'i tsojmì xi ch'o kjoàn. ²⁸Jñò, k'oaá s'ín 'nè nga nguixkòn xita, xita ndaà-nò; tanga jjiin inima-nò kitseè kjoa xi jò isén tjin-la kò kjoa nga ch'o 'nè.

²⁹'iIma xó-nò jñò, xita xi okòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjin-nò! Bindaà chrjó-la mik'en ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá kò nikiinga chrjó-la xi xita kixi komà. ³⁰Ikjoàn bixón: “Tsà jñá-la-ná xi titsajnakoaán jè nachrjein-la xita jchínga-ná mì-la kii kinichját'aà-lá xita jchínga-ná nga kisik'en jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá.”

³¹K'oaá s'ín 'ya-la nga tijñò 'ya-nò yijo-nò nga ixti-la maá xita xi kisik'en xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ³²Jñò, koni s'ín tsibíts'ia xita jchínga-nò, jngoò k'a tikitason yije kjoa.

³³Jñò, k'oaá ngaya-la koni ye, nga ya tjen-nò it'aà ts'e ye. Mikì kojno-nò i'nde ts'e kjo'in. ³⁴K'oií kjoa-la, 'an sikasén-nò

xit̄a xi kichja ngajo-la Nainá, xit̄a xi t̄jín-la kjoachjine ko xi kokòya kjoṭixoma. Tanga j̄nò, t̄jín xi sik'eèn, t̄jín xi kjòt'aà krò koa t̄jín xi kixkàn-koṵ ya iya ni'ya ingo sinagoga; koa kōnguítjinguì kondra-là xit̄a koi nga xk̄i xi ján naxandá. ³⁵ J̄nò skanè yije-nò kjo'in jè jn̄i xi kixixteèn ts'e xit̄a ndaà xi k'en, mats'iaḵo-ne Abel, xit̄a kixi xi k'en ítjòn, skanda jè Zacarías, ki'ndí-la Berequías, jè xi kisik'en xit̄a tsajòn ya i'nde jngoò osen-la ñánda t̄jna Ni'ya Tsjeè-la Nainá ko ñánda binchàsòn kjoṭjò xi tsjá-la Nainá j̄nà xit̄a. ³⁶ Okixíí xi xan-nò, ngats'iì kjoa koi, j̄nà skanè-la kjo'in j̄nà xit̄a xi t̄jín i'ndeí.

**Mé kjoa-ne nga kos'in kiichjako-ne Jesús
xit̄a naxandá Jerusalén**

(Lucas 13:34-35)

³⁷ J̄nò xi xit̄a naxandá Jerusalén tsajòn xi nìk'eèn xit̄a xi chja ngajo-la Nainá ko bìnè ndajo j̄nà xit̄a xi Nainá síkasén-nò! j̄Kjìn k'a kjòmejèn-na nga tsibíxkóya xit̄a naxandá-nò, koni s'ín xa'nda nga bíngui jngaá-la j̄nà ixti-la; tanga j̄nò, mìkìì kòkjeíin-nò! ³⁸ Chítsejèn-là ni'ya-nò nga jye tsjìin-takòn Nainá. ³⁹ K'oaá xán-nò mats'ia-ne naxrjein i'ndeí mì t̄i k̄i jchaxkoòn-ná skanda k'e nga jè naxrjein nga kixón: “iMé ta ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Nainá!”

K'e nga kiichja Jesús it'aà ts'e ingo kó s'ín t̄jínè-la nga kixoña

(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)

24 ¹ Jesús k'e nga jye itjo-ne ingo ítjòn, jyeé tífi nga ijchò kinchat'aà chraña-la xit̄a xi kota'yàt'aà-la. Ikjoàn tsakó-la jè ingo ítjòn ko ni'ya xi t̄jín-la. ² Jesús kitsò-la:

—A titsachit̄sejèn-là ngats'iì ni'ya koi? Okixíí xi xan-nò, nì t̄i jngoò ndajo siyijòsòn-la xíkjín. Kixoña yije-né kóhotjín.

Seña xi s'e k'e nga nchrobá ma chraña nga kjoehet'aà isò'nde

(Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

³ Jesús, k'e nga t̄jna ya nindoò Yá Olivo, ijchò kinchat'aà-la j̄nà xit̄a xi kota'yàt'aà-la nga kiskònanguit'aàxìn-la kitsò-la:

—Koatìn-nájen, ¿mé naxrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga kjoii ijngoò k'a ko k'e nga kjoehet'aà isò'nde?

⁴ K'ee kitsò-la Jesús:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. ⁵Kjìn xita kjoí xi 'ín ts'an sikkjeén; kitsò: “'An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá]”; koa kjìn xita skónachan-la. ⁶S'e kjoichán ñánda chrañàt'aà ko tikoa kiná'ya-la kjoa ts'e kjoichán ñánda kjìn i'nde, tanga jñò, kì tsakjoòn-jèn. Xó k'oaá koma-ne. Tanga kj'eè tsà isò'nde tífehet'aà. ⁷Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eí naxandá. Koa xitaxá koíts'ia nga skaàn-kjoòko xitaxá xi kj'eí naxandá. S'e kjinchrá, s'e ch'in, ko k'oa ch'ón nga xkì xi ján i'nde. ⁸Ngats'iì kjoa koi, tà jè xi sa tímats'iaako kjo'in.

⁹Jñà xita skìnì'taà-nò ts'e xitaxá nga tsjá-nò kjo'in; sikk'en-nò. Ngats'iì xita isò'nde kojtikeyè-nò koí kjoa-la nga 'an onguít'aà-ná. ¹⁰Jè nachrjein koi, kjìn koma xi mì kii tì kokjeín-la it'aà ts'an. Tijñà koótjinè-ne xíkjín xita ko tsjénguikeyè xíkjín. ¹¹Kjìn xita s'e xi xita ndiso xi kitsò nga Nainá chja ngajo-la. Tikoaá kjìn xita skónachan-la. ¹²Ndaà jchán s'e kjoats'en; skanda mì tì kii kotsjakeè-ne xíkjín xita. ¹³Tanga jè xi kixi kijnako kjoa xi mokjeín-la skanda k'e nga kjoehet'aà-ne kjoa, jè xi kitjokàjìin kjo'in. ¹⁴Koa jè 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá, kobísòn yije-né nga tíjtsa isò'nde mé-ne nga kjì'nchré-ne ngats'iì xita naxandá; ikjoàn k'eé kjoehet'aà isò'nde.

¹⁵K'e nga jchaa nga 'nó ch'o tíma ya I'nde Tsjeè-la Nainá, koí kjoa tíbitasòn koni s'ín kiskii Daniel, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. (Kàtasijìin-la jñà xita xi bíxke xojon jé.) ¹⁶Jñò, k'e nga jchaa kjoa koi, jñà xita xi títsajna Judea, kàtanga, kàtjì ñánda nindoò choòn. ¹⁷Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kii fahas'en-ne ni'ya nga skoé tsojmì-la. ¹⁸Jè xi tísíxájìin nangui-la, kì tì kì nchrobá-ne nga nchrohókjá nikje-la. ¹⁹iIma xó-ne jñà íchjín xi ki'ndí 'ya ko xi ixti xó nchisíkkaki jñà nachrjein koi! ²⁰Tijét'aà-là Nainá mé-ne nga mì k'eé kiyó-nò k'e nga nachrjein-la cho 'nchán ko k'e nga nachrjein níkjáya. ²¹Jñà nachrjein koi, tsee kjo'in s'e; kj'eè kii k'oa ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde. Koa mì tì kii okoma-ne nga koma iskan. ²²Tsà mì k'oaá kitsò Nainá nga isa chiba nachrjein s'e kjo'in nijngòd xita kitjokàjìin kjo'in. Tanga koí kjoa-la jñà xita xi xó jaàjìin-ne Nainá, isa chiba nachrjein s'e kjo'in.

²³K'e nga tsà yá xita xi kitsò-nò: “iChítsejèn-là íí tíjna Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]!”, o tsà kitsò-nò: “iJán tíjna ján!”, kì kii mokjeín-nò. ²⁴Kjoí xita ndiso xi Cristo

kitso-la yijo-la, tikoáá kjoíí xita xi koa ti kitso nga jñà xi chja ngajo-la Nainá. K'oaá tís'ín kokò seña ko kjoxkón xi ndaà tjin nga skónachan. Skanda jñà xita xi jye jaàjìn Nainá mejèn skónachan-la tsà kokjeíín-la. ²⁵Kangui nachrjeíín tibenojmíya yije-nò kjoa xi koma iskan. ²⁶Tsà yá xita xi kitso-nò: “¡Chítsejèn-là yaá tjna Cristo ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn!”; kì kiì onguió; ko tsà kitso-nò: “¡Yaá tijnaya inga ni'ya!”; tikoáá kì kiì mokjeíín-nò. ²⁷Koni ma ni'ín ch'on k'e nga ote ñánda bitjokàtji-ne ts'oí skanda ñánda okaàtji-ne, k'oaá s'ín koma k'e nga kjoiaa ijngod k'a xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ²⁸Ya ñánda kijna mik'en, yaá kítsajnajtín jñà líké.

Mé xi koma k'e nga kjoíí ijngod k'a Ki'ndí-la Xita

(Marcos 13:24-37; Lucas 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹Tijè-ne nachrjein, k'e nga kjoehet'aà kjo'in koi, jè ts'oí, mì tì kiì siihiseèn-ne, kojñò-né, mì tì kiì kotsjè-ne ndobá-la. Tikoáá jè sá, mì tì kiì siihiseèn-ne. Ni'ño xi tjin ngajmiì, kixongui-né. Jñà nga'ño xi tjin ngajmiì kitiya yijeé-la. ³⁰Ikjoàn skoe xita ján ngajmiì seña-na xi Ki'ndí-la Xita 'mì-na. Ngats'iì naxandá xi tjin i isò'nde, jñà xita skindàya-né nga 'ño tsakjón. Koa skoe-na xita xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kjinchrobàjñàa jjiin ifi xi tjin ngajmiì; tse nga'ño ko kjoajeya kjoikooa. ³¹Siikasén àkjale-na nga 'ño siikjindáya chrjo nga koiixkóya xita-na xi 'an xó jaàjìn-na nga ñijòn chrjangui-la isò'nde, nga jngod ijngod ngobà-la isò'nde.

³²Chíta'yàkoò jè yá-la toò iko mé xi okóya-ná; k'e nga ma kíndíya chrja-la, ikjoàn bíjts'één xka-la, tíjiin-nò nga jye nchrobá machraña chon ndobá. ³³K'oaá tís'ín tjin, k'e nga jchaa nga k'oas'ín tíma kjoa koi, kàtasijjìn-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na jyeé niton kjoiaa, k'oaá ngaya-la koni tsà jye tjna chraña xotjoa-la ni'ya. ³⁴Okixíí xi xan-nò, k'oaá s'ín kítasòn yije kjoa koi, k'e nga tikj'eè biyaa xita xi tjin nachrjein i'nde. ³⁵Jè ngajmiì ko isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jñà 'én-na mìkiì kjoehet'aà; kítasòn-né.

³⁶Tanga k'e nga okoma, mì yá xi tíjiin-la mé nachrjein-ne ko mé hora-ne; ni jñà àkjale xi tjin ngajmiì, ko ni jè Ki'ndí-la Nainá tíjiin-la; tajngod Nainá xi Na'én-ná tíjiin-la.

³⁷Koni s'ín komà nachrjein-la Noé, k'oaá tís'ín koma k'e nga kjoiaa ijngod k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ³⁸Jñà

nachrjein koi, k'e nga tikj'eè 'ba jtsí xkón, jñà xitá xi tjín k'e-ne, nchikjèn, nchi'biì, nchibixan íchjá kò íchjín skanda k'e nga jè nachrjein nga jahas'en ni'ya chitso jè Noé. ³⁹Xitá xi tjín koi nachrjein, mikiì tjiìn-là mé xi koma skanda k'e nga j'iì jtsí xkón xi kiichrjoako nandá ngats'iì xitá. K'oaá tis'in koma k'e nga kjoiaa ìjngod k'a 'an xi Ki'ndí-là Xitá xan-là yijo-na. ⁴⁰Jè nachrjein k'e nga 'an xi kjoiaa, jò xitá xi nchisíxá ján ijiìn iijná, jngod tjámiitjen, xi ìjngod sijna-né. ⁴¹Jò íchjín nchat'aà natsí xi nchi'o na'yo, jngod tjámiitjen, xi ìjngod sijna-né.

⁴²'Titsajnakoon nga mikiì 'yaà mé nachrjein-ne kò mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Nainá 'mì-na. ⁴³Kátasijiìn-nò, tsà jngod nei-là ni'ya sijiìn-là mé hora-ne k'e nga jñò kjoíi xitá chijé nga siichijé-là, siikindaá ni'ya-la; mikiì tsjá'nde nga kochijé-là. ⁴⁴Jñò, tikoáá titsajnandaà; nga 'an xi Ki'ndí-là Xitá xan-là yijo-na, k'eé kjoiaa ìjngod k'a k'e nga jñò mikiì titsachiñà.

Chi'nda xi ndaà s'in kò xi ch'o s'in

(Lucas 12:41-48)

⁴⁵'¿Yá-ne xi chi'nda kixi xi tjín-là kjoachjine? Jè nei-là siikijna'nda jñà chi'nda-là xi i'nga xi ya síxá ni'ya-la mé-ne nga k'e kijchò chiba-la, siikjèn chi'nda xíkjín. ⁴⁶Mé tà ndaà-la jè chi'nda xi k'oas'in ndaà tísíkitasòn k'e nga kjoíi-ne nei-la. ⁴⁷Xi okixí xi xan-nò, nei-là chi'nda jè, jè siikijna'nda yije tsojmì xi tjín-la. ⁴⁸Tanga tsà jè chi'nda ts'en kítso nga koòko inima-la: “Nei-na, kjìn nachrjein kochrjein-là nga kjoíi-ne.” ⁴⁹Ikjoàn koíits'ia nga skaàn-kò chi'nda xíkjín, koa kòkjen-kò kò skoíko xitá ch'i. ⁵⁰Chi'nda jè, kjoíi-ne nei-là jè nachrjein kò jè hora k'e nga mikiì tíkoña-la. ⁵¹Ñó tse kjo'in tsjá-la. Tà ngásòn okji kjo'in tsjá-la koni jñà xitá xi jò isén tjín-la. Ikjoàn skindàya kò siijts'iìn ni'ño.

Kjoa xi mangásòn ts'e ixti íchjín xi te ma-ne

25 ¹Jè nachrjein k'e nga kotixoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá s'in koma koni komàt'in jñà ixti íchjín xi te ma-ne. Kiskoé ni'in lámpara-la xi ts'e asiti. Kiikòña-la jè xitá xi bixan. ²Òn ma-ne ixti íchjín xi tjín-la kjohítsjeèn koa 'òn ma-ne xi tsjin-la kjohítsjeèn. ³Jñà ixti íchjín xi tsjin-la kjohítsjeèn kiskoé lámpara-la tanga mikiì

ts'a-la asitì. ⁴Koà jǎ̀nà ìxti íchjín xi jye tǎ̀jiin-la ts'a nomìta asitì-la kò lámpara-la. ⁵Jè xìta xi tǎ̀bixan, mìkìi xátì j'ìi, koà kjòniǎ̀nà-la ngats'ìi ìxti íchjín; tsohofè í'ńó. ⁶K'e nga ijchò osen nǎ̀tjen, 'ńó kǎ̀ichja jǎ̀nà xìta, kitsò: "Jye nchrobá jè xìta xi bixan. Tǎ̀tjoo ni'ya, tanguíchjaà indiaà." ⁷Ngats'ìi ìxti íchjín tsasǎ̀tjen, koà tsibítsajnandaà lámpara-la. ⁸Jǎ̀nà xi 'òn ma-ne xi tsjìn-la kjòhítsjeèn kitsò-la jǎ̀nà xi tǎ̀jín-la: "Tǎ̀jìi ìtsè-nájèn asitì-nò. Jè ni'ín-najèn jye tǎ̀bits'o." ⁹Tanga jǎ̀nà ìxti íchjín xi tǎ̀jín-la kjòhítsjeèn, kitsò-la: "Mìkìi koma, mìkìi kichóya-la tsajèn. Tanguí kindá ñánda satǎ̀jina." ¹⁰Tanga jǎ̀nà ìxti íchjín xi tsjìn-la kjòhítsjeèn k'e nga kii katse asitì-la, k'eé j'ìi xìta xi bixan. Koà jǎ̀nà ìxti íchjín xi 'òn ma-ne xi tǎ̀tsandaà nga tǎ̀tí lámpara-la, jahas'en kò jè xìta xi bixan ya ni'ya ñánda tǎ̀jín s'eí. Ikjoàn kisichjoà xotjoa-la ni'ya. ¹¹Koma iskan j'ìi-ne jǎ̀nà ìxti íchjín xi nguì 'òn ma. Kitsò: "Na'èn, Na'èn, chíx'a-nájèn ni'ya." ¹²Tanga jè xìta xi bixan, tà kitsò-la: "Okixíí xi xan-nò, mìkìi bexkon-nò yá-nò jǎ̀nò."

¹³Jesús kitsò-isa:

—Jǎ̀nò, tǎ̀tsajnandaà, nga mìkìi 'yaà mé nàchrjein-ne koà mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Ki'ndí-la Xìta xan-la yijo-na.

Kjoa xi mangásòn ts'e tòn xi kitjoé-la jǎ̀nà chí'nda

¹⁴Jè nàchrjein k'e nga kotìxoma jè xi ngajmìi nchrobá-ne, k'oaá ti ngayá-la koni tsá jngòd xìta xi tǎ̀jín-la chí'nda. Kǎ̀jìin ì'nde tǎ̀fí. Kǎ̀ichja-la chí'nda-la; kisìngatsja tòn-la nga jngòd ìjngòd nga kátasíkinda.

¹⁵Jngòd chí'nda xi kitsjaà-la 'òn jmiì tòn oro; xi ìjngòd jò jmiì kitsjaà-la; xi ma-ne jàn jngòd jmiì kitsjaà-la. K'oaá s'ín kitsjaà-la koni s'ín koma-la nga sǎ̀ixáko nga jngòd ìjngòd. Ikjoàn kii jè nei-la xá ñánda ì'nde kǎ̀jìin. ¹⁶Jè chí'nda xi kitjoé-la 'òn jmiì, kisìxáko tòn xi kitjoé-la koà nguì okji kisìkijnesòn. ¹⁷Kò jè chí'nda xi jò jmiì kitjoé-la, k'oaá tǎ̀ kis'ìin, tǎ̀kò nguì jò jmiì kisìkijnesòn. ¹⁸Tanga jè chí'nda xi kitjoé-la jngòd jmiì, tà tsibíjna'ma-né tòn xi kitsjaà-la nei-la. Yá tsibíjnajìin ìt'aà nanguì.

¹⁹K'e nga jye kjòtsee kii nei-la chí'nda koi, j'ìi ìjngòd k'a-ne; kis'ìin-la kindá jè tòn xi kitsjaà-la. ²⁰Ijchò jè xi kjòngatsja xi 'òn jmiì, koà nguì 'òn jmiì ìjchòkosòn. Kitsò-la nei-la: "Na'èn, 'òn jmiì tòn xi jǎ̀ kinìngatsja-ná, koà nguì 'òn jmiì

kisikijnesoàn.”²¹ Jè nei-la kitsò-la: “Ndaà t́jín; ngaji, xítà ndaà-né. Ndaà kinítasòn-ná nas'ín tà chiba tòn kitsjaà-lè. 'An, isaá tse tsja isa-lè. Títjás'en-jiìn nga títjsako-ná.”²² Ikjoàn ijchò jè ch'inda xi jò jmiì kjòngatsja, kitsò: “Na'èn, jò jmiì tòn kinìngatsja-ná koà nguì jò jmiì kisikijnesoàn.”²³ Jè nei-la kitsò-la: “Ndaà t́jín; ngaji, xítà ndaà-né. Ndaà kinítasòn-ná nas'ín tà chiba tòn kitsjaà-lè. 'An isaá tse tsja isa-lè. Títjás'en-jiìn nga títjsako-ná.”²⁴ Koà k'e nga ijchò jè ch'inda xi jngò jmiì kjòngatsja kitsò-la nei-la: “Na'èn, bexkoón-lè nga xítà jti takòn-né nga bìxkoí tsojmì xi mì jì bitjii, kò bìxkoí jñà xi mì jì ch'jndii.”²⁵ Koií kjoa-la nga kitsakjòn-na nga tsibìjna'ma tòn-lè ya ijìin nangui. I t́jna-ne tòn-lè xi jngò jmiì kinìngatsja-ná.”²⁶ Jè nei-la kitsò-la: “iNgaji, ch'inda ch'o-né koà xítà ts'èè-né! Tsà jye t́jiìn-lè nga 'an bìxkoá ñánda mì 'an bitjè kò bìxkoá ñánda mì 'an kíjndiaa.”²⁷ Tsà ya tsibìjni tòn-na ya banco mé-ne k'e nga kjoì-na, tjoé-na tòn-na kò ki'ndí-la tòn xi ts'an.”²⁸ Ikjoàn kitsò-la jñà xítà xi ya títajna: “Chjaà'an-là jè tòn xi jngò jmiì; jè tjiì-la ch'inda xi te jmiì ma ts'e.”²⁹ Nga jè xi t́jín-la, k'oií isa-la skanda tsatoó s'e-la, tanga jè xi tsjìn-la, skanda t́já'aán-la mé xi chiba t́jín-la.”³⁰ Jè ch'inda xi nì mé ch'í-la, t́ikatjèen ján ndítsiaán ya ñánda jñò choòn, yaá skindàya kò yaá siìjts'iìn ni'ño.”

K'e nga jè Nainá koìndaajìin-la ngats'iì xítà isò'nde

³¹ K'e nga kjoiaa ijngò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xítà xan-la yijo-na koni jngò xítaxá ítjòn nga kjoiiikoa kjoajeya-na, kò àkjale tsjèè-na xi títajnanndiì-na, k'ée kótijnasoàn íxile ts'e kjotíxoma-na xi 'ño jeya t́jna.”³² Ngats'iì xítà xi t́jín isò'nde, yaá koxkóya nguixkoaàn; ikjoàn siìjòya koni s'ín paxtò xi ko'ndà t́indsó nga ochrjekàjiìn orrè kò t́indsó ska.”³³ Jñà orrè, yaá kítajnat'aà kixi-na, koà jñà t́indsó ska, yaá kítajnat'aà ngaskón-na.”³⁴ 'An xi xítaxá ítjòn 'mì-na xán-la jñà xi títajnat'aà kixi-na: “Nchrobá jñò xi Nainá kisichikon-t'in-nò; chjoé kjondaà xi t́jnandaà-la Nainá skanda k'e nga kisindaà isò'nde, nga ya kítajnaà ya ñánda nga jè tíhotíxoma.”³⁵ K'e nga kjòhòjò-na, kits'iì-ná jñò xi tsoókjèen; k'e nga kjòxínda-na, kits'iì-ná nandá nga kits'iaa; k'e nga tsjìn-na i'nde ñánda sikjáya, kits'iì'nde-ná ni'ya-nò.”³⁶ K'e nga tsjìn-na nikje xi ónakjá, jñò kits'iì-ná; k'e nga kjòxk'én,

tsanguì nìkinda-ná; k'e nga ndayá tsohótijna'ya, tsanguì chitsejèn-ná.”³⁷ Koá jñà xi xitá kixi skonanguí-na, kitso-na: “Na'èn, ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòhojò-lè, ko kits'i-lèjen xi chichi?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòxíndá-lè, ko kits'i-lèjen nandá nga ki'yoì?”³⁸ ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tsjin-lè i'nde ñánda nìkjáyì, ko kits'i'nde-lèjen ni'ya-najen, nas'ín mìkìi yaxkon-lèjen? ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tsjin-lè nikje xi chíkjeí, ko kits'i-lèjen?”³⁹ ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòxk'ín, ko tsanguì nìkinda-lèjen?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tina'yi ndayá, ko tsanguì chitsejèn-lèjen?”⁴⁰ An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la: “Okixíí xi xan-nò, k'e nga k'oas'ín kinìko jngod xitá xinguiáa nas'ín takó 'nó xitá ima kji, 'aán xi k'oas'ín kinìko-ná.”

⁴¹ An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la jñà xitá xi títsajna ngaskón-na: “Tinchat'aaxìn-ná jñò xi kjo'in tíjèn-nò. Tanguió ya i'nde ñánda títi ni'ín xi mìkìi bits'o nita kjé-ne, jè i'nde xi tíjindaà it'aà ts'e xitá neií ko àkjale-la.”⁴² K'e nga kjòhojò-na, jñò, mìkìi kits'i-ná xi tsoókjeen; k'e nga kjòxíndá-na, mìkìi kits'i-ná nandá nga kits'iaa; ⁴³ k'e nga tsjin-na i'nde ñánda sikkjáya, mìkìi kits'i'nde-ná ni'ya-nò. K'e nga tsjin-na nikje xi ónakjá, jñò mìkìi kits'i-ná; k'e nga kjòxk'én mìkìi tsà kinìkinda-ná; k'e nga ndayá tsohótijna'ya, mìkìi tsanguì chitsejèn-ná.”⁴⁴ Tikoaá jñà xitá xi títsajna ngaskón-na skonangui-na, kitso-na: “Na'èn, ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòhojò-lè, nga kjòxíndá-lè nga tsjin-lè i'nde ñánda nìkjáyì, nga tsjin-lè nikje xi chíkjeí, nga kjòxk'ín, o k'e nga tina'yi ndayá ko mìkìi kinichját'aà-lèjen?”⁴⁵ An xi xitaxá ítjòn 'mì-na, xán-la: “Okixíí xi xan-nò, k'e nga mìkìi k'oas'ín kinìko jngod xitá nas'ín takó 'nó ima kji, 'aán xi mìkìi k'oas'ín kinìko-ná.”⁴⁶ Jñà xitá ts'en koi s'eé-la kjo'in nita kjé-ne, koá jñà xi xitá kixi s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

Kiís'ín tsajoóya-ne xitá kondra-la Jesús nga tsoba'ñó

(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

26 ¹ Jesús k'e nga jye kiichja yije 'én koi kitsò-la xitá xi kota'yàt'aà-la:

²—Jñò, jye tíjìn-nò nga tà jò nachrjein chija ts'e s'eí Paxko; an xi Ki'ndí-la Xitá xan-la yijo-na, yaá kongatsja it'aà ts'e xitá naxandá nga koèt'aà-na krò.

³Nachrjein koi jñà xit̃a sko-là nò'miì, xit̃a xi okóya kjoṭixoma-là Nainá xi kiskii Moisés kò xit̃a jchinga-là jñà xit̃a judío, yaá chixoña ya nditsin ni'ya-là Caifás xi nò'miì ítjòn.

⁴Yaá tsajoóya-ne kós'ín tsojà'nó Jesús xi kjoa chijé, ikjoàn sikk'en. ⁵Kitsò-là xíkjin:

—Mì nachrjein-là s'eí sikk'eén nga mì kots'en jñà xit̃a naxandá.

Jngoð chjoón xi kisikaàjno xkii jne sko Jesús

(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

⁶Jesús, k'e nga tíjna ján naxandá Betania, ya ni'ya-là jngoð xit̃a xi tsindojno chrjoa yijo-là nga sa ítjòn xi 'mì Simón, ⁷ijchò jngoð chjoón xi 'ya jngoð lamita ndajo xi 'mì alabastro xi tjíya-là xkii jne, xi 'nó chjí-là. K'e nga tíjnat'aà ímixa Jesús, chjoón jè, tsibíxteèn-sòn sko jè xkii jne. ⁸Jñà xit̃a xi kota'yàt'aà-là Jesús k'e nga kijtseè, kòjti-là, kitsò:

—¿Mé-ne nga kasíkits'ón-ne jè xkii jne? ⁹Tsà kàsatíjna, 'nó-là tse chjí-là koa jè ton-là komaá kochját'aà-là xit̃a im̃a.

¹⁰Kii'nchré Jesús. K'eé kitsò-là:

—¿Mé-ne nìjti-là chjoón jè? Koni s'ín kasiko-na ndaà kàs'ín. ¹¹Jñà xit̃a im̃a kítsajna kjit'aà-nò; tanga 'an mì i tijnako kjit'aà-nò. ¹²Koni s'ín kasiko-na chjoón jè, nga kàbixteèn-jno xkii jne yijo-na, koí okàs'ín-ne nga síkijnandaà-na nga sijnàa. ¹³Okixí xi xan-nò, nita nãnda-ne nga tíjtsa isò'nde nga kobísòn 'én ndaà-là Nainá, tikoaá kobísòn-nè koni s'ín kasiko-na mé-ne nga sikkitsjeèn-ne xit̃a it'aà ts'e chjoón jè.

Kó kis'iin Judas nga tsatíjna Jesús

(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

¹⁴Jè xi 'mì Judas Iscariote xi ya itjojiin ts'e xit̃a xi tejò ma-ne xit̃a-là Jesús, kiikon jñà xit̃a sko-là nò'miì, ¹⁵kitsò-là:

—¿Kó tíjn ton k'oi-ná nga sngatsja-nò Jesús?

Jñà xit̃a sko-là nò'miì, katé ixò ton chroba tsibindaàjiin-ne.

¹⁶Judas, k'eé tsibíts'ia nga tsohótsji'nde-là kós'ín sngatsja Jesús.

**Kiís'in tsibíjna okixi Jesús k'e nga tsakjèn-ko xita-la
xi tejà ma-ne**

(Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹⁷Jè nachrjein xi mats'ia íjtòn ts'e s'eí k'e nga kjèn inchrájin xi tsjin-la na'yo san jña xita judío, jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Nánda mejèn-lè nga onguí kındaà-jen tsojmì xi chjineé ts'e s'eí Paxko?

¹⁸Jesús kitsò-la:

—Tanguíchòn ni'ya-la jngod xita ya ijìn naxandá. Kot'in-là: “Jè maestro k'oaá tsò: Jyee tíma chraña nachrjein-na nga kiyá. Yáa ni'ya-lè kján kachrje s'eí Paxko ko xita xi kota'yàt'aà-na.”

¹⁹Jña xita xi kota'yàt'aà-la, k'oaá s'in kis'iin koni s'in kitsò-la Jesús. Yáa tsibíndaà tsojmì xi kòkjen kjoa ts'e s'eí Paxko.

²⁰K'e nga jye kòjñò, Jesús, tsibíjnat'aà ímíxa ko xita-la xi tejà ma-ne. ²¹K'e nga nchikjèn, Jesús kitsò-la:

—Okixíí xi xan-nò, jñò, í tíjnajìn jngod-nò xi sìngatsja-na it'aà ts'e xita kondra-na.

²²Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús 'nó kjòba-la k'e nga okitsò. K'ee jngó jngó kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿a 'an-ná?

²³Jesús kitsò-la:

—Jè xi kóngájin-ko-na chroba, jé xi sìngatsja-na. ²⁴An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'oaá s'in komat'ian koni s'in tíchja Xojon-la Nainá. ¡Tanga íma xó-ne jè xita xi sìngatsja-na! Ísáa-là ndaà komà tsà mìkìì kits'iin xita jè.

²⁵K'ee kiichja Judas, jè xi sìngatsja Jesús, kitsò:

—Maestro, ¿a 'an-ná?

Jesús kitsò-la:

—Jon, ngaji-né.

²⁶K'e nga nchikjèn, Jesús kiskoé inchrájin, kiichjat'aà-la Nainá nga kisichikon-t'in, kisìxkoaya íkjoàn kitsjaà-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Chjóé, tíchiod, yijo-na né.

²⁷Íkjoàn kiskoé jngod chitsín, kitsjaà-la kjondaà Nainá, k'ee kitsjaà-la xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—Ngats'iod, t'ioo jè xi tjíya chitsín. ²⁸Jè-né xi jní-na xi síkixiya kjoa xitse xi bındaàjin-ko-nò. Jè jní-na xíxteèn xi

kjondaà ts'e kjìn xit̃a mé-ne nga jchat'aà-l̃a jé-l̃a. ²⁹K'oaá xán-nò, mì t̃i kiì ski-na vino skanda jè ñachrjein k'e nga skik̃o ijngod̃ k'a-nò vino xit̃se jè ñachrjein k'e nga kot̃ixoma Na'èn-na.

'Én xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

³⁰K'e nga jye kiseè jngod̃-l̃a sò Nainá ts'e Salmo, ikjoàn kiì ján i'a nindoò Yá Olivo. ³¹Jesús kitsò-l̃a xit̃a xi kota'yàt'aà-l̃a:

—Ngats'ioð jñò, nit̃jen jè, kijneí takòn-ná, nga k'oaá s'ín tichja Xojon-l̃a Nainá nga tsò: “Kiyá jè paxtò koa jñà orrè tsjohoya-né.” ³²Tanga koma iskan, k'e nga kjoáaya-na, kjín ítjòn-nò ján nangui Galilea.

³³Kitsò Pedro:

—Nas'ín ngats'iì xit̃a-lè xi i'nga tsjín takòn-lè, 'an, nimé ñachrjein-ne nga tsjiin takòn-lè.

³⁴K'eé kitsò-l̃a Jesús:

—Okixií xi xan-lè, nit̃jen jè, k'e nga tikj'eè kjindáya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.

³⁵Pedro kitsò:

—Nas'ín skanda ya kiyáko-lè mìkiì kójna'mat'in-lè.

Ngásòn kitsò ngats'iì xit̃a xi kota'yàt'aà-l̃a Jesús.

Kíí kitsò Jesús nga tsibítsi'ba ya ì'nde ñánda 'mì Getsemaní

(*Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46*)

³⁶ K'ée kii Jesús ya ñánda 'mì Getsemaní kò xítà xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—Tìtsajna ijndé. 'An, ya kò-là kjián nga kichjàt'aà-la Nainá.

³⁷ Jesús kiikò Pedro kò ingajò ìxti-la Zebedeo. Ikjoàn tsibítsi'ia nga kjòba-la koà kisikájno inima-la. ³⁸ K'ée kitsò Jesús:

—Tsí baá ma-la inima-na koni tsí mejèn kiyá. Tìtsajna ijndé koà titsajnakon-kò-ná.

³⁹ Jesús kiikjá chiba-isa. Ikjoàn tsohojna tsakjàn skanda it'aà nangui koà kisijét'aà-la Nainá, kitsò:

—Jì xi Na'èn-na xan-lè, tsà koma, kàtatjaàxìn-ná kjo'in koi, tanga mìtsà jè 'én ts'an kítasòn, jè kàtitasòn 'én tsiji.

⁴⁰ Ikjoàn j'ì ìjngodò k'a-ne ya ñánda tìtsajna xítà-la xi kota'yàt'aà-la, tanga jñà xítà-la, kjiyijòfè-né. Jesús kitsò-la Pedro:

—¿A mì kachíkjoa-nò tsà tà jngodò hora kòbitsajnakon kò-ná?

⁴¹ Tìtsajnakodòn koà tìtsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì sùikijne-nò kjoa ts'e jé. Xi okixi, jé inima-nò tijnandaà-né tanga jè yijo-nò xi tsjìn-la nga'ño.

⁴² Xi ma-ne jò k'a kii ìjngodò k'a Jesús nga kii kítsi'ba. Kitsò:

—Jì xi Na'èn-na xan-lè, tsà mikii koma tjàxìn-na kjo'in koi, kòs'ín kàtitasòn koni s'ín mejèn-lè.

⁴³ K'e nga j'ì ìjngodò k'a-ne, jñà xítà xi kota'yàt'aà-la, tákó kjiyijòfè-né nga 'ño nijñá-la. ⁴⁴ Komà jàn k'a nga kii kítsi'ba. Yaá kisikítsajna xítà xi kota'yàt'aà-la. Táko k'oaá tì kitsò nga tsibítsi'ba. ⁴⁵ J'ì ìjngodò k'a-ne ya ñánda tìtsajna xítà xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—¿A tákó tìtsanìkjáya-nò kò tìtsafè-nò? Jyeé ijchò hora-la, 'an xi Ki'ndí-la Xítà xan-la yijo-na, yaá kongatsja jñà xítà jé.

⁴⁶ Tìsítjeen, chítsejèn-là, tìkjaán, jyeé nchrobá chraña jè xi sùingatsja-na.

Kíí komà k'e nga kindobà'ño Jesús

(*Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11*)

⁴⁷ Táko tìk'ée tíchja-isa Jesús nga ijchò Judas xi ya itjojiìn ts'e xítà-la Jesús xi tejò ma-ne. Kjìn xítà tìjko xi 'ya kichà ndojò kò yá. Jñà kisikasén xítà skò-la no'mii kò xítà jchínga xi ts'e xítà

judío. ⁴⁸ Judas, jè xi tsatíjna Jesús, ítjòn tsibénojmi-là kós'ín kòkò-là Jesús. Kitsò-là:

—Jè xi skíne'a, jè-né xi tìndoba'ñó.

⁴⁹ Nìtoón kii kasit'aà chraña-là Jesús. Kitsò-là:

—Ndaà-lè Maestro.

Ikjoàn kiskine'a. ⁵⁰ Jesús kitsò-là:

—Amigo, ¿mé xá kjoí-ne?

Jñà xitá xi tjiiko Judas, nìtoón kitsobà'ñó Jesús.

⁵¹ Jngod xitá xi tikoá ya tsóhoko Jesús, tsachrje kicha ndojò-là. Tsajá-là jè xitá chi'nda-là no'miì ítjòn; tsatet'aà líká-là. ⁵² Jesús kitsò:

—Tikájnatojoi kicha ndojò-lè ya i'nde-là; jñà xi kicha skaàn-ne nga siik'en xíkjín, ngásòn kicha kiyá ngajo-ne. ⁵³ ¿A mi 'ya-jèn tsà 'an sijé-là Na'è-nà, tsatoó tejó jmiì àkjale nìtoón siikasén-na? ⁵⁴ Tanga tsà k'oas'ín sijé, mìkii kítasòn koni s'ín tichja Xojon-là Nainá nga mochjeén-né nga k'oas'ín koma.

⁵⁵ Jesús kitsò-là jñà xitá xi kjìn ma-ne:

—¿Mé-ne kos'ín kòf'iì ndobà'ñó-ná nga kò kicha kò yá kich'à koni tsà jngod xitá chijé? Nachrjein nchijòn tijnako-nò ján ingo ítjòn nga okoòya-nò kò mìkii kindobà'ñó-ná. ⁵⁶ K'oíí kjoa-là okoma-ne nga kítasòn 'én xi tjít'aà xojon-là jñà xitá xi kiichja ngajo-là Nainá.

Tik'eé-né ngats'iì xitá xi kota'yàt'aà-là Jesús tsanga kò kitsjeiìn takòn.

Kíí komà k'e nga tsibijna Jesús nguixkon no'miì ítjòn

(Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Jñà xitá xi kitsobà'ñó Jesús kiiko ñánda tíjna Caifás xi no'miì ítjòn. Yaá títsajna xitá xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskiì Moisés kò xitá jchínga-là xitá judío. ⁵⁸ Jè Pedro, tà kjìin tà kjìin tsajmeètjìngui-là skanda ijchò nditsin ni'ya-là no'miì ítjòn. Jahas'en ni'ya. Yaá tsibijnat'aà-là ñánda títsajna xitá xi síkinda ni'ya ingo nga mejèn-là skoe kós'ín koma nga kjoehet'aà kjoa.

⁵⁹ Jñà xitá sko-là no'miì kò xitá jchínga, ngats'iì xitá xi tjín-là xá ts'e xitá judío, tsohótsji'nde-là nga tsját'in 'én xi kondra ts'e Jesús mé-ne nga koma sìnngatsja-ne xitá Roma nga siik'en Jesús. ⁶⁰ Tanga nímé 'én kisakò-là nas'ín ijchò xitá ndiso xi kondra ts'e. Xi komà iskan ijchò jò xitá ndiso ⁶¹ xi kitsò:

—Xit̄a jè kitsò-né: “'An, koma-na nga sìhixòña ingo ítjòn-la Nainá koa jàn nàchrjein kìndàya ìjngoò k'a-na.” ⁶² K'èé tsasìjna kixi jè no'miì ítjòn. Kitsò-la Jesús:

—¿A nìmé 'én nokjoì, koni tsò 'én xi tsjá xit̄a koi xi kondra tsiji?

⁶³ Jesús mìkiì kiìchja. Jè no'miì ítjòn kitsò-la:

—Tènojmi kixi nga nguixkòn Nainá xi tíjnakon. Kot'in-nájen. ¿A ngaji-né xi Cristo [xit̄a xi xó kisìkasén-lè Nainá] nga Ki'ndí-la mai?

⁶⁴ Jesús kitsò-la:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná. Tìkoa, k'oaá xán-nò, jñò jcha-ná xi Ki'ndí-la Xit̄a xan-la yijo-na nga kótijnat'aà kixi-la ñánda tíjna Nainá xi 'ñó tse nga'ñó tíjn-la. Tìkoaá jcha-ná k'e nga kjìnchrobàjñaà ijìin ifi xi ts'e ngajmiì.

⁶⁵ Jè no'miì ítjòn tsatijndajno yijo-la nikje-la xi íkjá nga 'ñó kòjti-la, kitsò:

—Xit̄a jè, jyeé kà'yaà nga chjajno-la Nainá koni tsò 'én xi chja. ¿Mé s'èén-isa-ná xit̄a xi kj'eíj xi tsjá 'én? Jñá, jyeé kàna'yà-lá koni s'ín chjajno-la Nainá. ⁶⁶ ¿Jñò, kó bixón, mé xi sikoáá?

Ngats'iì xit̄a kitsò:

—Tjín-la jé, ok'ín-la nga sik'en.

⁶⁷ Ikjoàn tsibíchrá'a ko tsi'beé-la. Koa tíjn xi isén-la tsi'beé'a, ⁶⁸ kitsò-la:

—Ji Cristo [xi xó kisìkasén-lè Nainá], kot'in-nájen, ¿yá xi tí'beé-lè?

K'e nga jè Pedro jàn k'a tsoho'mat'in Jesús

(Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Jè Pedro k'e nga tíjna ndìtsin ni'ya, ijchòkon jngoò chjoón chìnda xi kitsò-la:

—Tìkoaá ngaji, yaá tjaàkoi Jesús xi Galilea i'nde-la.

⁷⁰ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né nga nguixkòn ngats'iì xit̄a. Kitsò:

—Mìkiì be mé 'én xi tinokjoì.

⁷¹ Jè Pedro jyeé tíbitjo xotjoa ni'ya k'e kijtseè ìjngoò chjoón xi k'oa ti kitsò-la jñà xit̄a xi ya títsajna. Kitsò:

—Xit̄a jè, tìkoaá ya tsóhoko Jesús xi Nazaret ts'e.

⁷² Pedro ìjngoò k'a tsoho'mat'in. Kitsò:

—¡Tíbeè Nainá, mìkii bexkoan x̄it̄a jè!

⁷³ Nga komà ìskan j̄nà x̄it̄a xi ya t̄ítsajna ijchòkon ñánda t̄jna Pedro. Kitsò-la:

—Okixi-né, t̄ikoaá ngaji x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús-né.

'Yaà-lè; k'oaá t̄is'ín nokjoi.

⁷⁴ K'ée ìsa 'ñó kiichja Pedro kitsò:

—¡Beè Nainá, nas'ín t̄ik'eèn-ná, mìkii bexkoan x̄it̄a jè!

T̄ik'e-ne kiskindàya jngoò kóxtí. ⁷⁵ K'ée tsibítsjeèn-la Pedro koni kitsò-la Jesús: “K'e t̄ikj'eè kjindàya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.” K'ée itjo ni'ya Pedro, jàn ndítsiaán; ndaà jchán kiskindàya.

Kjoa xi komàt'in Jesús k'e nga kjòngatsja Pilato

(Marcos 15:1-2; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)

27 ¹ K'e nga kis'e isén, ngats'iì x̄it̄a sko-la no'miì, j̄nà x̄it̄a jchínga ts'e x̄it̄a judío tsajoóya-ne nga kondra kjoì-la Jesús mé-ne nga koma s̄iìngatsja-ne j̄nà x̄it̄a Roma nga s̄iik'en. ² Tsibít'aà'ñó, kiikò nga kisìngatsja Pilato xi x̄itaxá gobernador t̄jna ts'e Roma.

Kií komàt'in Judas k'e nga k'en

³ Judas, jè xi tsat̄jna Jesús, k'e nga jye kijtseè nga jye kitjoòt'in kjoa nga kiyá, 'ñó kokájno-la kjoa xi kis'iìn koa kisikátji-ne tòn chroba xi katé ma-ne j̄nà x̄it̄a sko-la no'miì ko x̄it̄a jchínga. ⁴ Kitsò-la:

—Tsee jé tsohótsji-la yijo-na nga kisìngatsja-nò jngoò x̄it̄a xi n̄imé jé t̄jín-la.

Tanga j̄nà x̄it̄a koi kitsò:

—Ngajen, mìkii 'ya-jen. Kjoa tsiji-né.

⁵ Judas tsibítsjo tòn ya ingo ítjòn. K'ée kii tsibítjohóngui yijo-la.

⁶ J̄nà x̄it̄a sko-la no'miì, kiskoé tòn, kitsò:

—Mìkii koma ya s̄jngoaá tòn xi t̄jía kaxa-la tòn kjotjò-la Nainá. Tòn jè, chjí-la mik'en-né.

⁷ K'ée tsajoóya-ne nga jè tòn jè, nanguií kotse jngoò 'nde-ne, xi 'mì: I'nde Nándà Mandaà T̄ijí, mé-ne nga s'e-ne i'nde ñánda koma s̄iij̄in x̄it̄a xi x̄in naxandá-la. ⁸ K'oií kjoa-la, skanda naxrjein i'ndeì, tákó k'oaá 'mì i'nde jè nga I'nde-la Jnì 'mì.

⁹ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Jeremías x̄it̄a xi kiichja

ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kiskoé ton chroba xi katé ma-ne, koni tjín tsibijna-la chjí-la jñà xita Israel, ¹⁰ko k'oaá s'ín kisikjeén ton jè nga tsatse i'nde-la xita xi tijí bíndaà koni s'ín kitsjaà-na okixi Nainá.”

'En xi kiichja Pilato k'e nga kiskònangui-la Jesús

(Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38)

¹¹Jesús, k'e nga síjna nguixkon jè xitaxá gobernador kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A jì-né xi xitaxá ítjòn-la jñà xita judío?

Jesús kitsò:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná.

¹²K'e nga nchihóngui Jesús jñà xita sko-la no'miù ko xita jchínga-la xita judío, Jesús nimé 'én kiichja. ¹³K'eé kitsò Pilato, jè xi xitaxá gobernador:

—¿A mì na'ya-la koni tsò-lè? Kjin 'én tsjá xi kondra tsiji.

¹⁴Tanga Jesús nijngod 'én kiichja. K'oií kjoa-la nga jè xitaxá gobernador tà k'oaá komà-la.

Kií komà k'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá

(Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38–19:16)

¹⁵Nga xki nó k'e nga bitjo s'eí Paxko, jè xitaxá gobernador síkijnandeí jngod xita xi títsa'ya ndayá, jè xi mejèn-la xita naxandá nga kijnandeí. ¹⁶Tik'eé-ne tíjna'ya ndayá jngod xita xi 'ya-la nga 'ño ts'en xi 'mì Barrabás. ¹⁷K'e nga chixoña xita naxandá, jè Pilato kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-né xi mejèn-nò nga kijnandeí? ¿A Barrabás-né, o xi Jesús-né xi Cristo 'mì-là?

¹⁸Koií okitsò-ne Pilato nga jyeé tíjin-la nga tà kjoaxitakòn-né nga ya ijchò síngatsja Jesús.

¹⁹Jè Pilato k'e nga tíjna ni'ya osen, jè chjoón-la kisikasén xá-la, kitsò-la: “Kìi jì chingájin kjoa-la xita kixi jè. Nati nitjen, tsí 'ño ch'o tsò nijná xi kò'biì-na it'aà ts'e.”

²⁰Tanga jñà xita sko-la no'miù ko xita jchínga, chinchá'a xita naxandá nga kàtasíjé nga kàtijnandeí Barrabás ko kàtasík'en Jesús. ²¹Jè xitaxá gobernador ijngod k'a kiskònangui-la jñà xita naxandá; kitsò-la:

—¿Ná-laá nga ingajò xita koi xi mejèn-nò nga síkijnandiá? Jñà xita naxandá kitsò:

—Jè Barrabás.

²² Pilato kiskònangui-la jñà xita naxandá. Kitsò-la:

—¿Mé xi sikoá Jesús xi Cristo 'mì-là?

Ngats'iì xita naxandá kitsò:

—¡Kàtasit'aà krò!

²³ K'eé kitsò Pilato:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne?

Jñà xita, isaá 'ñó kiichja, kitsò:

—¡Kàtasit'aà krò!

²⁴ K'e nga kijtsee Pilato nga nì mé kjoa sindaajiin, tà isaá tímatse kjoasiì, kiskinikjaá nandá nga tsaníjno tsja nga nguixkon xita naxandá [mé-ne nga skoe-ne jñà xita nga nimé jé tjín-la]. Kitsò:

—Nimé jé tjín-na xi it'aà ts'e xita kixi jè nga mejèn-nò nìk'eèn. Kjoa tsajòn-nò.

²⁵ Ngats'iì xita kjin kitsò:

—Kjoabiyaà-la xita jè, kinda tsajen-nájen ko ixti-najen.

²⁶ Pilato, k'eé kisikijnandeij Barrabás; k'e nga jye kitsjaà okixi nga tsaja-la Jesús, ikjoàn kisingatsja nga sit'aà krò.

²⁷ Jñà soldado-la xitaxá gobernador kiiko Jesús ján ni'ya osen. Ikjoàn kiichja yije-la soldado xikjin nga tsibìtsajnandi-la. ²⁸ Tsachrje nikje-la koa kisikjá jngod nikje xi inì kji. ²⁹ Ikjoàn tsibí'a sko jngod corona na'yá xi jñà xó tsibíndaà-ne, koa jngod yá tsohóya tsja kixi; k'eé chinchaxkó'nchit'aà-la nga kisisobà-la. Kitsò-la:

—¡Viva xitaxá ítjòn-la xita judío!

³⁰ Tikoá tsibíchrájno koa kiskoé yá xkajnchra xi kjiya tsja, tsatji sko. ³¹ K'e nga jye kisisobà-la, jaàxin-la nikje inì xi íkjá. Ikjoàn kisikákjá-ne xi nikje ts'e. K'eé kiiko nga kosit'aà krò.

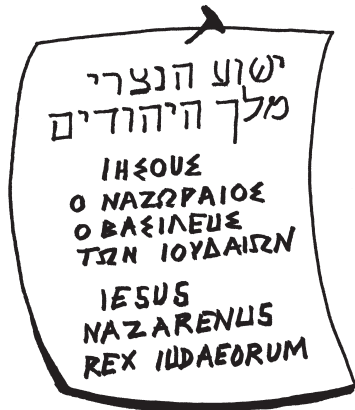
Kíí kinìko Jesús k'e nga kisasit'aà krò

(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

³² K'e nga jye nchifiko Jesús, kiskaàkjoè jngod xita xi Cirene i'nde-la xi 'mì Simón. Jñà soldado kjo'ño kis'iin-la nga kisik'ajen krò-la Jesús.

³³ K'e nga ijchòko ya i'nde ñánda 'mì Gólgota 'én xi tsòya-ne i'nde sko mik'en, ³⁴ yaá kitsjaà-la vino xi tsjájiin-la ndá chikitsja. K'e nga kiskoòt'aà Jesús mìkii kits'iì.

³⁵K'e nga jyeé tsasit'aà krò, jñà soldado kisiskáko nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xíkjin yá ts'e koma. K'oaá s'in tsitasòn 'én-la jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kisika'bí nikje-na koa kisiskáko yá ts'e koma.” ³⁶Ikjoàn yaá tsibitsajna nga kisikinda Jesús. ³⁷Ya isòn sko krò tsibít'aà 'én xi k'oa kitsò mé jé xi komà-la nga kinìk'en. Jñà 'én koi, tsò: “Jè jèe xi Jesús xi Xitaxá Ítjòn-la xita judío.”

Íteè xi kisit'aà sko krò ñánda k'e-t'aà Jesús

³⁸Tikoaá kisit'aà krò jò xita chijé. Jngod kisit'aà nga kixi-la koa jngod kisit'aà nga ngaskón-la. ³⁹Jñà xita xi ya ja, síkatji sko nga kiichjajno-la, ⁴⁰kitsò-la:

—Ji, k'oaá kisi nga siixòñi ingo ítjòn-la Nainá ko jàn nachrjein kíndaà ngajo-ne; tikíjnandeí yijo-lè. Tsà kixi kjoa nga ji xi Ki'ndí-la Nainá, chinájen-t'i yijo-lè krò.

⁴¹K'oaá tis'in kisísobà-la jñà xita sko-la no'miì, ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ko xita jchínga ts'e xita judío. Kitsò:

⁴²—Xita jè, tsachrjekàjiin kjo'in xi kje'í xita, tanga jè xi yijo-la, mìkiì ma ochrjekàjiin kjo'in. Tsà kixi kjoa nga jè Xitaxá Ítjòn-la Israel, kàtítjojen-t'aà krò mé-ne nga kokjeíin-ná it'aà ts'e. ⁴³Xita jè, it'aà ts'e Nainá kjò'ñót'aà ikon. Tsà kixi kjoa tsjakeè Nainá, i'ndeì, jè kàtasìko. Nga k'oaá tì kitsò nga Ki'ndí-la Nainá ma.

⁴⁴Skanda jñà xita chijé xi tikoa ya kjit'aà krò tikoaá tsatít'aà.

Mé xi komà k'e nga k'en Jesús

(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

⁴⁵ K'e nga ijchò nchisen skanda xi jàn nga kjòhoxòn, kóhokji nga títja isò'nde kòjñò. ⁴⁶ Tìjè-ne hora Jesús 'ñó kiichja nga kitsò: “Elí, Elí, ¿lama sabactani?” 'Èn jè tsòya-ne: Nainá, Nainá, ¿mé-ne kàjneitakòn-ná?

⁴⁷ Tjín i'nga xita xi ya títajna xi kiì'nchré-la, kitsò:

—Xita jè, jé chja-la Elías.

⁴⁸ K'ée tsangachikon jngoò xi kiikjaá tsanga; kisika'nchi-la kò vinagre; ikjoàn tsibísko-la ínaxo; kitsjaà-la Jesús nga kàt'iì.

⁴⁹ Tanga kitsò xita xi i'nga:

—Kiì k'oa nìko, chítsejèn-lá, ¿a kjoí Elías nga skónajen-t'aà krò?

⁵⁰ Jesús ijngoò k'a 'ñó kiskindàya. Ikjoàn k'en. ⁵¹ Jè nikje velo xi tjohóya jngoò osen ingo ítjòn kixajndà. Jòya komà skanda it'aà nangui; ts'a ch'ón koa tsàkjàn naxi ⁵² nga kitáx'a jñà itsjó-la mik'en. Kjin xita tsjeè-la Nainá jaáya-la xi kjòtsee k'en. ⁵³ Jñà xita mik'en xi itjo-ne itsjó-la, k'e nga koma iskan nga jaáya-la Jesús, xita koi, jahas'en ya naxandá tsjeè Jerusalén; kjin xita kijtseèxkon.

⁵⁴ Jñà xita xi nchisíkinda Jesús kò jé xita sko-la soldado, k'e nga kijtsee nga ts'a ch'ón, ngats'iì kjoa xi komà, tsí ndaa kitsakjòn. K'ée kitsò:

—Kixí-là kjoa, xita jè, Ki'ndí-la Nainá-né.

⁵⁵ Tikoá kjin íchjín títajna xi kjiin nchikotsejèn-ne xi inchrobà-tjìngui-la Jesús skanda ján Galilea nga kisichját'aà-la.

⁵⁶ Yaá títajna xi 'mì María Magdalena, María xi nea-la ma Jacobo kò José, kò nea-la ixti-la Zebedeo.

K'e nga kisihiin Jesús

(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁵⁷ K'e nga jye kòjñò, j'iì jngoò xita nchiná xi 'mì José. Yaá i'nde-la jè naxandá xi 'mì Arimatea. Xita jè tikoá yaá kiskoòta'yàt'aà-la Jesús. ⁵⁸ K'ée kiichja-la Pilato nga kisijé-la yijo-la Jesús. Jè Pilato kitsjaà okixi nga kàtatjoé-la. ⁵⁹ José kiskoé yijo-la Jesús; kisikájté jngoò nikje sábana tsjeè. ⁶⁰ Kiì kíhiin ya nangui-la xi ts'e José. Kiskinis'engui jngoò ngajo itsjó xitse xi xó tsibíndaà-ne ya ingui nguijo. Ikjoàn tsohójtja

xotjoa-la ngajo jngoò ndajo teè; ikjoàn kii-ne. ⁶¹Jè María Magdalena kò María xi ijngoò, yaá tsibìtsajnat'aà chraña-la ñánda kisihiijìn Jesús.

Mé-ne soldado kisikinda-ne ñánda kisihiijìn Jesús

⁶²K'e nga komà inchiòn, jè nachrjein ñikjáya, jñà xita sko-la no'miì kò xita fariseo kiikon Pilato. ⁶³Kitsò-la:

—Na'èn, bítsjeèn-najen, jè xita ndiso jèe, k'e nga sa tsibijnakon kitsò-né: “K'e nga kijchò jàn nachrjein kjoaáya-na.”

⁶⁴K'oií kjoa-la kàtamakinda itsjó-la skanda k'e koma jàn nachrjein nga mì yaá kijchò xita-la xi kota'yàt'aà-la k'e nga nitjen nga kjiiko chijé yijo-la. Ikjoàn kitsò jñà xita-la nga keènojmi-la jñà xita naxandá: “Jyee jaáya-la xi it'aà ts'e kjoabiyaà.” Koá isaá ch'o komà 'én ndiso koi koni jñà xi ítjòn.

⁶⁵Kitsò Pilato:

—Ya títsajna soldado. Tanguió tikindaa. 'Ñó tichjoà jè itsjó nga 'ño kátas'e.

⁶⁶K'eé kii nga tsibíchjoà'ño jè itsjó koá tsasén jngoò-la sello ya isò'nga-la ndajo xi kijtsa. Ikjoàn kisikítsajna soldado xi kisikinda.

Mé xi komà k'e nga jaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà

(Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

28 ¹K'e nga jye tsato nachrjein ñikjáya, nga jye tís'e isén jè nachrjein tahàngo nga tàts'en xomàna, kii María Magdalena kò María xi ijngoò nga kii katsejèn-la itsjó-la ñánda kisihiijìn Jesús. ²K'e nga itjokàjen jngoò àkjale-la Nainá

xi inchròbà-ne ngajmiì, tà nìtoón ts'a jngoò ch'ón xi 'nño ts'a nga jaàxìn jè ndajò xi kijtsa ngajò ìtsjó; yaá tsibìjnasòn. ³ Jè àkjale ote kji koni jngoò ni'ín ch'on; kò jè nikje-la xi íkjá, chroba kji koni kjoàn 'nchán. ⁴ Jñà soldado k'e nga kijtseè, tsí ndaà kitsakjòn-la. Tsí chìba-la tsatsé-né koa yaá k'en-ña. ⁵ Jè àkjale kitsò-la jñà íchjín:

—Kì tsakjoòn-jèn. Be-ná, jè binchaàtsjioò Jesús xi kisit'aà krò. ⁶ Mì tì íí tìjna-ne. Jyeé kòfaáya-la koni s'ín kitsò nga kjoaáya-la. Nchrobá chitsejèn-là i'nde-la ñánda kisijna. ⁷ Nìtoón tanguió, koatìn-là xitá xi kota'yàt'aà-la: “Jyeé kòfaáya-la. Jè, yaá tífí ítjòn-nò ján Galilea. Yaá jchaxkoòn ijngòò k'a.” Tà k'oaá tjín 'én xi tsja-nò.

⁸ Jñà íchjín nìtoón itjongui-ne nguijò; kii tsangachikon; okji tsakjón koa okji 'nño tsja s'e-la nga kii kénójmí-la xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús. ⁹ K'e nga nchifí íchjín, tà nìtoón kisatiikjòò Jesús koa kisihixat'aà. Jñà íchjín, kii kinchat'aà chraña-la, ikjoàn chincha-xkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón, k'eé kitsohòkjá ndsòko. ¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn. Tanguió tikí'nchré jñà 'ndsè mé-ne nga kàtjì-ne ján Galilea. Yaá skoe ijngòò k'a-na.

'Én xi kitsjaà jñà soldado

¹¹ K'e nga nchifí-ne jñà íchjín, tikoáá kii i'nga-ne jñà soldado xi kisikindá jé ìtsjó; kii ján jngoò osen naxandá nga kii kénójmí-la jñà xitá sko-la no'miì ngats'iì kjoa xi komà.

¹² Jñà xitá sko-la no'miì kiikáko jñà xitá jchínga. K'e nga jye tsajoóya-ne, tseé ton kitsjaà-la jñà soldado, ¹³ ikjoàn kitsò-la:

—Jñò, k'oaá tixón: “K'e nga ijchò osen nìtjen nga titsayijòfè-jen, jñà xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkjaá chijé yijo-la.” ¹⁴ Tsà kji'nchré jè xitaxá gobernador nga titsayijòfè, ngajeén onguíchoòn-jen mé-ne nga mì kjo'in tsjá-nò.

¹⁵ Jñà soldado kiskoé ton xi kitsjaà-la kò k'oaá s'ín kitsò koni s'ín ki'mi-la. Skanda nachrjein i'ndeí tákó k'oaá tsò jñà xitá judío.

Kii kitsò Jesús nga kitsjaà-la xá xitá xi kota'yàt'aà-la

(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)

¹⁶ Jñà xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús xi ngui tejngòò ma-ne, kii ján Galilea ya nindoò ñánda nga okitsò-la Jesús. ¹⁷ K'e nga

kijtseè Jesús, chinchaxkó'nchit'aà-là nga kijtseèxkón. Tanga tjin i'nga xi mikii kòkjeín-là tsà jè-né. ¹⁸ Jesús, k'ée kii kasit'aà chrañà-là, kitsò-là:

—Jyeé kitjoé yije-na nga'ño nga 'an kotixoma ngajmii kò i isò'nde. ¹⁹ Tanguíchòn yije xita xi tjin nga tjtsta naxandá xi tjin isò'nde; takóya-là nga it'aà ts'an kàtakota'yà; t'een bautizar it'aà ts'e 'ín-là Na'èn-ná kò ts'e Ki'ndí-là koa kò ts'e Inima Tsjeè-là Nainá; ²⁰ takóya-là nga kàtasíkitasòn yije kjoa xi 'an tsakòya-nò. Kì nìjchàajiìn-jèn nga 'aán tijnako-nò nachrjein inchijòn skanda k'e nga kjoehet'aà isò'nde. K'oaá s'ín kàtama.